महाबीज

४१ वा
वार्षिक अहवाल
२०१७-२०१८

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित,अकोला.

41 वा वार्षिक अहवाल

2017-2018

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पान क्र.
1.	आमसभेची सुचना	3
2.	संचालकाचा अहवाल	7
3.	सचिवीय अंकेक्षण अहवाल	27
4.	लेखापरीक्षकांचा स्वतंत्र्य अहवाल	29
5.	ताळेबंद	38
6.	नफातोटा पत्रक	39
7.	ताळेबंदाशी संबंधित अनुसूची	42

टिप - हा वार्षिक अहवाल, इंग्रजी वार्षिक अहवालाचे भाषांतर करुन तयार केलेला आहे.

विद्यमान संचालक मंडळ	श्री.एकनाथ डवले, भाप्रसे	अध्यक्ष
	श्री.ओमप्रकाश देशमुख, भाप्रसे	व्यवस्थापकीय संचालक
	श्री.सचिंद्र प्रताप सिंह, भाप्रसे	संचालक
	श्री.संजय शामराव धोत्रे (खासदार)	संचालक
	श्री.वल्लभराव तेजराव देशमुख	संचालक
	श्री.विनोद.के.गौर	संचालक
	श्री.विश्वनाथन मोहन	संचालक
	डॉ. विजय कऱ्हाने	संचालक
	डॉ.अनिता बी.चोरे	स्वंतत्र महिला संचालक

लेखा परिक्षक — मे.टी.ए.सी.एस.ॲन्ड कंपनी सनदी लेखापाल, नागपुर
श्री.राम ठक्कर ॲन्ड असोशिएटस,सेक्रेटेरीअल ऑडीटर, अकोला

बॅंकर्स — बॅंक ऑफ महाराष्ट्र

पंजीकृत कार्यालय — 'महाबीज भवन', कृषिनगर, अकोला.

कार्यकारी अधिकारी	श्री.एस.एम.पुंडकर	महाव्यवस्थापक (उत्पादन)
	श्री.संजय ठकरार	महाव्यवस्थापक (वित्त)
	श्री.आर.जी.नाके	महाव्यवस्थापक (विपणन)
	श्री.पी.एस.लहाने	महाव्यवस्थापक(गु.नि./प्रभारी प्रशासन)
	श्री.अे.टी.चोपडे	प्रभारी महाव्यवस्थापक (प्रक्रिया व अभियात्रिकी)
	श्री.विनय एच.वर्मा	कंपनी सचिव तथा उपमहाव्यवस्थापक (अंकेक्षण)

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

नोंदणीकृत कार्यालय महाबीज भवन कृषि नगर,
अकोला. - 444 104
(कंपनी कायदा 1956 नुसार पंजीकृत संस्था)
(CIN No. U01200MH1976SGC018990)

आमसभेची सूचना

(केवळ महाबीज भागधारकांसाठी)

प्रति,
सर्व सन्माननीय भागधारक,

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या भागधारकांची एकेचाळीसावी (41) वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि महाविद्यालय, कृषिनगर, अकोला 444104 येथील डॉ. के. आर. ठाकरे सभागृहात, शुक्रवार दिनांक 28 डिसेंबर 2018 रोजी दुपारी 1.00 वाजता पुढील कार्यवाही पूर्ण करण्यासाठी भरविण्यांत येत आहे.सर्व भागधारकांना आमसभेला उपस्थित राहण्याची विनंती करण्यांत येत आहे.

सामान्य कार्यवाही

1. महामंडळाचे दिनांक 31 मार्च, 2018 रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरिता तयार केलेल्या नफातोटा पत्रक व त्या तारखेपर्यंतची स्थिती दर्शविणारे ताळेबंद व त्यावरील संचालकांचे अहवाल आणि लेखा परिक्षकांचे अभिप्राय यावर विचार करणे आणि त्यास मान्यता देणे.
2. भागधारकांना 10.00 टक्के लाभांश देणे बाबत विचार करणे व त्यास मान्यता देणे.

विशेष कार्यवाही

3) विदर्भ मतदार संघातून (कृषक भागधारकांमधुन) दि. 20 जानेवारी 2018 रोजी पुन्हा निवडून आलेले श्री संजय शामराव धोत्रे यांची महामंडळाच्या संचालक पदावर नियुक्ती तसेच या सभेच्या दिवसापासून कार्यरत होण्याबाबतची नोंद घणे.

4) उर्वरित महाराष्ट्र मतदार संघातून (कृषक भागधारकांमधुन) दि. 20 जानेवारी 2018 रोजी पुन्हा निवडून आलेले (बिनविरोध) श्री वल्लभराव तेजराव देशमुख यांची महामंडळाच्या संचालक पदावर नियुक्ती तसेच या सभेच्या दिवसापासून कार्यरत होण्याबाबतची नोंद घेणे.

संचालक मंडळाच्या आदेशानुसार
म.रा.बि.म.मर्या. करिता

ठिकाण : अकोला
दिनांक : 05/12/2018

(विनय वर्मा)
कंपनी सचिव

टीप :

1) ज्यांना सभेत उपस्थित राहण्याची व तेथे मतदान करण्याची अर्हता असेल अशा भागधारकांना प्रतिनिधीमार्फत सभेत उपस्थित राहण्याचा व मतदानाचा हक्क आहे. प्रतिनिधी हा महामंडळाचा भागधारक असणे आवश्यक नाही.

2) मात्र सन्माननीय भागधारकांनी नेमलेल्या प्रतिनिधींना, आमसभेत होणाऱ्या कार्यवाही संबंधीत ठरावांबाबत जर मतदान झाल्यास फक्त मतदानातच भाग घेता येईल. परंतु सभेच्या चर्चेत प्रत्यक्ष सहभागी होण्याचा अधिकार राहणार नाही अथवा सभास्थानी मंचावर येउन कसल्याही प्रकारचा मुद्दा उपस्थित करता येणार नाही.

3) वार्षिक अहवाल स्वतंत्ररित्या भागधारकांच्या अधिकृत पत्त्यावर पाठविण्यात आलेले आहेत. अहवालासोबत प्रतिनिधी नेमावयाचा सर्वसाधारण फॉर्म जोडलेला आहे. प्रतिनिधीत्वाचा फॉर्म, वैध ठरविण्यासाठी त्यावर एक रूपया इतक्या किंमतीचे रेव्हेन्यु स्टॅम्प लावुन त्यावर भागधारकाची स्वाक्षरी असणे अनिवार्य आहे. असे फॉर्म महामंडळाच्या नोंदणीकृत कार्यालय, महाबीज भवन कृषि नगर, अकोला 444 104 येथे सभेच्या वेळेच्या 48 तासांपूर्वी पोहचणे आवश्यक आहे.

4) सभासदांच्या सोयीकरीता अहवालासोबत उपस्थिती पत्रिका संलग्न केली आहे. सभासद / प्रतिनिधींना विनंती करण्यात येते की, उपस्थिती पत्रिकेवर स्वाक्षरी करून सभेच्या ठिकाणी जमा करावी.

5) महामंडळाच्या आमसभेत घोषित केलेले लाभांश सन 2010-2011, सन 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 आणि 2016-17 ह्या सात वर्षाचे अनक्लेम आहेत. भागधारकांना पुनश्च विनंती की, मुदत संपल्याने स्वतःजवळच राहीलेल्या लाभांश वारंटस्‌ची मुदत वाढवून देण्यासाठी कंपनी सचिव यांचे कार्यालयात, महाबीज भवन कृषिनगर, अकोला या पत्त्यावर संपर्क साधावा. कारण जर भागधारकांनी वर्ष 2010-11 पासून चे लाभांश वॉरंटस्‌ वटविले नाही तर, कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 124 नुसार इन्व्हेस्टर एज्युकेशन आणि प्रोटेक्शन फंड नवी दिल्ली मध्ये हस्तांतरीत करण्यात येईल व त्यानंतर हस्तांतरीत केलेल्या रकमेवर अथवा महामंडळावर कुठलाही हक्क राहणार नाही.

6) भागधारकांना विनंती की, त्यांनी आपल्या पत्त्यातील बदल महामंडळास त्वरीत कळवावा.

7) सभासदांना / सभासदांनी नियुक्त केलेल्या प्रतिनिधींना विनंती करण्यात येते की, वार्षिक सर्वसाधारण सभेला उपस्थित राहतांना वार्षिक अहवाल सोबत आणावा.

8) सभासदास नामनिर्देशन करावयाचे असल्यास अहवालासोबत नामनिर्देशनाचा फॉर्म संलग्न केला असून या सुविधेचा लाभ घ्यावा. सदर फॉर्म पुर्ण माहिती भरून व स्वाक्षरी केल्यानंतर महामंडळाच्या नोंदणीकृत कार्यालयात महाबीज भवन, कृषिनगर, अकोला 444 104 येथे पाठविणे आवश्यक आहे.

9) कंपनी कायदा मंत्रालयाच्या हरित पुढाकार योजने अंतर्गत भागधारकास ई-मेल सुविधेप्रमाणे अहवाल प्राप्त करुन घेता येईल. सदरहु भागधारकांनी त्यांचा ई-मेल आयडी कंपनी सचिव कार्यालयास hocs@mahabeej.com या ई-मेल आयडीवर कळविण्यात यावा.

10) कार्पोरेट सभासद/विद्यापीठ यांनी आपल्या प्रतिनिधींना आमसभेकरीता पाठवावे. त्यांना विनंती की, अशा प्रतिनिधींसोबत कंपनीच्या संचालक मंडळाच्या निर्णयाची/ कंपनीतर्फे सभेला उपस्थिती राहणे आणि मतदान करण्याची अधिकारपत्राची प्रमाणित सत्यप्रत सोबत आणावी.

11) के.वाय.सी. फॉर्म वार्षिक अहवालासोबत तसेच महाबीज संकेतस्थळावर ईन्व्हेस्टर कॉर्नर मध्ये सुध्दा उपलब्ध करण्यांत आलेला आहे. भागधारकांना विनंती की, सदर फॉर्म भरुन मुख्य कार्यालयास हस्तांतरीत करावा.

12) मृतक भागधारकांच्या वारसदारांना विनंती करण्यात येते की, समभाग संक्रमणाची प्रक्रिया पुर्ण करुन घ्यावी. जेणेकरुन त्यांना सभेकरीता हजर राहता येईल.

13) नोंदणीचा कालावधी सभेच्या दिवशी सकाळी 9.00 ते दुपारी 1.00 वाजेपर्यंत राहील.

14) कंपनी कायदा 2013 भाग क्रं. 102 (1) अनुसार सभेमध्ये घ्यावयाच्या विशेष कार्यवाहीबाबत स्पष्टिकरण सोबत जोडलेले आहे.

कंपनी कायदा 2013 मधील भाग 102 नूसार कृषक भागधारकांमधुन निवडुन आलेल्या संचालकांच्या नियुक्ती करिता विशेष कार्यवाहीबाबत स्पष्टीकरण

मुददा क्रं. 3 :

महामंडळाच्या मेमोरॅन्डम ऑफ आर्टिकल्स 125 मधील कलम (क) मध्ये नमूद केल्यानूसार कृषक भागधारकांमधुन निवडुन येणाऱ्या संचालकांची नेमणूक तिन वर्षातून एकदा करावी लागते.29 डिसेंबर 2017 रोजी कृषक भागधारक मतदारसंघातून निवडुन आलेल्या संचालकांचा कार्यकाळ कालबाहय झाला. त्यानूसार कृषक भागधारकांद्वारे पोष्टल मतपत्रीका योजनेअंतर्गत संचालकांच्या निवडणुकीसाठी निवडणूक कार्यक्रम संचालक मंडळाच्या 188 व्या बैठकीसमोर मान्यतेसाठी ठेवण्यांत आला.

संचालक मडळाच्या बैठकीमध्ये मान्यता मिळाल्यानूसार सदर निवडणुकीचा कार्यक्रम दिनांक 27 नोव्हेंबर 2017 ते 20 जानेवारी 2018 दरम्यान नियोजित करण्यांत आला. त्याप्रमाणे दिनांक 13 जानेवारी 2018 पर्यंत पोस्टल मतपत्रिका स्विकारण्यांत आल्यात. त्यानंतर पोष्टाद्वारे प्राप्त वैध मतपत्रिकांची मतमोजनी दिनांक 20 जानेवारी 2018 रोजी झाल्यानंतर विदर्भ मतदार संघातून कृषक भागधारकांचे प्रतिनीधी म्हणून श्री संजय शामराव धोत्रे हे पुन्हा निवडून आलेत.

महामंडळाच्या संचालकांच्या नियुक्ती नियमानूसार निवडून आलेल्या उमेद्वाराला पुढील वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या तारखेपासून तिन वर्षाच्या कालावधीसाठी संचालक म्हणून नियुक्त करावयाचे आहे.

म्हणून या सूचनेतील मुददा क्रं. 3 मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ठराव आपल्या मान्यतेकरीता सादर करण्यांत येत आहे. संचालक मंडळ सदर ठराव मंजूर करण्याची शिफारस करीत आहे.

मुददा क्रं. 4 :

महामंडळाच्या मेमोरॅन्डम ऑफ आर्टिकल्स 125 मधील कलम (क) मध्ये नमूद केल्यानूसार कृषक भागधारकांमधुन निवडुन येणाऱ्या संचालकांची नेमणूक तिन वर्षातून एकदा करावी लागते. 29 डिसेंबर 2017 रोजी कृषक भागधारक मतदारसंघातून निवडलेल्या संचालकांचा कार्यकाळ कालबाहय झाला. त्यानूसार कृषक भागधारकांद्वारे पोष्टल मतपत्रीका योजनेअंतर्गत संचालकांच्या निवडणुकीसाठी निवडणूक कार्यक्रम संचालक मंडळाच्या 188 व्या बैठकीसमोर मान्यतेसाठी ठेवण्यांत आला.

संचालक मडळाच्या बैठकीमध्ये मान्यता मिळाल्यानूसार सदर निवडुकीचा कार्यक्रम दिनांक 27 नोव्हेंबर 2017 ते 20 जानेवारी 2018 दरम्यान नियोजित करण्यांत आला. नामांकन अर्ज सादर करण्याची अंतिम तारीख 07 डिसेंबर 2017, आणि नामनिर्देशन मागे घेण्याची तारीख 14 डिसेंबर 2017 होती. त्यानूसार उर्वरीत महाराष्ट्र मतदारसंघासाठी चार नामांकन अर्ज प्राप्त झालेत. तथापी तिन नामांकन अर्ज मागे घेण्यात आल्यामुळे उर्वरीत महाराष्ट्र मतदार संघासाठी फक्त एकच उमेद्वार शिल्लक राहील्याने, दिनांक 20 जानेवारी 2018 रोजी उर्वरीत महाराष्ट्र संघामधून श्री वल्लभराव तेजराव देशमुख यांना बिनविरोध निवडुन आलेले उमेद्वार म्हणुन घोषित करण्यांत आले.

महामंडळाच्या संचालकांच्या नियुक्ती नियमानूसार निवडून आलेल्या उमेद्वाराला पुढील वार्षिक सर्वसाधारण सभेच्या तारखेपासून तिन वर्षाच्या कालावधीसाठी संचालक म्हणून नियुक्त करावयाचे आहे.

म्हणून या सूचनेतील मुददा क्रं. 4 मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ठराव आपल्या मान्यतेकरीता सादर करण्यांत येत आहे. संचालक मंडळ सदर ठराव मंजूर करण्याची शिफारस करीत आहे.

संचालकांचा अहवाल

प्रति,
सर्व सन्माननीय भागधारक

महामंडळाचा 41 वा वार्षिक अहवाल दि.31 मार्च 2018 रोजीची संपलेल्या वर्षाची आर्थिक स्थिती दर्शविणारा अंकेक्षीत लेखा अहवाल आपणासमोर सादर करण्यास संचालक मंडळास आनंद होत आहे.

1) वित्तीय उपलब्धी :-

भारतीय लेखा मानक IND AS (IAS) ची अंमलबजावणी आणि त्यानुसार आर्थिक ताळेबंद तयार करण्याच्या धोरणांमध्ये महत्वपूर्ण बदलः

Corporate Affaires मंत्रालयाने जारी केलेल्या अधिसूचनेनुसार कंपनीने, कंपनी अधिनियम 2013 च्या कलम 133 च्या अंतर्गत निर्धारित भारतीय लेखा मानक (IND AS) प्रमाणे आर्थिक ताळेबंद तयार करणे आवश्यक आहे. 1 एप्रिल 2017 पासून कंपनी (लेखा मानक) दुरुस्ती नियम 2016 द्वारे सुधारित केल्या नुसार कंपन्या भारतीय लेखा मानक नियम 2015. त्यानूसार, कपनीने वित्तीय विवरण तयार केले आहेत, ज्यात 31 मार्च 2018 रोजीचा ताळेबंद समाविष्ट आहे. 31 मार्च 2018 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी, नफा-तोटा पत्रक, कॅश फ्लो तक्ता आणि ईक्विटीतील बदल स्टेटमेंट, आणि महत्वाची लेखा धोरणे आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहितीचा सारांश (यानंतर आर्थिक ताळेबंद म्हणून संदर्भित) 31 मार्च 2017 रोजी संपलेल्या मागील वर्षाची आकडेवारी आणि 1 एप्रिल 2017 रोजी आरंभीची शिल्लकीसह ताळेबंद IND AS (IAS) च्या आवश्यकतेनुसार व्यवस्थापनाने पुन्हा केलेला आहे.

महामंडळाच्या आर्थिक स्थिती बाबत चालु वर्ष आणि मागील वर्षाच्या आकडेवारीसह पुनर्विलोकन खालीलप्रमाणे आहे.

विवरण	31.03.2018 (रूपयामधे)	31.03.2017 (रूपयामधे)
व्यवसायातून उत्पन्न	569,80,69,548	720,08,34,724
ईतर उत्पन्न	17,51,61,836	21,44,57,526
एकुण उत्पन्न	587,32,31,384	741,52,92,250
(वजा) एकुण खर्च	555,79,81,361	673,41,88,738
सामान्य बाबी आणि करपुर्व नफा	31,52,50,023	68,11,03,512
चालु करखर्च	(11,27,00,000)	(24,50,00,000)
प्रलंबीत करखर्च	1943551	(17,96,274)
मगील वर्षासंबंधीचा कर	0	93,16,070
निव्वळ नफा/तोटा (अहवाल वर्षाकरिता)	204493574	44,36,23,308
सामान्य भागावरील मुळ प्रतीभाग लाभ	503	1,099
सामान्य भागावरील सौम्य प्रतीभाग लाभ	503	1,099

2) लाभांश :-

संचालक मंडळाने आर्थिक वर्ष 2017-2018 या आर्थिक वर्षासाठी रू. 10 प्रतीभाग (10टक्के दराने) निव्वळ लांभांश देण्याची शिफारस कलेली आहे. वार्षीक सर्वसाधारण सभेमधे सभासदांनी लाभांश देण्यासाठी मंजुरी दिल्यास लाभांशावरील करासह रू. 50.36 लक्ष एवढी रक्कम लाभांश म्हणुन देण्यात येईल.

3) व्यावसायीक कृती आणि भविष्यातील संभावना पुनर्विलोकन :-

संचालक मंडळ, महामंडळाची व्यावसायीक कृती आणि भविष्यातील संभावना पुनर्विलोकन बाबतचा तपशिल खालीलप्रमाणे करीत आहे.

बिजोत्पादन :-

अहवाल वर्षामधे महामंडळाने 8,95,772 क्विंटल प्रमाणीत/सत्यप्रत बियाणे आणी 75,954 क्विंटल पायाभुत बियाणे भाजीपाला बियाण्यासह अनुक्रमे 84,102 आणि 9,606 हेक्टर क्षेत्रावर बिजोत्पादक/ तालुका बिजगुणन केंद्रामार्फत बियाण्याचे उत्पादन केलेले आहे. या एकुन उत्पादीत प्रमाणीत बियाण्यामधे तृणधान्य 1,64,897 क्विंटल, कडधान्य 2,48,157 क्विंटल, तेलबिया 4,54,693 क्विंटल कापुस व तंतुमय 2,555 क्विंटल, हिरवळी खत 7,000 क्विंटल, चारावर्गीय 16,000 क्विंटल आणि भाजीपाला 2,471 क्विंटल बियाण्याचा समावेश आहे. महामंडळाने उतीसंवर्धीत तंत्राद्वारे केळीची रोपे व संकरीत पपईची रोपे तयार करून शेतकऱ्यांना विक्रीसाठी उपलब्ध करुन दिलेली आहेत. सलग क्षेत्रावर बिजोत्पादन कार्यक्रम आयोजीत करण्याकरीता बिजोत्पादकांना प्रोत्साहीत करण्याचे दृष्टीने महामंडळाने महाराष्ट्र राज्य बियाणे प्रमाणीकरण यंत्रनेच्या तपासणी फी मध्ये 100 टक्के, 75 टक्के व 50 टक्के सुट बिजोत्पादकांना " बिज ग्राम योजना कार्यक्रम" योजनेअंतर्गत देण्यांत येते.

त्याचप्रमाणे महामंडळाने महाबीज बिजोत्पादन ग्राम पुरस्कार योजना देखील जाहीर केली असुन त्या अंतर्गत 3000 क्विंटल पेक्षा जास्त प्रमाणित बियाणेचे उत्पादन घेणाऱ्या गावांचा महाबीज मार्फत पुरस्कार देवून गौरव करण्यांत आला. महामंडळाने बियाणे दर्जा उंचावने कार्यक्रमा अंतर्गत, कमीत कमी लोग्रेड असणारे लॉट तसेच सोयाबीन, तुर, मुग, उडीद आणि धान ईत्यादी पिकांकरीता उच्चतम उगवण क्षमता असणारे बियाणे याकरीता विशेष उच्चतम गुणवत्तेचे बियाणेकरीता अतिरीक्त प्रोत्साहन योजना सुरु केलेली आहे. सदर अतिरीक्त गुणवत्ता प्रोत्साहना योजनेमुळे बिजोत्पादकांनी कमी निम्नस्तर असलेले कच्चे बियाणे महाबीजला पुरविल्यामुळे प्रक्रिया खर्चामध्ये बचत होवून उच्चतम गुणवत्तेच्या बियाणे मात्रेमध्ये वाढ झालेली आहे.

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान अंतर्गत कडधान्य आणि तृणधान्य बियाण्याची मागणी लक्षात घेता महामंडळाने कडधान्य पिकामध्ये हरभरा व उडीद वाणाचे व तृणधान्य पिकामध्ये रबी ज्वार व धान पिकवाणाचे विक्रमी उत्पादन करुन बियाणे वितरीत करण्यांत आले. त्यामुळे सदर पिकामध्ये धान व रब्बीज्वार बियाणे बदलाचे प्रमाणामध्ये वाढ होण्यास मदत झाली तसेच महामंडळाने गळीत, कडधान्य व तृण धान्य पिकामध्ये नवीन वाणाचे बियाणे उत्पादीत करुन राज्यातील शेतकऱ्यांमध्ये प्रसार होण्या करिता उपलब्ध करुन दिले.

बिजोत्पादनात नवीन वाणाचा समावेशः

महामंडळाने अहवाल वर्षात सुधारीत बाजरी धनशक्ती, एबीपीसी 4-3, भात- आर टी एन -5, कर्जत-8, कर्जत-9, संकरीत भात सहयांद्री-3, सहयांद्री-4, सहयांद्री-5 तुर पीकेव्ही-तारा, बीडीएन-711,बीडीएन-716,मुंग बिएम-2003-2, उत्कर्ष, सोयाबीन एमएयुएस-162, एमएसीएस-1188, फुले अग्रणी, एमएयुएस-158,जेएस-95-60, जेएस-20-29, तीळ जेएलटी-408, पिकेव्ही-एनटी-11, गहु एमएसीएस-6222, एमएसीएस-6478, नेत्रावती, ऐकेडब्ल्यु-4627, फुले समाधान, फुले सरदार, रब्बी ज्वार परभणी ज्योती, फुले वसुधा, फुले रेवती, फुले अनुराधा,

203, पिकेव्ही काबुली-4, कृपा, फुले विक्रम इत्यादी कृषी विद्यापीठाने विकसीत केलेल्या नवीन वाणाचा बिजोतपादनामध्ये समावेश केलेला आहे.

बियाणे प्रक्रीया व अभियांत्रीकीः

मोठया प्रमाणावर कच्चे बियाण्याची प्रक्रीया करून चांगल्या प्रतीचे बियाणे विपणनाकरीता योग्य वेळी उपलब्ध करून देणे हे एक मोठे आव्हान महाबीज करीता राहत आलेले आहे. अहवाल वर्षात एकंदरीत 11,89,398 क्विंटल कच्च्या बियाण्यावर खरीप, रब्बी तथा उन्हाळी हंगामामध्ये वेळेच्या आत प्रक्रीया करून उच्च प्रतिचे बियाणे शेतक यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

महामंडळाने भाजीपाला बिज प्रक्रिया केद्र एम.आय.डी.सी. शिवणी अकोला येथे 10,000 क्विंटल साठवणुक क्षमता असलेले सौर ऊर्जेवर चालणारे वातानुकूलीत गोदाम उभारणीचा प्रकल्पाकरीता गोदाम बांधकाम आणि सौरपत्रे बसविण्याचे काम पुर्ण केलेले आहे. सदरील प्रकल्प हा राष्ट्रिय कृषि विकास योजना अंतर्गत असुन याचा निधी रु. 1.80 कोटी तसेच महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित यांचे स्वःखर्चातून रु. 1.80 कोटी समप्रमाणात करण्याचे योजीले आहे. सदर सौर उर्जेवर चालणारे वातानुकूलीत गोदाम उभारणीचा प्रकल्पाला राष्ट्रिय कृषि विकास योजनेद्वारे मान्यता प्रदान करण्यांत आलेली आहे. सदर प्रकल्प मार्च 2019 पर्यत पुर्णत्वास येईल.

बियाणे विपणन :-

खरीप 2017 हंगामात महामंडळाने एकुन 4,98,299 क्विंटल बियाणे विक्री केलेली आहे. उपलब्धतेच्या 83 टक्के बियाणे विक्री झालेली आहे. रब्बी 2017 हंगामात 2,49,263 क्विंटल बियाणे विक्री झालेली असुन उन्हाळी हंगामात 17,667 क्विंटल बियाण्याची विक्री केलेली आहे. अहवालातील वर्षात बियाणे महामंडळाने भाजीपाला, वैरण पिके व हिरवळीचे पिके मिळुन 23,364 क्विंटल बियाणे विक्री केलेले असून बियाण्याची किंमत 14.53 कोटी आहे. यापैकी 11,423 क्विंटल चारा पिके, 8251 हिरवळीचे खते व 3690 क्विंटल भाजीपाला पिकाचे बियाणे शासकीय योजने अंतर्गत व सर्वसाधारण विपणना अंतर्गत बियाणे विक्री केलेले आहे. योग्य नियोजन, वेळेवर बियाणे उपलब्धता व रास्तदर यामुळे बियाणे विक्री शक्य झालेली आहे. 2017-18 या वर्षात एकुण 7,88,593 क्विंटल बियाणे विक्री केलेले आहे.

भारत सरकारचे राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा मोहीमे अंतर्गत धान्य उत्पादन वाढविण्याकरीता गहू, भात व कडधान्य बियाणे निवडक जिल्हयामध्ये अनुदानावर वाटप केलेले आहे. सदर योजने अंतर्गत महामंडळामार्फत 12,211 क्विंटल भात, तुर, मुंग आणि उडीद खरीप 2017 हंगामात वाटप केलेले आहे. व रब्बी 2017 हंगामात 1,18,642 क्विंटल गहू व हरभरा बियाणे योजने अंतर्गत अनूदानावर वाटप केलेले आहे. राष्ट्रीय तेलवाण व तेलताड अभियान अंतर्गत 78,634 क्विंटल सोयाबीन बियाणे खरीप 2017 हंगामात वाटप केलेले आहे. व 220 क्विंटल करडई बियाणे रब्बी हंगामात अनुदानावर वितरीत केलेले आहे. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान भरड धान्य योजने अंतर्गत महामंडळामार्फत खरीप 2017 हंगामात 769 क्विंटल व रब्बी 2017 हंगामात 2515 क्विंटल रब्बी ज्वार बियाणे वितरीत केलेले आहे.

गुणवत्ता नियंत्रण :-

अहवाल वर्षात एकुन 1,14,397 नमुने गुणवत्ता नियंत्रण प्रयोगशाळेमध्ये तपासण्याकरीता घेतलेले आहेत. त्यापैकी 46,270 नमुणे विविध पिके/रोपे भौतिक शुध्दता/क्षेत्रीय उगवण तपासण्यासाठी तसेच 1990 नमुणे जैविक शुध्दता तपासण्यासाठी महाराष्ट्र तथा ईतर राज्यामध्ये घेण्यात आलेले आहेत.

सोयाबिन बियाण्याचे उगवणशक्ती बाबतच्या तक्रारीस आळा घालण्याचे दृष्टीकोनातुन उन्हाळी 2012 हंगामापासुन सोयाबीन बियाण्याची क्षेत्रीय उगवण चाचणी घेण्यात येत आहे. अहवाल वर्षामध्ये 14053 क्षेत्रीय उगवण चाचणी घेण्यांत आलेली आहे. महामंडळाने शेतकऱ्यांना नेहमीच दर्जेदार व उत्कृष्ट बियाणे पुरवण्यासाठी, महामंडळाच्या क्षेत्रावर विविध चाचण्या घेवुन आपली तत्परता दर्शविलेली आहे

ट्रायकोडर्मा ज्यामध्ये जैविक खते, रायझोबिअम, ॲझोबॅक्टर, ॲझोस्पिरीलम, फॉस्फरस सोलुबिलायझींग बॅक्टेरिया, पोटॅश मोबिलायझींग बॅक्टेरिया, कोसोर्शीया एन पी के आणि विविध जैव किटकनाशके यांचा समावेश आहे त्यांच्या उत्पादनाकरीता केंद्रीय किटकनाशक मंडळ (CIB), फरिदाबाद यांचेकडुन कायमस्वरुपी नोदणी महामंडळाला मिळालेली आहे आणि अहवाल वर्षामध्ये महाबीज जैविक खतांना शेतकऱ्यांकडुन सकारात्मक प्रतिसाद मिळालेला आहे.

4) साहीत्य बदल व कंपणीच्या आर्थिक स्थितीवर प्रभाव पाडणारे घटक व बांधीलकी.

कंपणीच्या आर्थिक स्थितीवर प्रभाव पाडणारे कोणतेही विशेष बदल या वर्षात घडुन आलेले नाहीत.

5) उर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान उपयोग, परकीय चलन कमाई व खर्च.

उर्जा संवर्धन, तंत्रज्ञान उपयोग, परकीय चलन कमाई व खर्च संबंधीत माहीती कंपणी अधिनियम कलम 134 (3) (एम) नुसार कंपणी कायदा 2013 अंतर्गत व कंपणी खाते नियम 2014 च्या नियम 8 (3) अंतर्गत खालील प्रमाणे दिलेले आहेत.

उर्जा संवर्धन :-

संचालक मंडळ नेहमीच उर्जेचे संवर्धन करण्यासाठी सर्व प्रयत्न करते. महामंडळ नैसर्गीक उर्जेला प्रोत्साहन देण्यासाठी विवीध प्रक्रीया केंद्राचे ठिकाणी LED दिवे व सौर उर्जेचा वापर करीत आहे. महामंडळ बिज प्रक्रीया करण्याच्या नवीन यांत्रीकीकरण आणि निरीक्षणाचा अभ्यास करून उर्जा बचत करण्याकरीता प्रयत्नशिल आहे. नैसर्गीक उर्जेचा वापराकरीता याहीपुढे जाऊन महामंडळाने मुख्य कार्यालय अकोला येथे सौर उर्जा पॅनल बसविण्यात आलेले आहे आणि भाजीपाला बिज प्रक्रिया केंद्र एमआयडीसी अकोला येथे शितगृहासाठी सौर उर्जेच्या प्रकल्पाचे बांधकाम पुर्ण झालेले आहे. महामंडळाचा मुख्य व्यवसाय बियाणे प्रक्रिया आहे त्यानुसार स्वयंचलीत व आधुनिक उर्जा बचत प्रकल्पाची गरज असावी याकरिता सर्वकष अभ्यास करुनच उर्जेची बचत व्हावी म्हणुन सदर प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यांत आली आहे.

नवीन तंत्रज्ञानाचा अनुकुल समावेश :-

महामंडळाने वेळोवेळी संशोधन व विकास विभागा अंतर्गत विपणनाच्या आवशक्यतेनुसार उच्चतम बियाण्याची निर्मीती करण्यासाठी कार्यरत आहे. त्यामधे संकरीत कापुस, तृणधान्य, कडधान्य आणि भाजीपाला बियाण्याचा समावेश आहे. सध्या आपल्याला बोलगार्ड-2 कापुस NHH-44 आणि PKV HY 2 या वाणांकरिता संपुर्ण महाराष्ट्रामध्ये उत्पादन करण्याची परवाणगी मिळालेली आहे. याशिवाय महामंडळ DAC, ICAR Delhi यांच्याकडुन MAHABEEJ-124 BGII या वाणाची मान्यता प्राप्त करण्याकरीता कार्यरत आहे. महाबीज संशोधित वाण संकरित तुर 10-5 आणि तुर MPV-106 हे वाण जे AICRP मध्ये तपासणी करुन IHP ते AHP आणि IVT ते AVT असे विकसित करण्यांत आलेले आहे. याहीपुढे जाऊन महामंडळाने मका आणि इतर पिकांच्या संकरित आणि संशोधीत वाणांच्या विकासाकरिता ICRISAT आणि CIMMYT हैद्राबाद यांच्या सोबत करार केलेला आहे.

विदेशी मुद्राविनीमय :-

1) विदेशी मुद्रा प्राप्ती - ....रू. (निरंक)
2) विदेशी मुद्रा खर्च - ....रू. (निरंक)

6) महामंडळाच्या जोखीम व्यवस्थापन धोरण विकास आणि अंमलबजावणी विषयी निवेदन :-

महामंडळाचे कोणतेही जोखीम व्यवस्थापन धोरण नाही कारण महामंडळाचे अस्तित्व धोक्यात येणाच्या जोखमीचे घटक अत्यल्प आहेत.

7) सामाजीक जबाबदारीच्या मुद्याच्या अंमलबजावणीवर महामंडळाच्या प्रगतीशिल धोरणाचा तपशिल :-

महामंडळाने संयुक्त सामाजीक जबाबदारीसाठी धोरण विकसीत केलेले आहे आणि संचालक मंडळाने संयुक्त सामाजीक जबाबदारी प्रभावीपणे अंमलबजावणीकरीता पुढाकार घेतलेला आहे सन 2017-18 या वर्षातील सीएसआर कृतीचे विवरण परीशिष्ट - I प्रमाणे आहे.

8) कंपणी कायदा 2013 चे कलम 186 नुसार कर्ज हमी किंवा गुंतवणुकीचे विवरण :-

कंपणी कायदा 2013 चे कलम 186 नुसार कर्ज हमी किंवा गुंतवणुकीचे विवरण आर्थिक अहवालामधे दिलेले आहे.

9) संबंधीत व्यक्तींनी केलेले करार किंवा ठराव याचा तपशिल :-

कलम 188 संबधीत व्यक्तींनी केलेले करार किंवा व्यवहार याचा तपशिल सोबत जोडलेल्या फॉर्म AOC-2 प्रमाणे आहे.

10) वैधानीक लेखापात्रता, आरक्षण आणि लेखा परिक्षक/सेक्रेटरीयल ऑडीटर यांच्या अहवालावर स्पष्टीकरणे :-

वैधानीक लेखा परिक्षक आणि सराव कंपनी सचिव यांचे अहवालावर लेखापात्रता, आरक्षण बाबत स्पष्टीकरण संचालक मंडळाचे अहवालात दिलेले आहेत.

11) संचालक नियुक्ती त्यांचे मानधन व कर्तव्याबाबत महामंडळाचे धोरण :-

कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 178(1) च्या तरतुदीनुसार नामनिर्देशन आणि वेतन समीतीची स्थापणा करण्यात आलेली आहे. केंद्र सरकारच्या भारतीय सामुहीक उद्योग मंत्रालयाचे दि. 5 जुन 2015 च्या सुचनेनुसार वरीष्ठ व्यवस्थापन आणि ईतर कर्मचारी यांची नियुक्ती वगळता कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 178(2) (3) (4) च्या अटीतुन सरकारी कंपण्यांना सुट देण्यात आलेली आहे. म्हणुन महामंडळ कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 178(3) नूसार संचालकांची नियुक्ती, व्यवस्थापकीय मानधनाचे शोधन आणि ईतर संबंधीत बाबी याकरीता बाध्य नाही. त्याकरिता समीतीमधे एक स्वतंत्र संचालक असणे आवश्यक असुन संचालकाची नियुक्ती झाल्यानंतर व्यवस्थापन व वेतन समीती कार्यान्वीत होईल. या नियुक्ती संबंधीत सुचना राज्य शासनाला त्यांचे मत घेण्याकरीता सादर करण्यात आलेली आहे.

12) वार्षीक विवरण :-

कंपणी (व्यवस्थापन आणी प्रशासन) नियम 2014 च्या नियम 12 व कायद्याचे कलम 92 च्या तरतुदीच्या अनुषंगाने वार्षीक विवरण अहवाल परीशिष्ट - 2 मधे दिलेला आहे.

13) अहवाल वर्षात संचालक मंडळाच्या सभेची माहीती व सभेचा आढावा :-

अहवाल वर्षात आयोजीत बोर्ड सभा संख्या आणि संचालक मंडळ समीतीच्या बैठकीचा तपशिल परीशिष्ट-3 मधे दिलेला आहे.

14) संचालकाचे जबाबदारीबाबत निवेदन :-

कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 134(5) उपबंधानुसार आर्थिक वर्ष 2017-18 साठी संचालक मंडळ, संचालकांचे जबाबदारी बाबतचे निवेदन सादर करीत आहे.

(अ) वार्षीक लेखे तयार करतांना लेख्याबाबत लागु असलेली मापदंडे अवलंबीलेली आहेत. ज्या बाबतीत लेखानियमानुसार वेगळी पध्दत अवलंबीली आहे अशा बार्बीबाबत लेखानियमानुसार योग्य स्पष्टीकरणासह पध्दत अवलंबीली आहे,

(ब) संचालक मंडळाने अशा प्रकारच्या लेखांकनाच्या पध्दतीचे अनुसरन केलेले आहे, ज्यात समन्वयता व संभाव्यता हयाचा मेळ लागेल, व त्याबाबत सर्वकष अशी पाठराखन केली आहे, की ज्या द्वारे महामंडळाच्या कामकाजाबाबत तथा आर्थिक वर्षाशी संबंधीत नफातोटा पत्रक हे खरे व वस्तुनिष्ठ स्वरूप प्रकट करेल.

(क) संचालकांनी कंपणी कायद्याअंतर्गत आवश्यक असलेले लेखे ठेवण्याबाबत काळजी घेतलेली आहे, जेणे करून महामंडळाची मालमत्ता सुरक्षीत राहील तथा अपहार अनियमीतता होणार नाही व झाल्यास उघडकीस येईल.

(ड) संचालकांनी वार्षीक लेखे प्रचलीत पध्दतीनुसार तयार कलेले आहेत.

(इ) संचालकांना सर्व कायदे व तरतुदी नुसार अशा प्रणालीवर पुरेशी आणि प्रभावीपणे कार्य होते याची खात्री करण्यासाठी योग्य प्रणाली कार्यान्वीत केली आहे.

15) दुय्यम, संयुक्त, आणि सहारयक कंपणी :-

महामंडळ हे नॅशनल सिड कार्पोरेशन लि. या कंपनीची सहारयक कंपनी असुन या कंपनीने महामंडळाचे 35.44 टक्के समभाग धारन केलेले आहेत व सन 2017-18 या आर्थीक वर्षात या मधे कोणताही बदल नाही.

16) ठेवी :-

अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणत्याही ठेवी स्विकारलेल्या नाहीत किंवा ठेवीचे नुतणीकरण केलेले नाही.

17) स्वतंत्र संचालकाची घोषणा :-

कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 149(7) अन्वये स्वतंत्र महिला संचालक यांचेकडुन आवश्यक असलेले घोषनापत्र प्राप्त झालेले आहे. कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 149(6) नूसार देण्यांत आलेल्या पात्रते बाबतच्या अटी त्या पुर्ण करतात.

18) अनक्लेम लाभांष वारंट्सची ची रक्कम (IEPF) ला हस्तांतरन :-

वर्ष 2017-18 मध्ये 2009-10 या वर्षाची अनक्लेम लाभांष वारंट्सची रक्कम रु. 4,07,940.00 Investor Education and Protection Fund ला हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे.

19) लेखापरीक्षा समीतीची रचना आणि यंत्रना :-

संचालक मंडळाने कंपनी कायदा 2013 च्या कलम 177 च्या तरतुदीनुसार लेखापरीक्षा समीतीच्या रचनेला मान्यता दिलेली आहे. या समीतीमधे स्वतंत्र संचालक असणे आवश्यक असुन संचालकाची नियुक्ती झाल्यानंतर लेखापरीक्षा समीती कार्यान्वीत होणार. या नियुक्ती संबंधी सुचना राज्य शासनाला त्यांचे मत घेण्याकरीता सादर करण्यात आलेली आहे.

20) समभाग :-

समभाग परत घेणे

अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही समभाग विकत घेतलेले नाहीत.

सामान्य (Sweat) समभाग

अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही सामान्य समभाग वाटप केलेले नाहीत.

बोनस समभाग

अहवाल वर्षात महामंडळाने कोणतेही बोनस समभाग वाटप केलेले नाहीत.

कर्मचारी समभाग पर्याय योजना :-

महामंडळाने कर्मचा यांसाठी कोणतीही समभाग पर्यायी योजना प्रदान केलेली नाही.

21) अंतर्गत आर्थीक नियंत्रण :-

महामंडळाच्या महत्वपुर्ण व्यवसाय प्रक्रीयेवर नियंत्रण ठेवण्याकरीता, वित्तीय अहवाला अंतर्गत नियंत्रण तसेच क्रीयात्मक नियंत्रण हे अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण आराखडयामधे आहे. महामंडळाच्या व्यवसायाला संरक्षीत करण्यासाठी व बदलत्या पर्यावरणाबाबत कमीतकमी जोखीम स्वीकारणे निर्णय क्षमता विकसीत करणे व चांगले व्यवस्थापण याबाबत महामंडळाने अंतर्गत नियंत्रण पध्दतीचा अराखडा तयार केलेला आहे.

वित्तीय विवरणाच्या संदर्भात अंतर्गत नियंत्रण प्रणाली संबंधी विस्तृत बाबी खालीलप्रमाणे :-

अ) महामंडळाचे कार्यव्यवस्था मान्य केलेल्या धोरणानुरूप चाललेली आहे किंवा नाही, याबाबत तपासणी करीता महामंडळाने अंतर्गत अंकेक्षकाची नियुक्ती केलेली आहे.

ब) महामंडळ काही कालावधीच्या अंतराने नियमित साठा तपासणी करीत आहे, आणि

क) व्यवसायावर परीणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी, लबाडी/चोरी आणि चुका शोधुन काढण्यासाठी, महामंडळाच्या मालमत्तेची सुरक्षा, लेख्या संबधीच्या रेकॉर्डमधे अचुकता आणण्यासाठी आणि संबंधीत वित्तीय माहीती वेळेवर तयार करण्यासाठी महामंडळाने संबंधीत पक्ष व्यवहार धोरण व्हीसल ब्लोअर पॉलीसी आणि इतर धोरणांचा अवलंब केलेला आहे.

21) महीला लैंगीक छळ (प्रतीबंध बंदी आणी तक्रार निवारण) कायदा 2013 अंतर्गत प्रगटीकरण :-

अहवाल वर्षात महीला लैंगीक छळ (प्रतीबंध बंदी आणी तक्रार निवारण) कायदा 2013 अंतर्गत कोणताही गुन्हा दाखल करण्यात आलेला नाही.

कृतज्ञता :-

अहवाल वर्षातील उपलब्धी ही महामंडळाचे अधिकारी व कर्मचारी यांच्या प्रामाणीक व सर्वकष प्रयत्नाचे फळ आहे. या व्यतीरीक्त निम्ननिर्देशीत संस्था व कंपणी प्रती संचालक मंडळ कृतज्ञता व्यक्त करीत आहे.

- केंद्र सरकार व महाराष्ट्र सरकार यांच्या सातत्याने असणा या पाठींबा व मार्गदर्शनाबाबत.
- राज्य बिज प्रमाणीकरण संस्था
- राष्ट्रीय बिज निगम व अन्य बिज निगम तसेच देशातील सर्व कृषी विद्यापीठे
- आयसीएआर व इक्रीसॅट यांच्या बहुमोल पाठींब्याबाबत
- मागील व वर्तमान संचालक मंडळावरील सहयोगी यांनी दिलेल्या पाठींब्याबाबत व मार्गदर्शनाबाबत.
- महामंडळाचे बँकर्स
- महामंडळाचे अंकेक्षक व वकील यांच्या सहकार्या बाबत
- जे सातत्याने आमच्या शक्तीचे स्त्रोत राहीले आहेत असे बिजोत्पादक, बियाणे विक्रेते,आमच्या बियाण्याच्या ब्रँड चे प्रस्तुतकर्ते व आश्रयदाते या सर्वांचे
- महामंडळाचे भागधारक की ज्यांनी वार्षीक सर्वसाधारण सभेमधे महामंडळ वर्षानुवर्षे करीत आलेल्या अथक प्रयत्नांना प्रोत्साहन दिले व विश्वास आणि पाठींवा व्यक्त केला

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

स्थान :- मुंबई

दिनांकः- 29/10/2018

(एकनाथ डवले, भा.प्र.से.)
अध्यक्ष

संचालकांच्या अहवाला करिता परिशिष्ट
वैधानिक लेखापरीक्षकांच्या अहवालावर भागधारकांना उत्तर
आर्थिक वर्ष 2017 - 2018

निरिक्षण क्रमांक	उत्तर
1.	महामंडळाच्या बँक खात्यात जमा झालेली रक्कम ज्याच्या जमाकर्त्याची ओळख झाली नाही. बँकांकडून याची माहीती मागितलेली आहे.
2.	मागिल वर्षाची शिल्लक रक्कम रु. 1.72 करोड होती. सदर रक्कम अहवाल वर्षामध्ये रु. 1.19 करोड ईतकी कमी करण्यांत आली. लेखापरीक्षकांनी सांगितल्या प्रमाणे चालु आर्थिक वर्षामध्ये आवश्यक पुर्नजुळवणी करण्यांत येईल. अशा उदाहरणांची पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी व्यवस्थापणाने RTGS ने शोधन सुरु केलेले आहे.
3.	सदर जुनी शिल्लक रक्कम ही सत्यप्रत बियाणे उत्पादन कार्यक्रमाशी संबंधीत आहे. आणि म्हणुन रक्कम बिज प्रमाणिकरण यंत्रणेला देय नाही. म्हणुन ही बाब ईतर उत्पन्न म्हणुन घेण्यांत आलेली आहे.
4.	दखल घेण्यात आली असुन, प्रलंबित बँक खात्याची जुळवणी, चालु आर्थिक वर्षामध्ये करण्यांत येईल.
5.	व्यवस्थापणाने मंजूर केल्याप्रमणे अहवाल वर्ष 2017-18 मध्ये रुपये 1.09 करोड संयुक्त सामाजीक जबाबदारी करिता महामंडळाने खर्च केलेले आहे. शेतकरी समुदायाचे आणि ग्रामीण विकासाचे मोठे हित लक्षात घेता संयुक्त सामाजीक जबाबदारी उपक्रमांची अंमलबजावणी केलेली आहे.
6.	महामंडळाने अपहार करणाऱ्यांविरुध्द पोलीसांकडे तक्रार (FIR) दाखल केली असुन विभागीय चौकशी चालू आहे. तथापि, अपहारीत मोठ्या रक्कमेची वसुली करण्यांत आलेली आहे.
7.	दखल घेण्यांत आली असून याबाबतीत व्यवस्थापनाने आवश्यक कार्यवाही चालु केलेली आहे.

(संजय ठकरार)
महाव्यवस्थापक वित्त

(ओमप्रकाश देशमुख, भाप्रसे)
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन नं. 07836473

(एकनाथ डवले, भाप्रसे)
अध्यक्ष
डिन नं. 06656860

महिला स्वतंत्र संचालकाचे घोषनापत्र

डॉ. अनिता भगवानराव चोरे

दिनांक 06.10.2018

संचालक मंडळ,
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादीत

विषय : कंपनी कायदा 2013 चे कलम 149 (7) चे अनुपालन

मी अनिता भगवानराव चोरे, प्रमाणित करते की, मी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळा मर्या. ची एक अतिरीक्त संचालक आहे आणि कंपनी अधिनियम 2013 च्या विविध तरतुदींमध्ये नमूद केलेल्या स्वतंत्र संचालकांच्या सर्व निकषांची पूर्तता करते. मी याद्वारे प्रमाणित करते की,

- बैठक फी प्राप्त करण्याशिवाय माझ्याकडे महामंडळ, त्यांचे प्रवर्तक, त्यांचे संचालक, त्यांचे वरिष्ठ व्यवस्थापन किंवा त्यांच्या संबंधीत कंपनी, सहायक आणि सहयोगींसह कोणतीही भौतिक आर्थिक संबंध किंवा व्यवहार नाहीत.
- मी संचालक मंडळ पातळीवर किंवा एक स्तर खालच्या पातळीवरील व्यवस्थापन पदावर असलेल्या व्यक्तीशी संबंधीत नाही.
- मी मागील तिन आर्थिक वर्षामध्ये कंपनीची कार्यकारी नव्हते.
- मी भागीदार किंवा कार्यकारी नाही किंवा वैधानिक लेखापरीक्षा फर्म, अंतर्गत लेखापरीक्षा फर्म, कायदेशीर कंपन्या आणि सल्लागार फर्म ज्या महामंडळाशी संबंधीत आहेत त्यांची मागील तिन व ामध्ये भागीदार किवा कार्यकारी नाही.
- मी महामंडळाची भौतिक पुरवठादार, सेवा प्रदाता, ग्राहक किंवा पगारदार नाही.
- मी महामंडळाची मोठी भागधारक नाही की जे दोन मतदानाच्या किंवा बहुसंख्य मतदान गटांच्या मालकीचे आहेत.

अनिता बी. चोरे
महिला स्वतंत्र संचालक

परीशिष्ट - 1

संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) बाबत विवरण :-

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज) समाजघटकांचा सामाजीक व आर्थिक विकासाबाबत कटीबध्द असुन ही संयुक्त सामाजीक जबाबदारी संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) धोरणाअंतर्गत अंगीकारलेली आहे. ग्रामीण विकास, शेती कौशल्य वाढविणे, शिक्षणाकरीता प्रोत्साहन, आरोग्याची काळजी, दारीद्रय आणि कुपोषन नष्ट करणे, उपासमारी निर्मुलन, पिण्याकरीता शुध्द पाण्याची उपलब्दता आणि पर्यावरणीय शाश्वतता व समतोल महामंडळातील या संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) बाबत कार्ये आहेत.

1. संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) समीतीचे गठन :-

1	- डॉ. अनिता बी. चोरे	महिला स्वतंत्र संचालक
2	- श्री संजय एस धोत्रे	सभासद
3	- श्री वल्लभराव टी देशमुख	सभासद

स्वतंत्र संचालकाची नियुक्ती करण्याबाबत महाराष्ट्र शासनास त्यांचे मत देण्याबाबत पत्र दिलेले आहे. ही बाब शासनाकडून निर्णय यावयाचा आहे.

2. मागील तीन आर्थीक वर्षातील सरासरी नफा रूपये 5415 लाख

3. संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) करीता निश्चीत खर्च (वरील मुदद्ा क्रं.2 च्या 2 टक्के) रूपये - 108.30लाख

4. अहवाल वर्षामधे संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) अंतर्गत केलेला खर्च

अ) आर्थीक वर्षामधे केलेला एकुन खर्च - महामंडळाने संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) करीता रू. 1,09,47,985/- खर्चाची बांधीलकी घेतलेली आहे.

ब) सन 2017-18 या वर्षामधे खर्च न झालेली रक्कम- रूपये 0.00

क) आर्थिक वर्ष 2017-18 मधे खर्च झालेल्या रकमेचा तपशिलः-

1	सीएसआर प्रकल्प किंवा निश्चीत केलेली कार्ये	चक्राकार विभाजक (Spiral Separator) खरेदी किमतीवर 50 टक्के सुट देवुन शेतकऱ्यांना वितरीत करणे.
2	प्रकल्प क्षेत्र	शेतकऱ्यामधे व्यवसायीक व उत्कृष्ट शेती व्यवस्थापन कौशल्य क्षमता निर्माण करणे
3	प्रकल्प किंवा कार्यक्रम स्थानिक क्षेत्र किंवा राज्य जेथे प्रकल्प किंवा कार्यक्रम राबविण्यात आला	महाराष्ट्र राज्य

4	प्रकल्प किंवा कार्यक्रम निहाय बजेट	सन 2015-2016 करीता रू 1,10,00,000/- सन 2016-2017 करीता रू. 1,04,00,000/- आणि सन 2017-2018 करीता रू. 1,08,30,000/-
5	प्रकल्पावर केलेला खर्च 1) प्रकल्प व कार्यक्रमावरील प्रत्यक्ष खर्च 2) इतर खर्च	2015-2016 या वर्षात रू. 20,36,714/- प्रत्यक्ष 2016-2017 या वर्षात रू. 90,98,042/- प्रत्यक्ष आणि 2017-2018 या वर्षात रू. 1,09,47,985/-प्रत्यक्ष
6	अहवाल वर्षापर्यंत खर्च न झालेली एकत्रीत रक्कम	सन 2015-2016 रू. 1,10,00,000 (-) रू. 20,36,714 अखर्चीत रक्कम रू. 89,63,286
		सन 2016-2017 रू. 1,04,00,000 (-) रू. 90,98,048 अखर्चीत रक्कम रू. 13,01,952 (-) 2017-2018 मध्ये खर्च रु. 1,17,985 अखर्चीत रक्कम रू. 11,83,967
		सन 2017-2018 रू. 1,08,30,000 (-) रू. 1,09,47,985 अखर्चीत रक्कम रू. 0.00 * रु.1,17,985/-वर्ष 2016-17 मधील अखर्चीत रक्कमेमधून झालेला खर्च
7	या कामाची अंमलबजावणी करणाऱ्या एजन्सी मार्फत प्रत्यक्ष खर्च	2017-2018 या वर्षात रू.1,09,47,985/- प्रत्यक्ष

5. **कमी खर्चाबाबतचे स्पष्टीकरण :-**
महामंडळाने विविध संयुक्त सामाजिक जबाबदारी करिता नियोजित रक्कम पुर्णपणे खर्च केलेली आहे.

6. आम्ही संयुक्त सामाजीक जबाबदारी (CSR) धोरणाचा पाठपुरावा व देखरेख करीत आहोत की ज्यायोगे या बाबीचे धोरण व उद्दीष्ठ साध्य करता येईल.

परीशिष्ट - 2

फॉर्म नं. एम जी टी - 9

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादीत चे
वर्षीक अहवालाचे निष्कर्ष

वार्षीक वर्ष समाप्ती दि. 31.03.2018 रोजी

(कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 93(3) च्या अनुषंगाने आणि कंपणी (व्यवस्थापन व प्रशासन) 2014 च्या नियम 12 (1) नुसार)

1. नोंदणी आणी इतर तपशिल :-

1.	नोंदणी क्र./संख्या	U01200MH1976SGC018990
2.	नोंदणी दिनांक	28 एप्रील 1976
3.	कंपणीचे नाव	महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादीत
4.	कंपणीचा वर्ग/उपवर्ग	राज्य सरकार कंपनी
5.	नोदणीकृत कार्यालयाचा पत्ता व संपर्काचा तपशिल	"महाबीज भवन" कृषीनगर, अकोला-444104
6.	कंपणी सुचीबध्द आहे काय?	नाही
7.	नोंदणी व हस्तांतर एजन्सीचा नाव,पत्ता व संपर्क नंबर	लागु नाही.

2. महामंडळाचा मुख्य व्यवसाय व कार्य :-

महामंडळाची एकुन उलाढाल 10 टक्के किंवा त्यापेक्षा अधिक असलेल्या व्यवसाय व कार्याबाबत माहीती खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	मुख्य उत्पादन/सेवांचे विवरण	उत्पादन व सेवांचा एनआयसी कोड	महामंडळाच्या उलाढालीची टक्केवारी
1	बियाणे उत्पादन, प्रक्रीया आणी विपणन	6810	100 टक्के

3- दुय्यम व सहाय्यक सहकारी कंपणीधारकांचा तपशिल :-

अ.क्र.	कंपणीचे नाव व पत्ता	सीआयएन	धारक/दुय्यम/ सहाय्यक	समभागाची टक्केवारी	लागु कलम
1	नॅशनल सिड्स कार्पोरेशन मर्या.	U74899DL1963GOI003913	*	35.44 टक्के	

* महामंडळाच्या एकुण समभागापैकी राष्ट्रीय बिज निगम यांचा 35.44 टक्के वाटा आहे.

4. समभाग धारकांचा आकृतीबंध (समभाग भांडवल वर्गवारी समभागाची टक्केवारी)

1. समभागधारक वर्गवारी

समभाग धारकांचा वर्ग	वर्षाच्या सुरूवातीला असलेली समभागाची संख्या				वर्षाच्या शेवटी असलेली समभागाची संख्या				वर्षात बदललेली टक्केवारी
	त्रुटी	भौतिक	एकुण	एकुण टक्केवारी	त्रुटी	भौतिक	एकुण	एकुण टक्केवारी	
अ) प्रवर्तक 1) भारतीय									
अ) वैयक्तीक									
ब) केंद्र सरकार व त्यांची संस्था		148330	148330	35.44		148330	148330	35.44	लागु नाही
क) राज्य सरकार व त्यांची संस्था		20500	20500	49.00		20500	20500	49.00	लागु नाही
ड) संस्था / महामंडळ (ब व क व्यतिरीक्त)		0	0			0	0		लागु नाही
इ) बँका / वित्तीय संस्था		0	0			0	0		लागु नाही
फ) इतर									
एकुण अ (1)		353330	353330	84.44		353330	353330	84.44	
2) विदेशी									
अ) अनिवासी व्यक्ती		0	0	0		0	0	0	लागु नाही
ब) इतर व्यक्ती		0	0	0		0	0	0	लागु नाही
क) संस्था / महामंडळ		0	0	0		0	0	0	लागु नाही
ड) बॅंका / वित्तीय संस्था		0	0	0		0	0	0	लागु नाही
इ) इतर		0	0	0		0	0	0	लागु नाही
एकुण (अ) 2		0	0	0		0	0	0	
एकुण प्रवर्तक भागधारक अ-1 + अ-2		353330	353330	84.44		353330	353330	84.44	

समभाग धारकांचा वर्ग	वर्षाच्या सुरूवातीला असलेली समभागाची संख्या				वर्षाच्या शेवटी असलेली समभागाची संख्या				वर्षात बदललेली टक्केवारी
	त्रुटी	भौतिक	एकुण	एकुण टक्केवारी	त्रुटी	भौतिक	एकुण	एकुण टक्केवारी	
ब) प्रवर्तक									
1) संस्था									
अ) म्युचुअल फंड		0	0	0		0	0	0	
ब) बॅक / संस्था		0	0	0		0	0	0	
क) केंद्र सरकार		0	0	0		0	0	0	
ड) राज्य सरकार		0	0	0		0	0	0	
इ) जोखीम भांडवली फंड		0	0	0		0	0	0	
फ) विमा कंपण्या		0	0	0		0	0	0	
ग) एफआयआय		0	0	0		0	0	0	
ह) विदेशी जोखीम भांडवली फंड		0	0	0		0	0	0	
इतर		0	0	0		0	0	0	
एकुण ब-1		0	0	0		0	0	0	
2) गैर संस्था									
अ) कार्पोरेट संस्था									
1) भारतीय		0	0	0		0	0	0	
2) विदेशी		0	0	0		0	0	0	
ब) वैयक्तीक 1) रु. एक लाखापर्यंत भाग धारण केलेले वैयक्तीक भागधारक		53112	53112	12.70		53112	53112	12.70	
2) रु. एक लाखापेक्षा जास्त भाग धारण केलेले वैयक्तीक भागधारक		0	0	0		0	0	0	
क) इतर		12003	12003	2.86		12003	12003	2.86	
एकुण ब - 2		0	0	0		0	0	0	
एकुण ब-1 + ब-2		0	0	0		0	0	0	
क) जीडीआर व एडीआर यांच्या ताब्यातील भाग		0	0	0		0	0	0	
एकुण अ+ब+क		418445	418445	100.00		418445	418445	100.00	

2) भागधारकांची सुची :-

अ. क्र.	भागधारकाचे नाव	वर्षाच्या सुरूवातील धारण भाग			वर्षाच्या शेवटी धारण भाग			वर्षातील बदलाचे प्रतीशत प्रमाण
		भागाची संख्या	कंपणीच्या भागाची टक्केवारी	भागावरील तारण/प्रभार टक्केवारी	भागाची संख्या	कंपणीच्या भागाची टक्केवारी	भागावरील तारण/प्रभार टक्केवारी	
1	महाराष्ट्र शासन	205000	49.00	लागु नाही	205000	49.00	लागु नाही	निरंक
2	नॅशनल सिड कार्पोरेशन	148330	35.44	लागु नाही	148330	35.44	लागु नाही	निरंक
3	कृषि विद्यापीठे	12003	2.86	लागु नाही	12003	2.86	लागु नाही	निरंक
4	शेतकरी	53112	12.70	लागु नाही	53112	12.70	लागु नाही	निरंक
	एकुण	418445	100.00		418445	100.00		

3) प्रवर्तकांच्या भागधारणामधील बदल (बदल नसेल तर स्पष्ट करा)

अक्र	दिनांक	शेरा	भागांची संख्या	वर्षामधे संचीत भाग धारण	
				भागांची संख्या	कंपणीच्या एकुन भागाची टक्केवारी
काही नाही					

4) उच्चतम श्रेणीतील पहील्या दहा भागधारकांचा आकृतीबंध (प्रवर्तक, संचालक, जीडीआर, एडीआर या धारकांव्यतीरीक्त)

अ क्र	शेरा	भागांची संख्या	वर्षामधे संचीत भाग धारण	
			भागांची संख्या	कंपणीच्या एकुन भागाची टक्केवारी
1	डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला	4001	4001	0.95
2	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहूरी	4001	4001	0.95
3	वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ,परभणी	4001	4001	0.95
4	श्री दिवाकर शामराव धोत्रे	83	83	0.01
5	श्री शिवाजी रघुत्तमराव देशमुख	70	70	0.01
6	श्री रोहन प्रकाशराव काकड	70	70	0.01
7	श्री विनोद रामकृष्ण इंगळे	60	60	0.01
8	श्री बाबाराव यशवंतराव विखे	53	53	0.01
9	श्री उमेश हरी पाटील	52	52	0.01
10	श्रीमती विमल दामोधर राऊत	50	50	0.01

5) संचालक व व्यवस्थापनातील वरीष्ठ व्यक्ती यांनी धारन केलेले भाग

अ क्र	नाव	भागांची संख्या	वर्षामधे संचीत भाग धारण	
			भागांची संख्या	कंपनीच्या एकुन भागाची टक्केवारी
1.	# श्री संजय शामराव धोत्रे	25	25	0.001
2.	श्री.वल्लभराव तेजराव देशमुख	3	3	0.001
	# अहवाल वर्षामध्ये स्व. श्रीमती शकुंतलाबाई शामराव धोत्रे यांचे नावे असलेले 10 भाग श्री संजय शामराव धोत्रे यांच्या नावे करण्यांत आले.			

5) ऋणबध्दता

महामंडळावरील व्याजासहीत कर्थ थकीत / मिळविलेले परंतु शोधनदेय नसलेले.

विवरण	ठेवी वगळता सुरक्षीत कर्ज	असुरक्षीत कर्ज	ठेवी	एकुण ऋणबध्दता
वर्षाच्या सुरुवातीला ऋणबध्दता अ) मुळ रक्कम ब) व्याज देय परंतु अशोधीत क) व्याज प्राप्त परंतु देय नाही	248275909	नाही	नाही	248275909
एकुण अ+ब+क	248275909	नाही	नाही	248275909
आर्थी वर्षामध्ये ऋणबध्दता बदल वाढ घट	248275909	नाही	नाही	248275909
आर्थीक वर्षाचे शेवटी ऋणबध्दता 1 मुळ रक्कम 2 व्याज देय परंतु अशोधीत 3 व्याज प्राप्त परंतु देय नाही	0.00	नाही	नाही	0.00
एकुण 1+2+3	0.00	नाही	नाही	0.00

6) संचालक आणि व्यवस्थापनातील वरीष्ठ व्यक्ती यांना दिलेले मानधन

अ) व्यवस्थापकीय संचालक / पुर्णवेळ संचालक / किंवा व्यवस्थापक यांना दिलेले मानधन

अ.क्र.	आर्थिक मानधनाचा तपशिल	व्यवस्थापकीय संचालक / पुर्णवेळ संचालक किंवा व्यवस्थापक यांचे नांव	एकुण रक्कम
1.	एकुण सकल वेतन आयकर कायदा 1961 च्या कलम 17(1) तरतुदीनुसार वेतन, आयकर कायदा 1961 च्या कलम 17(2) तरतुदीनुसार इतर प्राप्ती आयकर कायदा 1961 च्या कलम 17(3) तरतुदीनुसार वेतनाऐवजी इतर लाभ	1) श्री.आर.व्ही.गमे.,भाप्रसे 2) श्री ओम प्रकाश बकोरीया, भाप्रसे 3) श्री ओमप्रकाश देशमुख, भाप्रसे	रु. 2,88,716 रु. 1,09,773 रु.14,69,656
2.	सामान्य पर्याय	----	----
3.	सामान्य पारीश्रमीक	----	----
4.	कमीशन लाभाचे प्रतीशत इतर	----	----
	एकुण	----	18,68,145
	कायद्यानुसार कमाल मर्यादा	----	----

ब) इतर संचालकांचे मानधन

अ.क्र.	मानधनाचा तपशिल	संचालकाचे नाव	एकुन रक्कम
1.	स्वतंत्र्य संचालक - बोर्ड समिती सभा उपस्थिती शुल्क	1) डॉ.अनिता बी चोरे	2500
	एकुण -1		2500
2.	इतर अकार्यकारी संचालक - बोर्ड समीती सभा उपस्थिती शुल्क	1) श्री संजय एस. धोत्रे 2) श्री व्ही. टी. देशमुख	4000 8000
	एकुण 2		12000
	एकुण ब) 1+2		14500
	संचालकांचे एकुन मानधन		14500
	कायद्याप्रमाणे मर्यादा		मर्यादेच्या आत

क) व्यवस्थापकीय संचालक / पुर्णवेळ संचालक / व्यवस्थापक यांचे व्यतीरीक्त इतर व्यवस्थापणातील व्यक्तींना दिलेले मानधन

अ.क्र.	मानधनाचा तपशिल	संचालकाचे नांव	एकुण रक्कम
1	वेतन	विनय वर्मा, कंपणी सचिव	9,76,300

ड) दंड / शिक्षा / आपसी समझौत्याने मिटविलेले गुन्हे

प्रकार	कंपनी कायद्याचे कलम	विस्तृत विवरण	दंड / शिक्षा /आपसी समझौता शुल्क	न्यायालयाचे नांव	अपील
अ - महामंडळ					
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझौता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
ब - संचालक					
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझौता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
क - इतर अधिकारी					
दंड	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
शिक्षा	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही
आपसी समझौता	नाही	नाही	नाही	नाही	नाही

परीशिष्ट — ३

संचालक मंडळाच्या बैठकीसंबंधी माहीती

संचालक मंडळ

सद्यस्थितीत संचालक मंडळावर ०९ सभासद आहेत

अहवाल वर्षामधे संचालक मंडळावरील खालील संचालक निवृत्त झाले.महामंडळाच्या प्रगतीसाठी त्यांनी दिलेला बहुमुल्य पाठींबा, दिलेल्या सेवा,मार्गदर्शन इत्यादी बाबत महामंडळ त्यांचे आभार मानते.

अक्र	नाव	पदनाम	नियुक्तीचा दिनांक	सेवानिवृत्तीचा दिनांक
१	श्री आर.व्ही गमे, IAS	व्यवस्थापकीय संचालक	०६.०६.२०१६	०२.०५.२०१७
२	श्री ओम प्रकाश बकोरिया, IAS	व्यवस्थापकीय संचालक	०२.०५.२०१७	२९.०५.२०१७
३	श्री संजय बी. खताळ	संचालक	२७.०२.२०१४	३०.११.२०१७
४	श्री व्ही.व्ही. देशमुख, IAS	संचालक	१४.०३.२०१५	१५.०५.२०१७
५	श्री एस.एम. केंद्रेकर, IAS	संचालक	१५.०५.२०१७	३१.०८.२०१७
६	श्री संजय एस. धोत्रे	संचालक	२९.१२.२०१४	२९.१२.२०१७
७	श्री वल्लभराव टी. देशमुख	संचालक	२९.१२.२०१४	२९.१२.२०१७

सन २०१७–१८ या वर्षात नियुक्त संचालक

अक्र	संचालकाचे नाव	पदनाम	नियुक्तीच दिनांक
१	श्री ओमप्रकाश देशमुख, IAS	व्यवस्थापकीय संचालक	२९.०५.२०१७
२	श्री सचिंद्र प्रताप सिंह, IAS	संचालक	३१.०८.२०१७
३	डॉ. अनिता बी. चोरे	स्वतंत्र महिला संचालक	०४.१०.२०१७
४	श्री संजय एस. धोत्रे *	संचालक	२०.०१.२०१८
५	श्री वल्लभराव टी. देशमंख *	संचालक	२०.०१.२०१८

* ४१व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभे पासून नियमीत संचालक म्हणुन नियुक्ती करण्यांत येईल.

संचालक मंडळ सभा

अहवाल २०१७–१८ या वर्षात संचालक मंडळाच्या खालीलप्रमाणे ४ सभा झाल्या

अक्र	संचालक मंडळ सभा क्र.	दिनांक	ठिकाण
१	१८७ वी सभा	३० जुन २०१७	मुंबई
२	१८८ वी सभा	०५ ऑगष्ट २०१७	मुंबई
३	१८९ वी सभा	३० नोव्हेंबर २०१७	मुंबई
४	१९० वी सभा	२४ मार्च २०१८	मुंबई

संचालक मंडळाच्या बैठकीसाठी उपस्थिती

अक्र	संचालकाचे नाव	संचालक मंडळ सभा	उपसमीती सभा	मागील ४० व्या वार्षीक सर्वसाधारण सभेकरीता उपस्थिती दि.०४ ऑक्टोंबर २०१७
		एकुण ४	एकुण १२	एकुण १
		उपस्थिती	उपस्थिती	उपस्थिती
१	श्री बिजय कुमार IAS	४	लागु नाही	नाही
२	श्री ओम प्रकाश बकोरिया, IAS	०	२	लागु नाही
३	श्री सचिंद्र प्रताप सिंह, IAS	०	लागु नाही	होय
४	श्री ओमप्रकाश देशमुख, IAS	४	१०	होय
५	श्री एस. एम. केंद्रेकर, IAS	०	लागु नाही	नाही
६	श्री संजय एस. धोत्रे, खासदार	४	३	होय
७	श्री वल्लभराव टी. देशमुख	४	११	होय
८	श्री व्ही. के. गौर	०	लागु नाही	नाही
९	श्री संजय बी. खताळ	१	लागु नाही	नाही
१०	श्री व्ही. मोहन	१	लागु नाही	नाही
११	श्री संजय के. मेहता	४	७	होय
१२	डॉ. अनिता बी. चोरे	३	१	होय

फॉर्म नं. ए ओ सी –२

(कंपणी कायदा कलम १३४, उपकलम ३ च्या क्लॉज (एच) आणि कंपणी (लेखा) नियम २०१४, च्या नियम ८(२) अन्वये)

कंपणी अधिनियम २०१३ च्या कलम १८८ (१) नुसार महामंडळाने संबंधीत पक्षाशी केलेले करार/व्यवहार/व्यवस्था व सलगी तत्वावर केलेल्या व्यवहारांचे निवेदन

१. सलगी न करण्याच्या तत्वावर केलेले करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचा तपशिल – नाही
२. सलगी तत्वावर केलेले करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचा तपशिलः–

अक्र	तपशिल	विवरण
१	संबंधीत पक्षाचे नाव आणी नातेसंबंधाचा प्रकार	श्री व्ही.टी.देशमुख,संचालक श्री बी.व्ही.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांचा मुलगा श्री डी.व्ही.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांचा मुलगा श्रीमती एस.बी.देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांची सुन श्रीमती पी.डी. देशमुख श्री व्ही.टी.देशमुख यांची सुन
२	करार/व्यवस्था/व्यवहारांचा प्रकार	बियाणे खरेदी
३	करार/व्यवस्था/व्यवहारांचा कालावधी	एक वर्ष
४	करार किंवा व्यवस्था किंवा व्यवहारांचे ठळक वैशिष्टे व किंमत	सन २०१७–१८ मधे रू. ११.५८ लाख चे बियाणे विक्री
५	संचालक मंडळाच्या मान्यतेचा दिनांक	लागु नाही
६	अग्रीम राशीचे शोधन केले असल्यास	लागु नाही

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

स्थान :– मुंबई

दिनांकः– २९.१०.२०१८

(एकनाथ डवले, IAS)
अध्यक्ष

सचिवीय अंकेक्षण अहवाल

दि. 31 मार्च 2018 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षाकरीता

{ कंपणी अधिनीयम,2013 च्या कलम 204(1) आणि कंपणी (व्यक्तीची नियुक्ती आणि मानधन) नियम 2014 च्या नियम 9 अनुसार }

प्रती,
मा. सभासद
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या.

आम्ही महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. या कंपणीचे सचिवीय अंकेक्षण केलेले आहे ज्यांनी वैधानिक तरतुदींचे पालन चांगल्या प्रकारे केलेले आहे. सचिवीय अंकेक्षण, आम्हाला पुरविण्यात आलेल्या सर्व बाबींचे योग्य मुल्यांकन/ वैधानीक पुर्तता आणि त्यावरील आमचे मत अशा पध्दतीने करण्यात आले आहे.

महामंडळाचे रेकॉर्ड, दस्तऐवज, इतीवृत्त रजिष्टर, नमुने आणि भरलेली विवरणे याची आम्ही केलेली तपासणी आणि सचिवीय अंकेक्षणादरम्यान महामंडळाने, त्यांच्या अधिका यांनी, एजंट व अधिकृत प्रतीनिधी यांनी पुरविलेली माहीती, या आधारे आम्ही याद्वारे विधान करतो की, दि. 31 मार्च 2018 रोजी संपणारे ऑडीट वर्षामधे महामंडळाने निम्ननिर्देशीत यादीप्रमाणे वैधनीक तरतुदींची पुर्तता केलेली आहे. आणि महामंडळामधे योग्य संचालक मंडळ प्रक्रीया आणि त्याच्या पुर्ततेची योग्य व्यवस्था आहे. त्यासंबंधीचा आमचा अहवाल खालीलप्रमाणे आहे.

दि. 31 मार्च 2018 रोजी संपणा या आर्थिक वर्षामधे महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाने ठेवलेले रेकॉर्ड, दस्तऐवज, इतीवृत्त रजिष्टर, नमुने आणि भरलेली विवरणे आणि ईतर रेकॉर्ड याची आम्ही केलेली तपासणी कायद्याच्या तरतुदी प्रमाणे केलेली आहे.

आम्ही महामंडळास लागु असलेल्या कायद्याच्या संबंधीत तरतुदींची पुर्तता केल्याची बाब महामंडळाच्या संबंधीत विभागप्रमुखांनी दिलेल्या पुर्तता प्रमाणपत्रावर आधार मानुन तपासलेली आहे.

(i) कंपणी अधिनीयम,2013 (अधिनियम) आणी त्या अंतर्गत असलेले नियम

(ii) इतर कायदे विशेषतः लागु असलेले

- उपदान शोधन अधिनियम,1972
- कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणी किरकोळ तरतुदी अधिनियम,1952
- बियाणे कायदा
- कारखाने अधिनियम,1948
- पाणी (प्रदुषण नियंत्रण आणी प्रतीबंध) अधिनियम,1974 त्या अंतर्गत असलेले नियम
- हवा (प्रदुषण नियंत्रण आणी प्रतीबंध) अधिनियम,1981 त्या अंतर्गत असलेले नियम
- व्यापारी मुद्रा अधिनियम,1999
- वजन व मापे कायदा
- औद्योगिक वादविवाद कायदा
- महीला लैंगीक छळ (प्रतीबंध बंदी आणि तक्रार निवारण) कायदा

अहवाल वर्षामधे महामंडळाने निम्ननिर्देशीत बाबींव्यतीरीक्त वर नमुद केल्यानुसार सर्वच अधिनियम,नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी, मानके, इत्यादींच्या तरतुदींचे पुर्णपणे पालन केलेले आहे.

1. अहवाल वर्ष 2017-2018 मध्ये कंपनी अधिनीयम 2013 च्या कलम 177 च्या तरतुदीनुसार, संचालक मंडळाने या वर्षात अंकेक्षण समितीच्या रचनेला मंजुरी दिलेली आहे. मात्र समितीचे कामकाज स्वतंत्र संचालकाच्या नियुक्तीनंतरच चालु होईल, की ज्यांच्या नावाचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे.
2. कंपणी अधिनीयम,2013 च्या कलम 178 च्या तरतुदीनुसार, संचालक मंडळाने या वर्षात "निर्मीती नामनिर्देशन आणि मानधन समीती" (फॉर्मेशन नॉमीनेशन ॲन्ड रिम्युनरेशन कमीटी) च्या रचनेला मंजुरी दिलेली आहे. मात्र समीतीचे कामकाज स्वतंत्र संचालकांच्या नियुक्तीनंरच चालु होईल, की ज्याच्या नावाचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे.
3. अहवाल वर्षामध्ये कंपनी अधिनीयम, 2013 च्या कलम 108 तरतुदीनुसार महामंडळाने इलेक्ट्रॉनिक साधनांद्वारे मत दिले नाही.
4- Articles of Association अनुसार अहवाल वर्षामध्ये एका संचालकाची नियुक्ती ही पदसिध्द (Ex-officio) अधिकारी यांच्या अधिकारामध्ये करण्यांत आली, त्यांचेद्वारे DIN No. प्रदान करण्यात न आल्यामुळे कलम 153 आणि 170 च्या प्रावधानांचे अनुपालन करणे अपुर्ण आहे.
5. महामंडळाकडे वेगवेगळया ठिकाणी अनेक कारखाने आहेत, जिथे कारखाने अधिनियमानूसार नोंदणी करणे आवश्यक आहे. त्यापैकी काही कारखाण्यांची नोंदणी अद्याप पूर्ण करावयाची आहे.

कार्यासंबंधीची चांगली पध्दत/रीत हयाबाबत दिलेल्या सुचना :
आम्ही केलेल्या अंकेक्षण प्रक्रीये दरम्यान, महामंडळाला लागु असलेले नियम व कायदे यातील तरतुदींचे योग्य रीतीने पाठपुरावा आणी पुर्तता करण्याकरीता संचालक मंडळासमोर हया बाबी स्वतंत्रपणे त्यांच्या माहीतीसाठी व मंजुरीसाठी सादर करून त्याची अंमलबजावणी करण्यात आलेली आहे.

आम्ही पुढील अहवाल सादर करतो की,

संचालक मंडळाची रचना आर्टीकल ऑफ असोसीएशन च्या तरतुदीनुसार करण्यात आली आहे व महामंडळ पदसीध्द (Ex-officio) नियुक्त्या याच तरतुदीनुसार करत आहे. महामंडळाने स्वतंत्र संचालकाच्या नियुक्तीचा प्रस्ताव राज्य शासनाला पाठविलेला असुन याबाबत शासनाच्या सुचना व मताची प्रतीक्षा आहे. आढावा कालावधीत काही प्रसंगी संचालक मंडळाच्या रचनेत आर्टीकल ऑफ असोसीएशन च्या तरतुदीनुसार बदल घडुन आले, आणि याबाबत आवश्यक्तेनुसार कंपणी कायद्यानुसार अहवाल देण्यात आले, काही घटनांमधे अतीरीक्त शुल्क भरून विवरण दाखल करण्यात आले.

संचालक मंडळाच्या ठरलेल्या सभेपुर्वी सभेची सुचना व विषयसुची संचालकांना सात दिवसापुर्वी, पोष्टाने, ई मेलद्वारे आणि अस्तीत्वात असलेल्या पध्दतीद्वारे विषयसुचीवर संचालक मंडळाचे सभेपुर्वी त्यांचेकडुन माहीती, सुचना काही स्पष्टता मागवण्याकरीता व त्याचा सभेमधे योग्य सहभाग रहावा या करीता पाठविण्यात आलेत.

सभेचे इतीवृतामधे बहुमताने घेतलेले निर्णय व सभासदांची संबंधीत विषयावरील मतभिन्नतेचा समावेश करण्यात आला.

आम्ही अहवाल सादर करतो, महामंडळाला लागु असलेल्या विविध नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी यांची पुर्तता करण्यात आली, आमचे असे मत आहे की, विवीध नियम, कायदे, मार्गदर्शक बाबी यांच्या तरतुदींची पुर्तता ही भिन्न अधिकारीणी व विभाग प्रमुख यांचेमार्फत समर्थपणे व्हावी, विकेंद्रीत पध्दतीपेक्षा केंद्रीभुत पध्दतीचा अवलंब केल्यास याचा प्रभाव व पुर्तता वळेवर हांईल.

आम्ही अहवाल सादर करतो की, अंकेक्षण कालावधी दरम्यान महामंडळाकडे उपरोक्त उल्लेखित विवीध नियम, कायदे, मार्गदर्शक तत्वे, आणि निश्चीत मानके यांच्या अनुषंगाने महामंडळाच्या गोष्टीवर मोठा परिणाम असणारा कोणताही विशिष्ट कार्यक्रम/क्रिया नाहीत.

ठिकाण- अकोला
दि. 26/10/2018

स्वाक्षरी
राम ठक्कर ॲंड असोसीएटस्
FCS NO-7452
C P No- 4903

अंकेक्षकांचा स्वतंत्र अहवाल

प्रति,
सन्माननीय सभासद,
महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. अकोला

वित्तीय विवरणाबाबत अहवाल

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. यांचे दि. 31 मार्च 2018 रोजीचा ताळेबंद व त्यात सम्मीलीत असलेले वर्ष अखेरचे नफा-तोटा पत्रक (ईतर सर्व उत्पन्नासह), मागील वर्षाच्या ईक्वीटी आणि कॅश फ्लो स्टेटमेंट मधील बदलासह आणि महत्वपुर्ण लेखा धोरणाचा संक्षीप्त अहवाल आणि इतर स्पष्टीकरणात्मक माहीती या वित्तीय विवरणाचे आंम्ही अंकेक्षण केलेले आहे.

वित्तीय विवरणाबाबत व्यवस्थापनाची जबाबदारी

कंपणी अधिनियम 2013 च्या कलम 134(5) प्रमाणे लेखांकनाबाबत निश्चीत केलेल्या प्रमाणानुसार आणि कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 7 नुसार कंपनी संबंधी वित्तीय विवरण तयार करणे व त्यामधे भारतामधे स्विकार्य असणाऱ्या लेखांकन तत्वानुसार महामंडळाची वास्तवीक आर्थीक स्थिती, वित्तीय उपलब्धता, तरल रोख विवरण तसेच कंपनी कायदा 2015 च्या कलम 133 चे नियम 7 चे कंपनी Indian accounting Standards (Ind AS) आणि ईतर लेखांकन तत्वे साधारणपणे भारतामध्ये मान्य आहेत त्यानुसार महामंडळाच्या ईक्वीटी मधील बदल संबंधीची सत्य प्रामाणीक दृष्टी व माहीती देण्याची जबाबदारी महामंडळाच्या संचालक मंडळाची आहे.

सदर जबाबदारींमध्ये असेही अंर्तभूत आहे की कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे आवश्यक असलेले लेख्यासबंधीचे योग्य उचीत व पुरेसे रेकॉर्ड व्यवस्थीत ठेवणे, महामंडळाची मालमत्ता सुरक्षीत ठेवण्याच्या दृष्टीकोनातुन व आर्थिक गैरव्यवहाराचा प्रतीबंध करणे व ते शोधुन काढण्याकरीता योग्य लेखाधोरण निवडणे व लागु करणे, उचीत व समाधानकारक अंदाज घेणे आणि अंतर्गत नियंत्रणाच्या दृष्टीने रूपरेखा तयार करणे, कार्यान्वीत करणे व त्याची देखरेख करणे तसेच लेखे वित्तीय विवरणे महामंडळाची सत्य व प्रामाणीक आर्थिक स्थिती दर्शविणारी व चुकीच्या भाष्यापासुन मुक्त ठेवणे,चुकांमुळे होणाऱ्या नुकसानीवर योग्यरीतीने अंतर्गत नियंत्रण कार्यान्वीत करणे याची जबाबदारी आहे.

लेखा परीक्षकांची जबाबदारी

कंपनीच्या वित्तीय विवरणावर अंकेक्षणाच्या आधारे मत प्रदर्शीत करण्याची जबाबदारी आमची आहे. आंम्ही लेखापरीक्षण आयोजित करतांना अधिनियमाच्या तरतुदी, लेखा आणि लेखापरीक्षण मानके आणि कायद्याच्या तरतूदी आणि त्यातील नियम आणि त्यातील कलम 143 (11) अंतर्गत जारी केल्या तरतुदींनुसार लेखा परीक्षण अहवालात समाविष्ट करणे आवश्यक आहे त्या बाबींचा विचार केलेला आहे.

कलम 143(10) अंकेक्षणासंबंधी दिलेल्या मानकांचे आधारे आम्ही लेखापरीक्षण केलेले आहे, त्या मानकांनुसार असे आवश्यक की, कंपनीने नैतिक आवश्यकतांचे पालन केलेले आहे की त्या निश्चीत मानकानुसार नितीविषयक आवशक्यतांची पुर्तता आणि वित्तीय विवरणे ही दोषमुक्त आहेत यासंबंधी अकेक्षणाचे नियोजन व कार्यान्वयन याबाबत निश्चीत आश्वासन मिळविलेले आहे.

वित्तीय विवरण पत्रकामधे नमुद असलेल्या रकमांच्या खुलाशाबाबत अंकेक्षण पध्दतीने पुरावा घेणे हे अंकेक्षण प्रक्रीयेत समाविष्ट आहे. लेखा परीक्षणादरम्यान वित्तीय विवरणात होणाऱ्या चुकीच्या नोंदी,फसवणुक व त्रृटीमुळे असलेल्या धोक्याचे आकलन करण्याकरीता योग्य पध्दतीचा वापर करणे हे लेखापरीक्षकाच्या निर्णयावर अवलंबुन असते.

या धोक्याचे आकलन करतांना, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण जे की, कंपणीच्या आर्थिक विवरण तयार करण्याच्या दृष्टीकोनाशी निगडीत आहे आणि योग्य व चुकीच्या भाष्यापासुन मुक्त आहे. व लेखापरीक्षा प्रक्रीया करण्याकरीता अनुरूप आहे, असे गृहीत धरावे लागते. लेखापरीक्षणामधे कंपनीने उपयोगात आणलेल्या लेखांकन पध्दती तसेच महत्वपुर्ण लेखा अनुमानांच्या तर्क व वित्तीय विवरणाचा सत्य व प्रामाणीक दृष्टीकोन याची खात्री करून घेणे यामधे समाविष्ट आहे.

आम्हाला विश्वास आहे की, वित्तीय विवरणाला आधार प्रदान करण्यासाठी पुरेशी व योग्य लेखा पुरावे आम्हाला मिळालेले आहेत.

अभिमत

आमच्या मते आणि आमच्या माहीतीनुसार आणि आम्हाला दिलेल्या स्पष्टीकरणानुसार सदर वित्तीय विवरणे आणि दिलेली माहीती कायद्याच्या आवश्यक मानकानुसार सत्य आणि प्रामाणीक दृष्टीकोन प्रदान करणारे व भारतामधेमान्य असलेल्या लेखा तत्वाप्रमाणे आहेत याची खात्री केलेली आहे.

अ) ताळेबदाच्या संबंधात महामंडळाची दर्शवीलेली स्थिती ही दि. 31 मार्च 2018 ची आहे.

ब) नफा तोटा पत्रकाच्या संदर्भात दर्शविलेला नफा हा त्या वर्षा अखेरीचा आहे.

क) ईक्वीटी विवरणाच्या बदलाच्या संदर्भामध्ये दर्शविलेला ईक्वीटीतील बदल हा त्या वर्षा अखेरीचा आहे.

ड) रोख तरल विवरणाचे बाबतीत दर्शविलेली रोख तरल हे त्या वर्षा अखेरीचे आहे.

विशेष बाबी

आम्ही खालील बाबीकडे लक्ष वेधु इच्छीतोः

ज्याची ओळख पटलेली नाही अशी बँक खात्यात जमा झालेली रक्कमः

आंम्हाला असे आढळले आहे की, महाबीज आपल्या लेख्यांमध्ये बँकेमध्ये कुणाकडुन रक्कम जमा झाली अशी न ओळखता येणाऱ्या जमा रक्कमेची नोंद घेत आहे. या खात्यामध्ये एकुण निव्वळ जमा रक्कम रु. 55.14 लाख एवढी आहे. बँकेद्वारे अशा चुकीच्या नोंदी केल्या जात असल्यास त्याबाबतचा उल्लेख Bank Reconcilation Statement मध्ये करायला पाहीजे. अशा रक्कमांची नोद लेख्यामध्ये करण्यांत येवु नये. व्यवस्थापनाने कळविल्यानुसार या रक्कमेचा मोठा हिस्सा हा संपुर्ण महाराष्ट्रभर असलेल्या बिजोत्पादकांनी जमा केलेल्या रकमेशी संबधीत आहे. महाबीज जिथे अशा रकमा जमा झाल्यात अशा वैयक्तीक रक्कम जमा करणाऱ्यांना ओळखु शकत नाही. याबाबतीत संबंधीत बिजोत्पादकांच्या खात्यामध्ये सदर रक्कम वळती करुन लवकरात लवकर खाते जुळवणी करण्यांत यावी.

मुदत बाहय धनादेश खाते/RTGS रद्दीकरण खातेः

कंपनीकडे मुदत बाहय धनादेश खाते/जुन्या चेकचे RTGS रद्दीकरण खाते/परत आलेल्या RTGS रक्कम जमा खाते आहे. सदर खात्यामध्ये रु. 119.23 लाख जमा आहेत. कंपनीने हया खात्यामधील तिन वर्ष पेक्षा जुन्या नोंदीची जुळवणी लवकरात लवकर करवुन घ्यावी

तपासणी/अर्ज/नोदणी शुल्कः

"अन्य उत्पन्न" या खात्यामध्ये रु. 52.76 लाख शिल्लक असल्याचे दिसुन आले. सदर रक्कम ही बिजोतपादकांकडुन जमा करण्यांत येते आणि बिज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडे जमा करण्यांत येते.सदर खात्यामध्ये बऱ्याच जुन्या नोंदी शिल्लक आहेत, महाबीजने सदर जुन्या शिल्लक रक्कम निरंक केलेल्या आहेत.

बँक खाते जुळवणीः

आमच्या असे लक्षात आले की महाबीज ठाणे येथे बँकेचे स्टेटमेंट आणि रिकन्सीलेशन स्टेटमेंट यामध्ये बँक खाते (ग्रिन अकाउंट) जुळवणी मध्ये रु. 0.92 लाख रकमेचा फरक आहे. याबाबतची जुळवणी लवकरात लवकर करण्यांत यावी.

असे निर्दशनात आले आहे की, बुलढाणा येथील बँक खात्याची जुळवणी करण्याकरीता बिजोत्पादकांच्या डेबीट बॅलन्सच्या नोंदी ज्याची, एकुण रु.25.32 लक्ष एवढी रक्कम डेबीट मध्ये वर्ग करण्यात आली आहे. याबाबत असे कळविण्यात आले की, जमा असलेल्या बिजोत्पादकांच्या जमा असलेल्या नोंदीमुळे चुक झाल्यामुळे सदरहू नोंद घेण्यात आली.महाबीजने सदरहू खात्याची संबंधीत बिजोत्पादकाला नावे करुन जुळवणी करावी. सदरहू खात्याची जुळवणी होईपर्यंत वित्तीय परिणाम दिसून येत नाही.

संयुक्त सामाजिक जबाबदारीवरील खर्च :

मागील वित्तीय वर्षामध्ये संयुक्त सामाजिक जबाबदारी अंतर्गत निश्चित केलेला अपेक्षित खर्च महाबीजने केलेला नाही. पुढील वर्षामध्ये अशा शिल्लक राहीलेल्या खर्चाची गणना केली नाही आणि ती पुढे चालु ठेवली नाही.

महाबीजने सयुक्त सामाजिक जबाबदारीवरील खर्च हा मुख्यत्वे कृषिशी निगडीत व्यवसायासाठी केलेला आहे जे की, अप्रत्यक्षपणे कंपनीच्या बियाणे व्यवसायातील मुख्य क्रियेशी संबंधित आहे. कंपनी (Corporate Social Responsibility Rules) नियम 2014, नूसार महाबीजने, याबाबतीत ईतर क्षेत्रासाठी खर्च करायला पाहीजे जे की, महाबीजच्या मुख्य व्यवसायाशी निगडीत नाहीत.

वरील बाबी संदर्भात आमच्या अभिमतामधे कोणती बदल होत नाही.

इतर विधी व नियीमत आवश्यक्तेबाबत अहवालः

कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 143(11) व भारत सरकारने निर्गमीत केलेल्या कंपणी (ऑडीटर्स रिपोर्ट) 2016 च्या परीच्छेद 3 व 4 मधे निर्देशित केलेल्या नुसार पुर्ण विवरण ''परिशीष्ट- अ'' मधे आम्ही दिलेले आहे.

कंपणी अधिनियम 2013 च्या कलम 143(3) च्या आवश्यक्मनुसार आम्ही अहवाल देतो कीः-

अ) आमच्या माहीतीप्रमाणे अंकेक्षणाकरीता आवश्यक असलेली माहीती, स्पष्टीकरणे आम्ही मिळविलेली आहेत.

ब) आमच्या मतानुसार व आम्ही केलेल्या परीक्षणानुसार महामंडळाने कायद्याच्या आवश्यक्तेनुसार असणारी लेखा पुस्तके योग्य रीतीने ठेवलेली आहेत.(महामंडळाच्या ज्या शाखेला आम्ही भेट दिली नाही तेथील सर्व योग्य रेकॉर्ड व विवरणे आम्हाला अंकेक्षणाकरीता मिळालेली आहेत.)

क) ताळेबंद, ईतर उत्पन्नासह नफा तोटा पत्रक, ईक्वीटीतील बदलांचे स्टेटमेन्ट आणि कॅश फ्लो स्टेटमेंट या अहवालाशी सबंधीत लेखापुस्तके हे परस्परांशी जुळतात. ज्या शाखेला आंम्ही भेट दिली नाही त्यांचे खाते ही परस्पर जुळतात.

ड) आमच्या मते वरील वित्तीय विवरणे कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 133 आणि कंपनी (लेखा) नियम,2014 च्या नियम 7 च्या मानांकनांचे पालन करतात.

इ) दि. 31 मार्च 2018 रोजी संचालक मंडळाने दिलेले लिखीत विवरण जे रेकॉर्डवर ठेवलेले आहे त्या आधारे दि.31 मार्च 2018 रोजी कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 164(2) नुसार नेमणुक झाल्यापासुन त्याच्या संचालक पदाच्या कालावधीत कोणीही संचालक अपात्र ठरलेला नाही.

फ) महामंडळाच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीवर परिणामकारक नियंत्रण ठेवण्यासाठी कंपनीच्या वित्तीय अहवाल नियंत्रणाची कार्यशीलते करिता आमचे परिशीष्ट-ब आमच्या अहवालामध्ये कंपनीच्या अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणाची पर्याप्तता आणि परिणामकारकता यावर सुधारित मत व्यक्त करते.

ग) कंपनी नियम 2014 च्या (अंकेक्षण आणि अंकेक्षक) नियम 11 मध्ये सुधारणा नूसार अंकेक्षण अहवालात सम्मीलीत असलेल्या इतर बाबी बाबत आणि आमच्या माहीतीनुसार स्पष्टीकरण खालीलप्रमाणेः-

1. कंपनीने त्यांच्या वित्तीय स्टेटमेन्टमधील आर्थिक स्थितीवर प्रलंबित लबाडीच्या प्रभावाचा खुलासा केला आहे वित्तीय जबाबदाऱ्यांशी संबंधित नोंदीशी संबंधित नोट्सकडे लक्ष देण्यांत यावे.
2. महामंडळ अशा कोणत्याही दिर्घमुदती करारामधे गुंतलेले नाही की ज्यामुळे महामंडळाला नुकसान होईल.
3. कंपनीद्वारे गुतवणूकदार शिक्षण आणि संरक्षण निधीमध्ये हस्तांतरित करणे आवश्यक असलेली रक्कम हस्तांतरित करण्यास विलंब झालेला नाही.

टीएसीएस अँड कंपणी करीता
सनदी लेखापाल

दि.29.10.2018
नागपुर

एस चित्रा रणजित, भागीदार
सभासद क्र.104145
FRN NO- 115064W

"परीशिष्ट-अ"

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या. यांच्या दि. 31 मार्च 2018 रोजी संपलेल्या लेख्यातील (वैधानिक आवशक्यता संबंधीचा) महामंडळाच्या सन्माननीय सभासदांना लिहलेल्या अहवालीतील परीच्छेद क्र. 6 पहावा

अंकेक्षणा दरम्यान आम्हाला मिळालेली माहीती व स्पष्टीकरणे याची योग्य तपासणी नंतर आम्ही अहवाल देतो कीः-

1. (अ) महामंडळाने सर्व रेकॉर्ड योग्य रीतीने ठेवलेले आहे, ज्यामधे मात्रात्मक व इतर परीपुर्ण विवरण आहे आणि स्थिर संपत्तीची स्थानात्मक माहीती आहे.

   (ब) आम्हाला मिळालेल्या माहीतीनुसार स्थिर संपत्तीची प्रत्यक्ष भौतीक तपासणी नियमीतपणे व्यवस्थापणकडून होत असते व अशा तपासणीमधे कोणत्याही त्रृटी निदर्शनास आलेल्या नाहीत.

   (क) अचल संपत्तीच्या मालकी हक्काचे दस्तऐवज महामंडळाच्या नावे आहेत.

2. (अ) अहवाल वर्षामधे साठयाची प्रत्यक्ष भौतीक तपासणी व्यवस्थापणने केलेली आहे.आमच्या मते अशी वेळोवेळी करण्यात येणारी तपासणी योग्य आहे.

   (ब) महामंडळाचा व्यवसायाचे स्वरूप व कार्यक्षेत्राचा विस्तार पाहता व आम्हाला दिलेली माहीती आणी स्पष्टीकरणे यानुसार महामंडळ वापरत असलेली साठा तपासणी पध्दत ही आमच्या मते योग्य व पुरेशी आहे.

   (क) साठयासंबंधीचे रेकॉर्ड महामंडळाने योग्य रीतीने ठेवलेले आहे. आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार, साठा तपासणीमधे कोणत्याही त्रृटी दिसुन आल्या नाहीत.

3. कंपणी अधिनियम,2013 च्या कलम 189 अंतर्गत ठेवण्यात येणाऱ्या नोदीप्रमाणे महामंडळ कोणत्याही कंपनीला, फर्म अथवा इतर संस्थाना सुरक्षीत/असुरक्षीत असे कंठलेही कर्ज देत नाही.

4. आमच्या मते व आम्हाला दिलेली माहीती आणी स्पष्टीकरणे यानुसार महामंडळ कर्ज,गुंतवणुक, हमी आणि सुरक्षा या संदर्भात कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 185 आणी 186 नुसार मान्य करता येईल असे कोणतेही व्यवहार करीत नाही.

5. महामंडळ लोकांमधुन कोणत्याही ठेवी स्विकारत नाही, त्यामुळे रिझर्व बॅंक ऑफ इंडीयाने निर्गमीत केलेली मार्गदर्शक तत्वे आणि कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 73 ते 76 मधील संबंधीत तरतुदी आणि कंपनी (ठेवी स्विकारणे) नियम, 2015 च्या तरतुदी महामंडळास लागु होत नाहीत.

6. आम्हाला दिलेल्या माहीती नुसार केंद्र शासनाने कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 148(1) नुसार कॉस्ट रेकॉर्ड ठेवण्याबाबत कोणतेही आदेश कंपनीला दिलेले नाहीत.

7. (अ) आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणी नुसार, भविष्य निर्वाह निधी, कर्मचारी राज्य विमा, आयकर, विक्रीकर, संपत्ती कर, सेवा कर, जकातकर, उत्पादन कर आणि इतर वैधानीक वादरहीत देयतांचे शोधन महामंडळ नियीमत स्वरूपात संबंधीत प्राधीकरणाकडे जमा करते.

   (ब) आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणी नुसार आयकर, विक्रीकर, संपत्ती कर, सेवा कर, जकातकर, उत्पादन कर याबाबतची कोणतेही देय राशी खाली नमुद केलेल्या बाबी व्यतीरीक्त जमा केलेली नाही किंवा रक्कम वादग्रस्त नाही.

अधिनियमाचे नाव	देयतेचा प्रकार	वादग्रस्त रक्कम (रूपयामधे)	कालावधी	वाद प्रलंबीत असलेले न्यायाधिकरण
मध्यप्रदेश प्रवेश कर	नियम 52 प्रमाणे दंड	12,77,651.00	2008-09	अपीलीय प्राधिकरण

8. आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार आणि आम्ही केलेल्या रेकॉर्डच्या तपासणी नुसार खाली नमुद केल्या व्यतीरीक्त महामंडळाने कोणत्याही वित्तीय संस्था अथवा बँकेकडुन ऋण घेतलेले नाही आणि ऋणपत्रे निर्गमीत केलेली नाहीत.

महामंडळाने अहवाल वर्षात त्यांच्या फिक्स डिपॉझीटच्या पावत्यांवर वेगवेगळया ठिकाणी ऋण घेतलेले आहे. दिनांक 31 मार्च 2018 ची थकीत रक्कम निरंक आहे.

9. केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणि व्यवस्थापणाने आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार महामंडळाने कोणतीही प्रारंभीक किंवा अंतीम पब्लीक ऑफर, ऋणपत्रे, मुदतीकर्ज करीता रक्कम दिलेली नाही. सबब आदेशातील क्लॉज 3 (ix) महामंडळाला लागु होत नाही त्यामुळे यावर भाष्य केलेले नाही.

10. केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणि व्यवस्थापणाने आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार अहवाल वर्षात महामंडळातील कर्मचारी किंवा महामंडळातील अधिकाऱ्यांनी खालीलप्रमाणे अफरातफर केल्याचे निदर्शनास येते.

जिल्हाव्यवस्थापक, महाबीज ठाणे यांनी खालीलप्रमाणे अफरातफर केलेले आहे.

अ. रु. 22.88 लाख किंमतीचे बियाणे कमी असल्याचे आढळून आले.

ब. शेतकऱ्यांकडुन केलेली वसुली नगदी रक्कम रु. 4.71 लाख कंपनीकडे जमा केली नाही.

क. वित्तिय धोरणांचा भंग करण्यांत आला.

ड. कमी दरामध्ये बिलींग करणे, बियाण्यांचे शोधन मान्यतेशिवाय करणे, मुख्यालयाच्या परवानगी शिवाय बियाणे आणि ईतर वस्तुंची रक्कम रु. 32.00 लाख ची खरेदी.

इ. व्यवस्थापनाने माहिती दिल्यानुसार या अफरातफर प्रकरणामध्ये एकुण रु. 60.36 लाख गुंतलेले आहेत. त्यापैकी कंपनीने रु. 55.86 लाख दिनांक 24.10.2018 पर्यंत वसूल केलेले आहेत, उर्वरीत रक्कम अजूनपर्यंत वसूल झालेली नाही.
व्यवस्थापनाचे माहितीनूसार पोलीस कार्यवाही (FIR) आणि विभागीय चौकशी चालु आहे.

11. आंम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणी व्यवस्थापनाने आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार दिलेले व्यवस्थापकीय मानधन आवश्यक मानांकनानुसार व कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 197 परीशिष्ट-5 नुसार आहे.

12. आमच्या मते महामंडळ हे निधी कंपनी नाही. त्यामुळे आदेशातील क्लॉज 4 (xii) महामंडळाला लागु होत नाही.

13. आमच्या मते महामंडळाचे संबंधीत पार्टीसोबत झालेले सर्व व्यवहार कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 177 आणि 188 नुसार आहेत. या संबधीचा सर्व तपशिल वित्तीय विवरणामधे आवश्यक त्या लेखा मानांकनानुसार दिलेला आहे.

14. आम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणि व्यवस्थापणाने आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार महामंडळाने अहवाल वर्षात कोणत्याही समभागाचे प्राधान्याने आवंटन किंवा खाजगी वाटप केलेले नाही किंवा अंशतः किंवा पुर्ण परीवर्तनीय ऋणपत्र प्रारंभीक किंवा अंतीम पब्लीक ऑफर, ऋणपत्रे, घेतलेले नाही. सबब आदेशातील क्लॉज 3 (xiv) महामंडळाला लागु होत नाही त्यामुळे यावर भाष्य केलेले नाही.

15. आम्ही केलेल्या अंकेक्षणाच्या आधारे आणि व्यवस्थापणाने आम्हाला दिलेली माहीती आणि स्पष्टीकरणे यानुसार अहवाल वर्षात महामंडळ संचालक किंवा इतर संबंधीत व्यक्तीसोबत कोणत्याही अनार्थिक व्यवहारामधे गुंतलेले नाही. सबब आदेशातील क्लॉज 3 (xv) महामंडळाला लागु होत नाही त्यामुळे यावर भाष्य केलेले नाही.

16. आमच्या मते, रिझर्व बँक ऑफ इंडीया अधिनियम, 1934 च्या कलम 45 (IA) अंतर्गत महामंडळाची नोंदणी आवश्यक नाही सबब आदेशातील क्लॉज 3 (xvi) महामंडळाला लागु होत नाही त्यामुळे यावर भाष्य केलेले नाही.

टीएसीएस अँड कंपणी करीता
सनदी लेखापाल

दि.29.10.2018
नागपुर

सीए चित्रा रणजीत,
भागीदार
सभासद क्र.104145
FRN NO- 115064W

परिशिष्ट - ब महाराष्ट्र राज्य बीयाणे महामंडळ लि. च्या आर्थिक विवरणावर स्वतंत्र लेखा परीक्षकांच्या अहवाल कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 143 च्या उप-कलम 3 च्या क्लॉज (i) अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणावर अहवाल

1. आंम्ही सदरिल अहवाल वर्ष 31.03.2018 महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या वित्तीय विवरणाशी निगडीत असलेल्या, अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे अंकेक्षण केले आहे.

2. **अंतर्गत आर्थिक नियंत्रणासाठी व्यवस्थापनाची जबाबदारीः**
सनदी लेखापाल संस्थेच्या (ICAI) मार्गदर्शक तत्वानुसार अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण स्थापना आणि देखभाल करणे हे व्यवस्थापनाची जबाबदारी आहे. या जबाबदाऱ्यांमध्ये पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाची रचना, अंमलबजावणी आणि देखभाल करणे समाविष्ट आहे. कंपनी कायदा 2013 च्या अंतर्गत आवश्यक असलेल्या विश्वसनीय वित्तीय माहिती साठी कुशल आचरण, मालमत्तेचे संरक्षण, कंपनीचे धोरणांचे पालन, फसवणुक, चुका शोधने आणि वित्तीय अचूकता आणि पूर्णता या सर्व गोष्टींचा समावेश होतो.

3. **अंकेक्षकाचे कर्तव्य :-**
कंपनीच्या आर्थिक उत्तरदायित्वावर आणि अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणावर मत व्यक्त करणे ही आमची जबाबदारी आहे. सनदी लेखापाल संस्थेच्या (ICAI) अंतर्गत कायद्यातील कलम 143 (10) नूसार निर्धारीत केलेल्या मानंकानूसार अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे अंकेक्षण केले आहे. त्या मानकानुसार आणि मार्गदर्शक तत्वानुसार पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणे स्थापीत केली गेली आहेत आणि ती काळजीपूर्वक राखून ठेवली आहेत. अशा नियंत्रणास सर्व भौतिक गोष्टींमध्ये प्रभावीरीत्या कार्यरत असलेल्या आणि वाजवी हमीप्राप्त करण्यासाठी नैतिक आवश्यकतेची पुर्तता करण्यांत आली आहे.

4. आमच्या लेखापरीक्षणात आर्थिक अहवाल आणि त्यांच्या प्रभावाखाली अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण प्रणालीच्या पर्याप्ततेबदद्ल लेखापरीक्षण पुरावे प्राप्त करण्याची प्रक्रिया समाविष्ट आहे. ज्यामध्ये आर्थिक अहवाला अंतर्गत जोखमींचे मुल्यमापन करणे, आर्थिक आराखडयाची तपासणी आणि मुल्यमापन करणे आणि अंतर्गत नियंत्रण यंत्रणा ही अशा मुल्यमापन केलेल्या जोखीमींवर आधारीत आहे. वित्तिय विवरणाशी निगडीत असलेल्या प्रभावी जोखमींचे मुल्यमापन, वित्तीय धोके किंवा त्रुटी आणि भौतिक चुकांमुळे होणाऱ्या जोखमींच्या आकलनांचा देखील समावेश होतो.

5. आमचा असा विश्वास आहे की, आमचे अंकेक्षणीय मत प्रगट करण्यासाठी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यंत्रणा ही वित्तीय अहवालासाठी पुरेशी आणि योग्य आहे.

6. **आर्थिक अहवालाप्रती अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणेचा आशय :-**
कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण यंत्रणा ही आर्थिक अहवालांची विश्वासर्हता आणि सामान्यतः स्वीकार्य लेखा नियमांनुसार आर्थिक उदिद्ष्टांची पूर्तता करण्यासाठी आणि वाजवी आश्वासन पुरवण्यासाठी योग्य ठरेल अशी तयार करण्यांत आली आहे.

कंपनीची अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण ही आर्थिक अहवालामध्ये अंर्तभूत असणाऱ्या अशी धोरणे आणि पध्दतींचा समावेश होतो की,

1. रेकॉर्डच्या योग्यतेनुसार, पुरेसा तपशील, तपशीलाची अचुकता आणि त्याचा प्रामाणिकपणा दर्शविला जातो तसेच कंपनीच्या मालमत्तेबाबत योग्य माहिती दर्शविली जाते.
2. सामान्यतः स्वीकृत लेखापध्दती तत्वानुसार आर्थिक विवरणांची तयारी करण्यास आवश्यक असलेल्या व्यवहारीक तपशीलांची तरतूद करणे आणि कंपनीची प्राप्ती व खर्च हे फक्त व्यवस्थापन आणि संचालकांच्या अधिकृततेनुसारच दर्शविले जातात.
3. योग्य माहीती उपलब्ध करणे जेणेकरुन कंपनीच्या मालमत्तेचे अनधिकृत संपादन, वापर किंवा मालमत्तेबाबत अयोग्य माहीती जिचा वित्तीय विवरणावर परिणाम होण्याची शक्यता असते अशी माहीती दर्शविली जाते.

7. आर्थिक अहवालानुसार अंतर्गत वित्तिय नियंत्रणाच्या मूळ मर्यादा :-

आर्थिक अहवालावर अंतर्गत वित्तिय नियंत्रणाच्या विहीत सीमांमुळे जसे की, अयोग्य व्यवस्थापन, व्यवस्थापनाचे संगनमत आणि फसव्या कारणांमुळे भौतिक दुर्वतन उद्‌भवू शकतात परंतु आढळू शकत नाहीत. तसेच भविष्यामध्ये होणाऱ्या व्यवहारांबाबत आर्थिक अहवालाच्या अटींमध्ये बदल झाल्यास किंवा प्रक्रिया आणि धोरणांच्या पूर्ततेस अधोगती प्राप्त झाल्यास अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे आर्थिक अहवालावर होणारे मूल्यमापन प्रभावित होण्याची शक्यता आहे.

8. अहवाला बाबतीत मत :-

आमच्या मते, कंपनीकडे सर्व महत्त्वपुर्ण विषयाबाबत वित्तीय अहवालावर पुरेशी अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण पध्दती आहे आणि अशा पध्दती 31 मार्च 2018 पर्यंत प्रभावीपणे कार्यरत होत नाहीत आणि कंपनीद्वारा स्थपित वित्तीय अहवालावर अंतर्गत वित्तीय नियंत्रण मापदंडाच्या आधारावर तसेच भारताच्या सनदी लेखापाल संस्थेद्वारा निर्गमीत वित्तीय अहवालाच्या अंतर्गत वित्तीय नियंत्रणाचे लेखा परिक्षण व मार्गदर्शक तत्वानुसार अंतर्गत नियंत्रणाच्या आवश्यक घटकावर विचार करण्यांत आलेला आहे.

टीएसीएस अँड कंपणी करीता सनदी लेखापाल

दि.29.10.2018
नागपुर

सीए चित्रा रणजीत,
भागीदार
सभासद क्र.104145
FRN NO- 115064W

अंतर्गत आर्थिक नियंत्रनामधील त्रृटींचा तपशील खाली दिल्याप्रमाणे :

1. अहवाल वर्षामध्ये एकुण 30 महाबीज कार्यालयांमध्ये वित्तीय अंतर्गत लेखापरिक्षण होणे आवश्यक होते. त्यापैकी फक्त 09 ठिकाणांचेच वित्तीय अंतर्गत लेखापरिक्षण झालेले आहे. (ऑगष्ट 2018 ते ऑक्टोंबर 2018 दरम्यान) त्यामुळे कंपनीचे दैनंदीन व्यवहार कोणत्याही प्रकारच्या लेखापरिक्षणाच्या अधीन नव्हते. अशाप्रकारे कंपनीच्या अंतर्गत नियंत्रण आणि व्यवसायाच्या व्यवहाराच्या आढाव्याच्या अभावामुळे, नंतर कोणतीही आर्थिक स्थिती उद्‌भवू शकते.

2. वरिल 09 ठिकाणांचे अंतर्गत लेखापरिक्षण झालेल्या कार्यालयांपैकी फक्त दोनच कार्यालयांकडुन अंतर्गत लेखापरिक्षणाचे अनुपालन अहवाल प्राप्त असुन अजूनपर्यंत 07 कार्यालयांचे अनुपालन अहवाल येणे अद्याप बाकी आहेत.

3. अहवालवर्षामध्ये महामंडळाने नविन अकाऊंटीग कॉम्पुटर सॉफ्टवेअर प्रणाली उपयोगात आणली आहे. सदर नविन सॉफ्टवेअरमध्ये खाली दर्शविल्याप्रमाणे काही त्रृटी आहेत.

अ. घेतलेल्या नोंदी नंतर सुधारल्या जाऊ शकतात किंवा हटविल्या जाऊ शकतात आणि यासाठी लेखा परिक्षण पध्दत (Audit Trail) किंवा लॉग वापरकर्त्यांसाठी उपलब्ध नाही.

ब. याकरिता, लेखा परिक्षण तपासणी (Audit Trail) किंवा लॉग शिवाय मागिल तारखेमधील एन्ट्री घेता येणे शक्य आहे.

क. घेण्यात आलेल्या लेखा एन्ट्रीनूसार जबाबदारी निश्चित करण्यासाठी वापरकर्त्याच्या लॉगींननूसार केलेल्या कार्यवाहीच्या नोंदी घेणे शक्य नाही.

ड. बरेचवेळा ज्या लेखा खात्यामध्ये एन्ट्री घ्यावयाची आहे त्या खात्यामध्ये होत नाही ते कार्य व्यवस्थीत होत नाही त्यामुळे ट्रायलबॅलन्समध्ये किंवा बॅकेच्या लेजरमध्ये तफावत दिसुन येते.

इ. सिस्टीम बरेच वेळासाठी निष्क्रिय असेल तर सिस्टम स्वयंचलितपणे लॉग ऑफ करित नाही, याचा परिणाम कोणत्याही अनधिकृत व्यक्तीकडुन गैरवापर होवु शकतो किंवा अनधिकृत व्यक्ती मार्फत नोंदी प्रविष्ट केल्या जावू शकतात.

फ. मास्टर किंवा ईतर पॅरामिटरर्स मध्ये केलेले बदल टिकुन राहत नाहीत.

4. महामंडळाने, अंतर्गत वित्तिय नियंत्रण (IFC Manual) तयार केलेले आहे परंतू रेकॉर्डवर तसे ठरावीक रिपोर्टस नाहीत त्यामुळे अहवाल वर्षामध्ये असे नियंत्रणे प्रत्यक्षात होते किंवा नाही हे ठरविता येत नाही.

टीएसीएस ॲंड कंपणी करीता सनदी लेखापाल

दि.29.10.2018
नागपुर

सीए चित्रा रणजीत,
भागीदार
सभासद क्र.104145
FRN NO- 115064W

31 मार्च 2018 रोजीचा ताळेबंद

विवरण	टिपणी क्र.	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)	१ एप्रील २०१६ रोजी (रूपये)
१	२	३	४	५
संपत्ती				
१– अचल संपत्ती				
अ) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे	३	४०२९६७०३०	४२६१३०११९	४३३०९९५९३.३०
ब) काम चालु असलेली संपत्ती	४	३३१६९८६६	१९०७२१७०	९००४६९३
क) इतर अमुर्त संपत्ती	५	३०४७७००	१५२३८५०	१४९९१००
ड) इतर अचल संपत्ती	६	२०३३३५४०	१९३५४३११	१५४३४४६४
२– चल संपत्ती				
अ) साठा	७	१२४९१०००००	१०२३८०००००	१३५०३०००००
ब) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे व्यतीरिक्त असलेली जैविक संपत्ती	८	१००००००	३२०००००	१४०००००
क) आर्थिक संपत्ती				
१. व्यापारी येणे	९	२४६०१३४२४	७५१५३४०८९	३७९१७४७७४
२. रोख आणि रोख समगुल्य	१०	१६२८५८	१३४५४४	१०४०७२
३. बँकेत जमा रक्कम (२ व्यतिरीक्त)	११	२०२३७१४३६८	१७११८९२१३५	१९८७८८८६३०
४. इतर (पुर्वीच्या कालावधीतील येणे)	Reco .टि क ४	०	०	९९६७८३१
ड) चल कर संपत्ती (निव्वळ)	१२	१२३७७८७५९	७८५५७४८	२१७८८७५८
इ) इतर चल संपत्ती	१३	२०२४७०९७३८	१८८९४३६९७२	१६४७८५३८६४
एकुण संपत्ती		<u>६१२७९९७२८३</u>	<u>५८५३९३३९३८</u>	<u>५८५७५१५३९९</u>
समभाग व देयता				
समभाग				
अ) समभाग भांडवल	१४	४१८४४५००	४१८४४५००	४१८४४५००
ब) इतर समभाग	१५	३१५८४७२८३९	२९६६७६०४२८	२५२०९२५८४८
देयता				
अचल देयता				
अ) भांडवली अनुदान	१६	४००१५३०९७	४३४०९६९२५	५३३२९२९९७
ब) राज्य सरकारचा फिरता ऋणनिधी	१७	५०००००००	५००००००	५००००००
क) स्थगित कर देयता (निव्वळ)	४२	४५४४९८१	६४८७७३२	४६९१४५८
चल देयता				
अ) आर्थिक देयता				
१. कर्ज	१८	०	२४८२७५९०९	३०३४८०८८४
२. व्यापारी देयता	१९	३४२०८९७७८	५७६४३०५४९	७४३०४६५९७
३ इतर आर्थिक देयता (पुर्वीच्या कालावधीतील देयता)	Reco .टि.क्र.४	०	०	५४७१४०१
ब) इतर चल देयता	२०	२००५४४४६६३	१५२०११७३०४	१६०५३३९४०३
क) तरतुदी	२१	१२७४६२२३	९९२०५९१	१५११०८१३
ड) चालु कर देयता (नक्त)	२२	११२७०००००	०	३४३११४९८
एकुण समभाग आणि देयता		<u>६१२७९९७२८२</u>	<u>५८५३९३३९३८</u>	<u>५८५७५१५३९९</u>

लेखाबाबत टिपणी आर्थिक अहवाल क. १ ते ४६ पुढे जोडलेले आहे.

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

टीएसीएस ॲन्ड कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
एस. चित्रा रणजीत
भागीदार
सभासद क. 104145
एफ.आर. नं. 115065 W

नागपुर 30 ऑक्टोंबर 2018

ओमप्रकाश देशमुख, भा.प्र.से.
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क. 07836473

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

एकनाथ डवले, भा.प्र.से.
अध्यक्ष
डिन क्र.06656860

संजय ठकरार
महाव्यवस्थापक (वित्त)

मुंबई 29 ऑक्टोंबर 2018

31मार्च 2018 रोजी संपलेल्या वर्षाकरीता नफा-तोटा पत्रक

	विवरण	टिपणी क्र.	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)
I	व्यवसायातुन प्राप्ती	२३	५६९८०६९५४८	७२००८३४७२४
II	इतर उत्पन्न	२४	१७५१३१८३६	२१४४५७५२६
III	एकुण उत्पन्न (I+II)	—	५८७३२०१३८४	७४१५२९२२५०
IV	खर्च			
	वापर झालेल्या सामुग्रीचा खर्च	२५	१२०६४८३३८	१४५७१०५८९
	व्यापारातील सामुग्रीची खरेदी	२६	४७३५८५८८५३	५३८९२०१२४८
	तयार मालाच्या साठयातील बदल तयार होत असलेला माल आणि व्यापारातील माल	२७	—११९४०००००	३२८८०००००
	कर्मचारी लाभ खर्च	२८	३६१६८२२२४	३६५६३५५६७
	वित्तीय खर्च	२९	७४४४३३०	५१३४२८७
	घसारा आणि परिशोधन	३	५४४५७९९५	५३४०६३५६
	इतर खर्च	३०	४७७२८११२१	४४६३००६११
	एकुण खर्च (IV)		५५५७९८१३३१	६७३४९८८७३८
V	अपवादात्मक बाबी आणि करपुर्व नफा / (तोटा) (I-IV)		३१५२५००२३	६८११०३५१२
VI	अपवादात्मक बाबी		०	०
VII	करपुर्व नफा / (तोटा) (V-VI)		३१५२५००२३	६८११०३५१२
VIII	कर खर्च:			
	१. चालु कर		११२७०००००	२४५००००००
	२. स्थगित कर	४२	—१९४३५५१	१७९३२७४
	३. पुर्वीच्या वर्षाचा कर		०	(९३१६०७०)
	एकुण कर खर्च:		११०७५६४४९	२३७४८०२०४
IX	चालु कामामधून कालावधीसाठी नफा / (तोटा) (VII-VIII)		२०४४९३५७४	४४३६२३३०८
X	खंडीत कामामधून नफा / (तोटा)		०	०
XI	खंडीत कामाचा कर खर्च		०	०
XII	खंडीत कामामधुन कर नंतरचा नफा / (तोटा) (X- XII)		०	०
XIII	चालु कालावधीतील नफा / (तोटा) (XI+XII)		२०४४९३५७४	४४३६२३३०८
XIV	इतर सविस्तर उत्पन्न अ) १. ज्या बाबी नफा / (तोटा) पत्रकामध्ये पुर्नवर्गीकृत केले जाणार नाहीत (परिभाषित फायदयाची योजनेअंतर्गत आणि पुर्नमोजणीमुळे येणारा तोटा)	२८	६१६०१७०	१६३४५६१९
XV	कालावधीसाठीचा एकुण सविस्तर नफा (XIII+XIV)		२१०६५३७४४	४५९९६८९२७
XVI	कमाई प्रति समभाग (अखंडीत कामामधून मिळालेले) १. बेसीक २. डाईल्यूटेड	४७	५०३	१०९९
XVII	कमाई प्रति समभाग (खंडीत कामामधून मिळालेले) १. बेसीक २. डाईल्यूटेड		० ०	० ०
XVIII	कमाई प्रति समभाग (अखंडीत / खंडीत कामामधून मिळालेले) १. बेसीक २. डाईल्यूटेड		५०३	१०९९

लेखाबाबत टिपणी आर्थिक अहवाल क्र. १ ते ४६ पुढे जोडलेले आहे.

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

टीएसीएस अँन्ड कंपनी करीता
सनदी लेखापाल
एस. चित्रा रणजीत
भागीदार
सभासद क. 104145
एफ.आर. नं. 115065 W

नागपुर 30 ऑक्टोंबर 2018

ओमप्रकाश देशमुख, भा.प्र.से.
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क. 07836473

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

एकनाथ डवले, भा.प्र.से.
अध्यक्ष
डिन क्र.06656860

संजय ठकरार
महाव्यवस्थापक (वित्त)

मुंबई 29 ऑक्टोंबर 2018

विवरण	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)
अ) रोख प्रवाह प्रत्यक्ष व्यवहारातुन		
अहवाल वर्षातील नफा	३१५२५००२३	६८११०३५१२
समायोजनेसाठी:		
घसारा	५४४५७९९५	५३४०६३५६
व्याज उत्पन्न	−१०५४७०५०५	−१३८९०१०३५
आयकर खर्च	११०७५६४४९	२३७४८०२०४
भांडवल अनुदान समायोजन	−३६९५४१०७	−४३०१५०७४
आर्थिक खर्च	७४४४३३०	५१३४२८७
मागील वर्षीय समायोजन	−१६९५२५९	२२३६१७
संपत्ती विक्रीतून नफा	०	−९९३५७
वजा/वळती केलेले भाडे	२०७१९६	२०७१९६
व्यवहारीक संपत्ती आणि देयता मधिल बदलपुर्व व्यवहारीक नफा (१)	३४३९९६१२२	७९५५३९७०६
समायोजने साठी:		
जैविक संपत्तीतील घट/(वाढ)	२२०००००	०
साठयातील घट/(वाढ)	−२२५३०००००	३२४७०००००
व्यापारी आणि इतर येणे मधिल घट/(वाढ)	५०५५२०६६५	−३७२३५९६१५
इतर संपत्तीमधिल घट/(वाढ)	−२४८९४९९९५	−२४५५०२९५५
व्यापारी देय, इतर देय आणि तरतुदी मधिल घट/(वाढ)	२५५७६७६८०	−४९४५०८५७३
परिभाषिक लाभाची पुर्नमोजणीचा परिणाम – (OCI)	६१६०१७०	१६३४५६१९
(२)	२९५३९८५२०	−७७१३२५५२४
व्यवहारातुन रोख निर्मिती (१+२)	६३९३९४६४२	२४२१४१८२
शोधन केलेला आयकर	−११५९२३०११	−२५६०६२४१८
सी.एस. आर खर्च	−१०९४७९८५	−९०९८०४२
अनुदानाचा वापर	−१००४३५२०	−७०४३५९९८
एकुण व्यवहारातुन मिळालेली रोख	५०२४८०१२६	−३११३८२२७६
ब) गुंतवणुकीतुन रोख प्रवाह		
मालमत्ता विक्री किंवा विल्हेवाट	०	२७११०२
मालमत्ता, वनस्पती व उपकरणे आणि इतर अमूर्त संपत्तीची खरेदी	−४७१२३६४७	−५२६३५३१७
भांडवली काम प्रगतीपथावर		
व्याज येणे	१०५४७०५०५	१३८९०१०३५
गुंणतवणुक कृतीमध्ये वापरलेली निव्वळ रोख	५८३४६८५८	८६५३६८२०
क) आर्थिक व्यवहारातुन रोख प्रवाह		
लाभांश शोधन (लाभांश करासहीत)	−६२९५४१३	−५०३६३०५
आर्थिक खर्च	−७४४४४३०	−५१३४२८७
कर्ज/ (कर्जाची परतफेड)	−२४८२७५९०९	−५५२०४९७५
भांडवली अनूदान	१३०३९३१५	१४२५५०००
आर्थिक व्यवहारातुन निव्वळ रोख निर्मिती	−२४८९७६४३७	−५११२०५६७
रोख व रोख समतुल्यमधील निव्वळ वाढ/(घट) (अ+ब+क)	३११८५०५४७	−२७५९६६०२३
प्रारंभीक रोख व रोख समतुल्य	१७१२०२६६७९	१९८७९९२७०२
अंतीम रोख व रोख समतुल्य	२०२३८७७२२६	१७१२०२६६७९
रोख व रोख समतुल्यातील समेट	३११८५०५४७	−२७५९६६०२३
रोख व रोख समतुल्यामध्ये समावीष्ट असलेल्या :		
हातातील रोख	१६२८५८	१३४५४४
बँकेत असलेली रोख		
चालू खाते	४४३७५४३८१	४२११७८७२९
धनादेश, मागणी धनाकर्ष आणि स्टँप		
निश्चित ठेव	१५८९९५९९८७	१२९०७९३४०६
सुरक्षित रोख पत		
ताळेबंदाप्रमाणे रोख व रोख समतुल्य	२०२३८७७२२६	१७१२०२६६७९

३१ मार्च २०१८ रोजी समभागातील बदलाचे विवरण:

अ) समभाग भांडवल	अहवाल वर्षातील प्रारंभिक शिल्लक	अहवाल वर्षातील समभाग भांडवलातील बदल	अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक
१ एप्रिल २०१६ ची शिल्लक	४९८४४५००	०	४९८४४५००
३१ मार्च २०१७ ची शिल्लक	४९८४४५००	०	४९८४४५००
३१ मार्च २०१८ ची शिल्लक	४९८४४५००	०	४९८४४५००

ब) इतर समभाग

इतर समभाग	संचिती व अधिक्य				एकुण
	भांडवली संचिती	संशोधित संचिती	साधारण संचिती	रोखलेली कमाई	
१ एप्रिल २०१६ ची शिल्लक					
अहवाल कालावधीतील प्रारंभिक शिल्लक	१४२९७०५	७८५६८६००	५९३५२१७९	२०६८१२६२६३	२२०७४७६७४७
लेखा धोरण किंवा पुर्वीच्या कालावधीतील त्रुटीमधील बदल	०	०	०	९५३२७३५	९५३२७३५
अहवाल वर्षातील प्रारंभिक पुनर्सचयित शिल्लक	१४२९७०५	७८५६८६००	५९३५२१७९	२०७७६५८९९८	२२१७००९४८२
वर्षातील एकुण सविस्तर उत्पन्न	०	०	०	३११००४५९६	३११००४५९६
लाभांश	०	०	०	(५०५१५१६)	(५०५१५१६)
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडे हस्तांतरण	०	०	०	०	०
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडुन हस्तांतरण	०	१००००००	८००००००	(१८००००००)	०
सी.एस.आर. खर्च	०	०	०	(२०३६७१४)	(२०३६७१४)
अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक	१४२९७०५	८८५६८६००	६७३५२१७९	२३६३५७५३६४	२५२०९२५८४८
३१ मार्च २०१७ रोजीची शिल्लक					
अहवाल कालावधीतील प्रारंभिक शिल्लक	१४२९७०५	८८५६८६००	६७३५२१७९	२३६३५७५३६४	२५२०९२५८४८
लेखा धोरण किंवा पुर्वीच्या कालावधीतील त्रुटीमधील बदल	०	०	०	०	०
अहवाल वर्षातील प्रारंभिक पुनर्सचयित शिल्लक	१४२९७०५	८८५६८६००	६७३५२१७९	२३६३५७५३६४	२५२०९२५८४८
चालु वर्षातील एकुण सविस्तर उत्पन्न	०	०	०	४५९९६८९२७	४५९९६८९२७
लाभांश	०	०	०	(५०३६३०५)	(५०३६३०५)
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडे हस्तांतरण	०	०	०	०	०
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडुन हस्तांतरण	०	१३९५००००	११३१२७००	(२५२६२७००)	०
सी.एस.आर. खर्च	०	०	०	(९०९८०४२)	(९०९८०४२)
अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक	१४२९७०५	१०२५१८६००	७८६६४८७९	२७८४१४७२४४	२९६६७६०४२८
३१ मार्च २०१८ ची शिल्लक					
अहवाल कालावधीतील प्रारंभिक शिल्लक	१४२९७०५	१०२५१८६००	७८६६४८७९	२७८४१४७२४४	२९६६७६०४२८
लेखा धोरण किंवा पुर्वीच्या कालावधीतील त्रुटीमधील बदल	०	०	०	(६६९५२५९)	(६६९५२५९)
अहवाल वर्षातील प्रारंभिक पुनर्सचयित शिल्लक	१४२९७०५	१०२५१८६००	७८६६४८७९	२७८२४५१९८५	२९६५०६५१६९
चालु वर्षातील एकुण सविस्तर उत्पन्न	०	०	०	२१०६५३७४४	२१०६५३७४४
लाभांश	०	०	०	(६२९८०८९)	(६२९८०८९)
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडे हस्तांतरण	०	०	०	०	०
राखुन ठेवलेल्या कमाई कडुन हस्तांतरण	०	४२१३०७५	५२६६३४४	(९४७९४१८)	०
सी.एस.आर. खर्च	०	०	०	(१०९४७९८५)	(१०९४७९८५)
अहवाल वर्षातील अंतिम शिल्लक	१४२९७०५	१०६७३१६७५	८३९३१२२३	२९६६३८०२३७	३१५८४७२८३९

अहवाल सादर केल्या प्रमाणे

टीएसीएस ॲन्ड कंपनी करीता

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

सनदी लेखापाल
एस. चित्रा रणजीत
भागीदार
सभासद क. 104145
एफ.आर. नं. 115065 W

ओमप्रकाश देशमुख, भा.प्र.से.
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क. 07836473

एकनाथ डवले, भा.प्र.से.
अध्यक्ष
डिन क्र.06656860

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

संजय ठकरार
महाव्यवस्थापक (वित्त)

नागपुर 30 ऑक्टोंबर 2018

मुंबई 29 ऑक्टोंबर 2018

31 मार्च 2018 रोजी संपणाऱ्या वर्षाकरिता वित्तीय विवरणावर टिपणी

1. महामंडळाची माहीती

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादीत (महाबीज) ही कंपनी, कंपनी अधिनियम 1956 च्या तरतुदीनुसार भारतात स्थापन झालेली कंपनी आहे. या कंपनीचे नोंदणीकृत मुख्य कार्यालय महाबीज भवन, कृषिनगर, मुर्तिजापुर रोड, अकोला-444104 येथे आहे. कंपनीचे कामकाज 28 एप्रिल, 1976 पासुन सुरु झालेले आहे. महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादीत चे मुख्यालय अकोला येथे असुन 26 जिल्हा कार्यालये, 07 विभागीय कार्यालये आणि महाराष्ट्र राज्यामध्ये 21 बिज प्रक्रिया केन्द्रे तसेच भारतात ईतर राज्यामध्ये 04 कार्यालये आहेत. महामंडळाचे भागधारक महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय बिज निगम लि., बियाणे उत्पादक शेतकरी आणि कृषि विद्यापिठे हे आहेत.

प्रधान सचिव (कृषि), भाप्रसे, कृषि व पदुम विभाग, महाराष्ट्र राज्य, हे महाबीजचे पदसिध्द अध्यक्ष आहेत. दैनंदीन कारभार, स्वतंत्र व्यवस्थापकिय संचालक, भाप्रसे यांच्याकडुन सांभाळण्यात येतो. महामंडळाचे संचालक मंडळामध्ये कृषक भागधारकांचे प्रतिनीधी, महाराष्ट्र शासनाचे प्रतिनीधी आणि राष्ट्रिय बिज निगम यांचे प्रतिनिधी यांचा समावेश आहे. महामंडळाचा व्यवसाय बिजोत्पादन आणि विपणन हा आहे. महामंडळाची कंपनी म्हणुन एक चांगली ओळख आहे."महाबीज-आपल्या विश्वासाचे बियाणे" हया नावाने कंपनीचे बियाणे बाजारामध्ये त्यांच्या गुणवत्तेकरीता ओळखल्या जाते.

महाराष्ट्र शासन तथा भारत सरकार यांच्या शेतकऱ्यांसाठीच्या विविध योजना ज्यामध्ये National Mission on Oil Seeds and Oil Palm (NMOOP), National Food Security Mission (NFSM), Seed Village Schem (SVS), हया आणि ईतर योजना राबविण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ, महत्वाची भुमिका पार पाडत आहे.

2. महत्वाचे लेखाधोरणः

2.1 वित्तीय विवरणे तयार करण्याचा आधार

अ) नियमांचे पालनः

कंपनीने वित्तिय विवरणे, (भारतीय अकाऊंटींग स्टॅंडर्ड) नियम 2016 अन्वये दुरुस्त केल्यानुसार आणि कंपनी कायदा 2013 च्या संबंधित तरतूदींद्वारे (भारतीय अकाऊंटींग स्टॅंडर्ड) 2015 च्या अंतर्गत अधिसूचित भारतीय लेखा मानक (IND AS) यांच्यानुसार वित्तीय विवरणे तयार कले आहेत.

31 मार्च 2017 रोजी संपलेल्या आर्थिक वर्षापर्यंत कंपनीने कंपनी (लेखा) नियम, 2014 च्या नियम 7 प्रमाणे उल्लेखीत कंपनी एक्ट 2013 च्या कलम 133 च्या अंतर्गत निर्धारित मागील GAAP च्या आवश्यकतेनुसार आर्थिक विवरण तयार केलेले आहे. ही कंपनीचे प्रथम IND AS वित्तिय विवरण आहे. IND AS मध्ये रुपांतरीत होण्याची तारीख 1 एप्रिल 2017 ही आहे.

कार्पोरेट अफेअर्स मंत्रालयाने जारी केलेल्या अधिसूचनेनुसार, कंपनी अधिनियम 2013 च्या कलम 133 च्या नियम 3 प्रमाणे उल्लेखीत केल्यानुसर निर्धारित भारतीय लेखा मानक (IND AS) प्रमाणे वित्तिय विवरणे तयार करणे आवश्यक आहे. भारतीय अकाऊंटीग स्टॅंडर्ड 2015, कंपनी (लेखा मानक) दुरुस्ती नियम, 2016 द्वारे 1 एप्रिल 2017 पासून कंपनीने वित्तीय विवरण तयार केले आहे ज्यामध्ये 31 मार्च 2018 रोजीची बॅलन्सशीट समाविष्ट आहे. 31 मार्च 2018 रोजी संपलेल्या वर्षासाठी नफा-तोटा पत्रक, कॅश फ्लो स्टेटमेंट आणि ईक्विटीतील बदल स्टेटमेंट आणि महत्वाची लेखा धोरणे आणि ईतर स्पष्टीकरणात्मक माहिती (एकत्रितपणे वित्तीय विधाने म्हणून संदर्भित). 31 मार्च 2017 रोजी संपलेल्या मागील वर्षातील आकडेवारी आणि 1 एप्रिल 2017 रोजी उघडणारी बॅलन्सशीटची अंमलबजावणी IND AS आवश्यकतेनूसार व्यवस्थापणाने पुन्हा केली आहे.

ब) मापन आधार :

कंपनीची आर्थिक विवरणे, सामान्यतः स्वीकृत भारतीय लेखांकन तत्वांनुसार (GAAP) आणि ऐतिहासिक खर्च संमेलनाच्या संसाधनांच्या आधारे तयार केले जातात ज्यात संबंधीत IND AS म्हणून आवश्यक उचित किंमतीनुसार मोजली जाणारी काही सामग्री वस्तू वगळता खालील आगामी धोरणांमध्ये स्पष्ट केले आहे.

क) अंदाजाचा उपयोग

वित्तीय विवरणे तयार करतांना मालमत्ता व देयता रकमेचे जाहीर प्रगटीकरण करण्यासाठी अहवालाच्या तारखेला कळविलेली रक्कम आणि त्याचा अहवाल वर्षात होणारा परीणाम याचा अंदाज व अनुमानाचे व्यवस्थापण असणे आवश्यक आहे. जरी मालमत्ता व देयता बाबतचे अंदाज व्यवस्थापणाने त्यांच्या चांगल्या अनुभवानुसार चालु घटना व क्रीया विचारात घेवुन केलेले असले तरी त्याचा प्रत्यक्षात परीणाम वेगळा होतो. व्यवस्थापणाचे दृष्टीकोनातुन वित्तीय विवरणे तयार करतांना उपयोगात आणलेले अनुमानानुसार वित्तीय विवरणे हे दुरदर्शी व वाजवी आहेत. लेखा अंदाज अपेक्षीत बदल सद्यस्थितीत व भविष्यात काळात मान्य असु शकतात.

ड) जिथे अन्य असे नमूद केलेले आहे त्याशिवाय सर्व आर्थिक माहिती भारतीय रुपयांमध्ये सादर केलेली आहे.

2.2 महत्वपूर्ण लेखा धोरणे सारांश :

1. कॅश फ्लो स्टेटमेंटः

कॅश फ्लो स्टेटमेंट भारतीय लेखा मानक 7 मधील अप्रत्यक्ष पध्दतीने तयार केले आहे. IND AS 7 प्रमाणे, रोख आणि बॅंकेतील रोख समकक्षांमध्ये आणि हातातील रोख आणि डिमांड डिपॉझिट्स ज्याची म्यॅच्युरीटी मूळ मुदतीसह तिन महिने किंवा त्यापेक्षा कमी असतात आणि अशी गुंतवणुक जी रोख ज्ञात रकमेमध्ये सहजपणे रुपांतरित करता येतात आणि जे बॅंक ओव्हरड्राफ्टच्या बदलाचे मूल्य एक महत्वपूर्ण जोखीम अधीन असतात कारण ते कंपनीच्या रोख व्यवस्थापनाचे अविभाज्य भाग मानले जातात.

2. कार्यात्मक आणि सादरीकरण चलनः

आर्थिक विवरण भारतीय रुपया (INR) मध्ये सादर केले जातात, जे महामंडळाचे कार्यात्मक तसेच सादरीकरण चलन आहे.

अ) परदेशी चलनातील व्यवहारांचे व्यवहार, व्यवहाराच्या वेळी प्रचलित असलेल्या एक्सचेंजच्या दराने पुर्नसंचयीत केले जातात. परकीय चलनातील व्यवहारांच्या पुर्ततेवर उद्‌भवणारे एक्सचेंजचा फरक नफा आणि तोटयाच्या स्टेटमेंटमध्ये ओळखला जातो.

ब) परकीय चलनामधील मौद्रीक वस्तू ताळेबंदाच्या तारखेपासुन प्रचलित विनिमय दर वापरुन भारतीय रुपयामध्ये रुपांतरित केली जातात आणि परिणामस्वरुप बदलता फरक नफा आणि तोट्याच्या विवरणामध्ये ओळखला जातो.

3. मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणेः

1. मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे यांची किंमत घसारा मूल्यासह आणि हानी जर असेल तर त्या किंमतीसह दर्शविली आहे.
2. किंमतीमध्ये मालमत्तांचा प्रत्यक्ष अधिग्रहन किंमत आणि स्थावर मालमत्ताचा स्थापना खर्च असे सर्व थेट खर्च समाविष्ट आहे. ज्यामध्ये कर,मालवाहतूक आणि आकस्मिक खर्च आणि निश्चित मालमत्तेला कार्य करण्याच्या स्थितीमध्ये आणण्यासाठी येणारा खर्च ईत्यदीचा समावेश आहे.
3. भाडेतत्वार असलेल्या जमीनीकरीता भरलेले अधिग्रहण प्रिमीयम, किंमत म्हणुन मानले आहे.
4. प्रगतीपथावर असलेल्या मालमत्तेची किंमत ही त्या मालमत्तेची थेट किंमत, संबंधित प्रासंगिक खर्च आणि त्यांकरिता घेतलेल्या कर्जावरील व्याज ई. समाविष्ट आहे.
5. मुख्य प्रकल्प आणि पुनर्विकास खर्चाच्या खात्या अंतर्गत दर्शविण्यात आलेला खर्च हा प्रकल्पाच्या बांधकाम/अंमलबजावणीच्या अवस्थेदरम्यान झालेला सर्व खर्च प्रकल्प कार्यान्वित करण्यावर विविध निश्चित मालमत्तांच्या किंमतीवर Pro-Rate पध्दतीनुसार भांडवली करण्यांत आले आहे.
6. मान्यता मापदंड पूर्ण झाल्यास पुर्नस्थापनेची किंमत, प्रमुख तपासणी, महत्वपूर्ण भागांची दुरुस्ती आणि दिर्घकालीन बांधकाम प्रकल्पांसाठी कर्ज घेण्याचा खर्च भांडवली आहेत.
7. मालमत्ता विक्रीचा खर्च आणि वित्तीय विवरणांद्वारे संचयित घसारा काढून टाकला आहे त्यामुळे परिणामी मिळकत आणि नुकसान हा नफा-तोटा पत्रकामध्ये दर्शविला आहे.

4. अमुर्त मालमत्ता :
जेथे हे संभाव्य आहे की, मालमत्तेला श्रेय देणारे भविष्यातील आर्थिक फायदे महामंडळाकडे जातील आणि मालमत्तेची किंमत विश्वसनीयपणे मोजली जावु शकते यावरुन अमुर्त मालमत्ता ओळखता येते. गुंतवणूकीची किंमत कमीतकमी जमा झालेल्या अमर्तिकीकरण आणि अपायकारक नुकसानाशी संबंधित असल्यास येथे आढळते.

5. मालमत्तेची तरतुद/मालमत्ता निकाली काढणे :
काही व्यापार प्राप्त करण्यायोग्य आणि इतर अल्पकालीन मालमत्तांवर जेथे पुर्नप्राप्तीची संभाव्यता संशयास्पद होती त्याकरिता व्यवस्थापनाने 100 टक्के तरतूद केलेली आहे.

6. महसुली मान्यता :
कंपणी कायदा 2013 च्या कलम 128 (1) नुसार कंपणीने खाते प्रत्यक्ष स्वरूपात झालेल्या तत्वानुसार द्विनोंद पध्दतीचा अवलंब करून तयार केलेले आहेत.खालील बाबी वगळता सर्व जमा खर्च हा प्रत्यक्ष देय स्वरूपात झालेल्या तत्वानुसार लेखांकीत करण्यात आलेला आहे.

अ) रोजंदार श्रमीकाबाबतचे उपदान तथा रजेचे रोखीकरण.
ब) बिजोत्पादकाकडून वसुल करावयाचे रीग्रेडीग,रीसॅप्लींग आणी तपासणी शुल्क
क) विमा कंपणीकडून मिळालेली दाव्याची रक्कम
ड) शासनाच्या संग्रहण साठा योजने अंतर्गत खर्चाच्या परतफेडी बाबत
ई) लोग्रेड/नापास बियाणे विक्री पोटी वसुल सेवा खर्च.
फ) स्वमालकीच्या व भाडयाच्या मालमत्तेवरील कर.

7. भाडेपट्टा :
भाडेपट्टा जेथे भाडेकरु भाडेपट्टा कलेल्या मुदतीच्या मालकीचे सर्व धोके आणि फायदे बऱ्याचदा प्रभावीपणे राखून ठेवते त्याला चालू स्थितीतील भाडेपट्टा म्हणुन वर्गीकृत केल्या जाते.चालू स्थितीतील भाडेपट्टयावरील खर्च किंवा कमाई ही नफा-तोटा पत्रकामध्ये अपेक्षित चलनवाढीचा खर्च वाढविण्यासाठी अपेक्षित सर्वसाधारण भरपाईसह भाडेपट्टा शोधन किंवा मिळकत हे सरळ लाईन आधारावर ओळखल्या जाते.

8. घसारा आणि परिशोधन :
मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणेः

अ. कंपनी कायदा 2013 च्या अनुसूची 2 मध्ये निर्देशित केल्यानुसार, मालमत्तेच्या उपयुक्त कालावधीवर लिखित मूल्य पध्दती Written down value method (WDV) नूसार आकारण्यात आलेला आहे.

ब. कंपनी कायदा, 2013 नुसार खरेदी/विक्री केलेल्या मालमत्तेवर घसारा मूल्य प्राथमीक आधारावर आकारलेला आहे.

क. कंपनी कायदा 2013 च्या परिशीष्ट-2 नूसार, सर्व उपयोगी मालमत्तेचे मूल्य, ज्यांचा उपयोग कालावधी 31.03.2014 रोजी संपलेला आहे त्यांचे 5 टक्के पेक्षा कमी रक्कम पुढे नेण्यात आलेली आहे आणि ईतर सर्व मालमत्तांच्या बाबतीत, उर्वरित मूल्य मालमत्तेच्या मूळ किंमतीच्या 5 टक्के ठेवलेले आहे. मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे यांच्या महत्वपूर्ण वस्तूच्या वर्तमान आणि तुलनात्मक कालावधीसाठी मालमत्तेचे अंदाजेउपयुक्त कालावधी खालीलप्रमाणे आहे.

विवरण	उपयुक्त कालावधी
वनस्पती आणि मशिनरी	8 ते 15 वर्षे
संगणक	3 ते 6 वर्षे
कार्यालयीन उपकरणे	5 वर्षे
फर्निचर ॲन्ड फिक्स्चर	10 वर्षे
वाहणे	8 ते 10 वर्षे

ड. अनुसूची -2 नुसार मोजण्यात येणऱ्या भाडेपट्टयावरील संपत्तीची अनुमानित उपयुक्त कालावधी कमी हाते आणि वर्षातून भाडेपट्टयावरील कालावधीमध्ये अशा सुधारणा भांडवली आहेत.

इ. प्रत्येक अहवाल तारखेस घसारा पध्दती, उपयुक्त जिवनमान आणि अवशिष्ट मूल्यांचे पुनरावलोकन केले जाते.

फ. भाडे पट्टयाचे कालावधी शिवाय भाडेपट्टयावरील जमिनीकरीता प्रिमियम, भाडेपट्टयाचे कालावधीच्या वेळेस परीशोधन केलेले आहे.

अमुर्त मालमत्ता :

अमुर्त मालमत्ता त्यांच्या संबंधीत अंदाजे उपयुक्त कालावधीवर सरळ रेषेत बसण्यासाठी उपलब्ध असलेल्या तारखेपासून त्यांची अंलबजावणी केली जाते.अमुर्त मालमत्तेचा अंदाजीत उपयोगिता कालावधी खालिलप्रमाणे आहे.

अमुर्त मालमत्ता	उपयोगिता कालवधी	अंतर्गत उपलब्धता किंवा स्वयं उपलब्धता
सॉफ्टवेअर	1 ते 5 वर्षे	मिळविलेले

प्रत्येक अहवाल देण्याच्या तारखेला परीशोधन पध्दती, उपयुक्त कालावधी आणि विशिष्ट मूल्यांचे पुनरावलोकन केले जाते.

9. **नॉन आर्थिक मालमत्तेचा अपव्यय :**

अ. IND AS-36 च्या प्रावधानानुसार नुकसानीचे काही संकेत आहेत का हे निर्धारित करण्यासाठी महामंडळाच्या मालमत्तेची चालु किंमत प्रत्येक ताळेबंदाच्या तारखेवर तपासली जाते.

ब. जेंव्हा मालमत्तेवरील खर्च हा त्याच्या वसुली योग्य मुल्यापेक्षा जास्त होतो, तेंव्हा त्याला मालमत्तेचे मुल्य कमी होणे असे म्हणतात. असा खर्च हा सदरील अहवाल वर्षातील नफा आणि तोटा तक्त्यामध्ये दर्शविण्यांत आला आहे.

क. प्रत्येक अहवालाच्या तारखेस महामंडळ हानीच्या नुकसानाची अनुमानित रक्कम मोजतो. पूर्वसूचनेच्या कालावधीमध्ये ओळखल्या गेलेल्या नुकसानीस तोटा परत मिळविता योण्याजोग्या अंदाजानुसार बदल झाला आहे आणि अशा प्रकारचे नुकसान यापुढे अस्तित्वात नाही किंवा कमी झाले आहे. नफ्यात झालेल्या नुकसानाची परतफेड नफा आणि तोटा विवरणामध्ये ओळखली जाते.

10. **स्कंध (साठा) :**

अ) विवीध प्रकारचे बियाणे व प्रक्रीया सामुगी व इतर उपलब्ध सामुग्रीचे मुल्यांकन प्रत्यक्षपणे साठयाची पडताळणी करून व्यवस्थापणाद्वारे प्रमाणीत करण्यात आले आहे.

पायाभुत बियाणे, प्रमाणीत बियाणे यांच्या साठयाचे मुल्यांकन हंगामातील सरासरी भारांकीत मुल्य वा नक्त वसुलीयोग्य मुल्य यापैकी जे कमी असेल त्या आधारावर करण्यात आलेले आहे. सदर मुल्यात खरेदी मुल्य,प्रक्रीया खर्च याचा समावेश आहे.

महामंडळाच्या व्यवसायाचे स्वरूप हे हंगामी असल्याने प्रती क्विंटल खर्चाचे मापण हे त्यापुर्वीच्या हंगामातील प्रतीक्विंटल सरासरी मुल्याच्या आधारावर करण्यात आले आहे. प्रक्रीया सामुग्रीचे मुल्यांकन हे भारांकीत सरासरी व्यय ज्यात प्रत्यक्ष खर्च व अन्य खर्चाचा समावेश नाही. या आधारावर करण्यात आलेले आहे.

ब) ज्या बियाण्याची वैधता संपलेली आहे, असे बियाणे पुर्नप्रमाणीत करण्यात येते अथवा नॉनसीड म्हणुन विकण्यात येते. ज्या बियाण्याचे पुर्नप्रमाणीकरण झालेले आहे. परंतु ज्याचे निकाल 31 मार्च नंतर प्राप्त झाले, अशा संभाव्य प्रमाणीत बियाण्याचे मुल्यांकन उपयुक्त (अ) प्रमाणे करण्यात आलेले आहे. नापास/लोग्रड/नॉन सीड इत्यादीचे मुल्यांकन नक्त वसुलीयोग्य किमतीच्या आधारावर करण्यात आलेले आहे.

क) प्रक्रीयेत असलेल्या नवीन साठयाचे त्याचप्रमाणे ज्या नवीन साठयाचे निकाल अद्याप अप्राप्त आहेत अशा बियाण्याच्या साठयाचे मुल्यांकन खालीलप्रमाणे करण्यात आलेले आहे.

1) महामंडळाच्या स्वतःच्या साठयाबाबत :
चांगले बियाणे व निकाल अप्राप्त असलेल्या बियाण्याचे बाबतीत खरेदी खर्च अधिक वापरात आणलेला बारदाना व कापडी पिशव्या यावरील खर्च अशा एकुन किमतीने मुल्यांकन केलेले आहे. तथापी 31 मार्च नंतर जो साठा नापास झाला त्याची किंमत एकुन किमतीतुन कमी करण्यात आलेली नाही.

2) बिजोत्पादकांच्या साठयाबाबत :
ज्या बियाण्याबाबत निकाल हा अप्राप्त आहे अशा बियाण्याबाबत वापरात आणलेला बारदाना व कापडी पिशव्याच्या किमतीचे मुल्यांकन केलेले आहे.

ड) नुतणीकरण साठयाबाबत पुनःप्रक्रीया करण्याचा खर्च रिप्लेसमेंट कॉस्ट म्हणुन त्याची गणना करण्यात आलेली आहे.

11. जैविक मालमत्ता :
1. जैविक मालमत्ता वाढ होत असलेल्या रोपांचे प्रतिनिधित्व करतात ज्या प्रत्येक अहवालाच्या कलावधीच्या शेवटी विक्रीसाठी कमी किमतीवर मोजली जातात. महामंडळ मालाच्या किंमतीमध्ये जैविक मालमत्तेसाठी पुनरुत्पादीत जैविक मालमत्तेपासून मिळणारे फायदे आणि नुकसान यांचे वर्गीकरण करते.
2. रब्बी उभी पिके आणि नर्सरीचा साठा यांचे किंमत हे खरे मूल्य, वजा विक्री मुल्य म्हणजे सदर साठा विपणनयोग्य करण्यासाठीचा खर्च तसेच अजूनपर्यंत खर्च करावयाच्या भत्ता मिळविल्यानंतर आणि शेतीविषयक जोखमीचे करावयाची कामे यांचा खर्च गृहीत धरुन ठरविल्या जाते. पुर्व-खरीपाचे किंमती हया त्यांच्या उचित किंमतीचे अंदाज लावुन ठरविल्या जातात आणि जैविक मालमत्ता खात्याच्या अंतर्गत ओळखल्या जाते.
3. पडीक जमीन/बांधावर उगवलेली व्यावसायीक झाडं किंवा वृक्षारोपणाकरीता उपयोगात येणारी झाडांच्या कटाईसाठी आवश्यक प्राधिकरणाची परवानगी घेण्यात आलेली आहे. उभ्या वृक्षांचे मुल्य हे वन विभागाद्वारे निश्चित केलेल्या वृक्षाच्या घेरानूसार क्युबीक मिटरप्रमाणे ठरविण्यांत आलेल्या दरानुसार ठरविण्यात आलेले आहे.

12. घेतलेल्या कर्जाची लागत :
1. घेतलेल्या कर्जाची लागत ही संपादन करण्यासाठी किंवा ती संपत्ती बांधण्यासाठीचा खर्च हा त्या पात्र संपत्तीच्या लागतच्या भांडवलामध्ये संयोजीत करण्यात आलेला आहे. पात्र संपत्ती ही तिच्यासाठी हेतुपुरस्सर वापर किंवा विक्री साठी आवश्यक असलेला वाढीव कालावधी लागलेला आहे.
2. इतर सर्व घेतलेल्या कर्जाची लागत ही नफा व तोटा पत्रकात दर्शविलेले आहे.

13. शासकीय अनुदान :
अ) शासनाकडुन मिळालेले खेळते भांडवल हे कालावधीमधुन मिळणारे उत्पन्न म्हणुन संबोधले आहे जे की हेतुपुरस्सर नुकसान भरपाईशी संबंधीत असलेल्या खर्चाशी पध्दतशीर पध्दतीने सुसंगत केले आहे.
ब) विशिष्ट प्रकल्पाकरीता मिळालेले अनुदान हे स्थगित उत्पन्नाशी संयोजीत करुन ताळेबंद पत्रकामध्ये दर्शविले आहे. संयोजीत केलले स्थगीत उत्पन्न हे संपत्तीच्या उपयुक्त जिवनाशी पध्दतशीर पध्दतीने सुसंगत केले आहे.

क) महसुली स्वरूपाचे अनुदान जेवढया अनुदानाचा वापर केलेला आहे तेवढेच नफा-तोटा खात्याला जमा केलेले आहे.

14. कर्मचाऱ्यांचे लाभ :

अ) कर्मचाऱ्यांचे अल्पमुदती लाभ :
महामंडळाच्या कर्मचा यांचे सेवा संबंधी अल्प मुदती लाभाचे मान्यताप्राप्त खर्च नफा-तोटा पत्रकामधे दर्शविण्यात येतात.

ब) कर्मचाऱ्यांना निवृत्ती नंतरचे लाभ :-

1. भविष्य निर्वाह निधी -
कर्मचाऱ्यांचे भविष्य निर्वाह निधीचे महामंडळाचे अंशदानाचा मासीक दर निश्चीत आहे. हे निश्चीत मासीक अंशदान नियमीतपणे दरमहा कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी संगठन, भारत सरकार यांचेकडे वेळेच्या आत जमा करते व ही रक्कम नफा-तोटा पत्रकामधे नावे टाकण्यात येते.

2) उपदान -
महामंडळाकडे पात्र असलेल्या कर्मचा यांकरीता उपदान (सेवा निवृत्ती लाभ) योजना आहे. निवृत्त होणारे कर्मचारी, नोकरी दरम्यान मृत्यु अथवा बडतर्फ कर्मचारी यांना सेवा झालेल्या प्रत्येक पुर्ण वर्षाकरीता 15 दिवसाच्या वेतनाऐवढा लाभ दिल्या जातो. ज्याचे 05 वर्षे पुर्ण झाले आहेत त्यांची कंपणीने एल आय सी कडे उपदान निधी पॉलीसी काढलेली आहे. या निधी करीता एल आय सी प्रोजेक्टेड युनिट क्रेडीट पध्दतीने महामंडळाची देयता दरवर्षी निश्चीत करते व ही देयता रक्कम नफा-तोटा पत्रकामधे नावे टाकण्यात येते.

3) रजा रोखीकरण :-
नियमीत कर्मचा यांच्या अर्जित रजा रोखीकरणा करीता एल आय सी कडे पॉलीसी काढलेली आहे या पॉलीसी च्या देय रकमेचे निर्धारण एल आय सी प्रोजेक्टेड युनिट क्रेडीट मेथड पध्दतीने महामंडळाची देयता दरवर्षी निश्चीत करते व ही देयता रक्कम नफा-तोटा पत्रकामधे नावे टाकण्यात येते.

15. कर :

चालु आयकर :

1. अहवाल वर्षातील करामध्ये वर्तमान आयकर आणि स्थगित कर यांचा समावेश आहे.
2. सद्याचा कर हा आयकर कार्यालयाकडे प्रचलीत कर दरानूसार परिगणना करुन अपेक्षीत रक्कमेचा भरणा करण्यांत येतो.
3. महामंडळाद्वारे अहवाल देण्याच्या तारखेपर्यंत कार्यरत असलेल्या देशांमधील कराचे दर आणि कर कायद्याचा वापर केला जातो किंवा त्यास अधिनियमित केले जाते.
4. चालु कर हे (OCI) शी संबंधीत आहे जे ईतर सर्वसाधारण उत्पन्न (Other Comprehensive Income) म्हणून ओळखल्या जाते.

स्थगीत कर

भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने निर्धारीत केलेल्या भारतीय लेखा मानांक 12 (IND AS) नुसार ''मिळकतीवरील कर'' प्रमाणे :

1. स्थगीत मिळकत कर संपत्ती आणि देयता हे तात्पुरत्या फरकासाठी ओखळले जाते. जे की अहवाला दिवशी कर दर आणि कर कायदा यामधील आकडेमोडी नंतर गुणन केले जाते.
2. स्थगित मिळकत कर संपत्ती, कर दायीत्व असलेला नफा हा वजायोग्य तात्पुरते फरक असलेला, वर्षानुवर्षे पुढे चालत आलेला परंतु न वापरात आलेला आणि तसेच जमा असलेला कर आणि न वापरलेला तोटा असलेला कर यांसोबत वापरण्यात येवु शकतो.
3. स्थगीत मिळकत कर संपत्तीची प्रवाहीत किंमत ही प्रत्येक अहवाल तारखेला पुनरावलोकीत केली जाते. आणि तिच किंमत स्थगीत मिळकत कर दायीत्व असलेला नफा हा स्थगित मिळकत कर संपत्ती यांसोबत वापरण्यात येण्यापर्यंत वजा होवु शकतो.
4. OCI (इतर सविस्तर उत्पन्न) शी संबधित असलेले स्थगीत कर हे इतर सविस्तर उत्पन्न म्हणुन संबोधले जातात.

16. प्रति भाग उत्पन्न

1. मुळ प्रतिभाग लाभ हा अहवाल वर्षातील नफा किंवा तोटा याला अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग यांनी विभागुन निर्धारीत केला जातो. समभागांची विभागणी आणि अधिलाभांश भाग निर्धारीत करण्यासाठी अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग हे समायोजित केले जातात.

2. सौम्य प्रतिभाग लाभ हा अहवाल वर्षातील नफा किंवा तोटा याला अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग यांनी विभागुन निर्धारीत केला जातो. सर्व संभाव्य समभाग निर्धारीत करण्यासाठी अहवाल वर्षातील थकबाकीत असलेले सरासरी सर्व समभाग आणि समभाग धारक हे समायोजित केले जातात.

17. संभाव्य देयता आणि संभाव्य संपत्ती

अ) संभाव्य देयता ही खाली दिलेल्या बाबींनुसार दर्शविल्या जातेः -

1. मोजमापनामध्ये अंतर्भुत केलेल्या अशा तरतुदी की, ज्यामध्ये अंदाजपत्रकाचा उल्लेखनीय सहभाग असतो. मागील घटनांमुळे अशा तरतुदी ज्या सद्यस्थितीत विश्वसनिय पध्दतीनुसार अंदाजपत्रीत करुन निर्धारीत करण्यात आले आहे. आणि अशा अंदाजपत्रकामध्ये संसाधनाचा परतावा होण्याची शक्यता आहे. किंवा

2. आजच्या दायीत्वाची संपुर्णपणे विश्वसनिय अंदाजपत्रक दिल्या जावु शकत नाही. किंवा

3. एक शक्य असलेले दायीत्व की ज्या अंदाजपत्रकामध्ये संसाधनाचा परतावा होण्याची शक्यता असते.

ब) शक्य असलेले अंतर्भुत होणारे आर्थिक लाभ हे संभाव्य संपत्ती म्हणुन दर्शविल्या जाते.

क) प्रत्येक अहवालाच्या तारखेला संभाव्य देयता आणि संभाव्य संपत्तीचे पुनरावलोकन केले जाते.

ड) संभाव्य देयता ही निव्वळ अंदाजपत्रीत तरतुदीचा तोडगा काढण्याशी संबधीत शक्य असलेला बर्हीप्रवाह आहे.

18. समभागधारकांना देण्यात येणारा लाभांश :-

ज्या वर्षी देय असलेला योग्य लाभांश हा समभागधारकांनी किंवा संचालक मंडळाने सर्व मान्य केलेला असेल त्याच वर्षी तो देय राहील.

19. संशोधन व विकास खर्च :-

IND AS 38 च्या पुर्ततेकरीता संपत्ती बाबत महामंडळामार्फत नवीन संशोधीत बियाणे वाण विकसीत करण्यासाठी महसुली/भांडवली खर्च करण्यात येतो तो नफा-तोटा पत्रकामध्ये त्याच वर्षी नावे टाकण्यात येतो.

मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे (२०१७-१८)

संपत्ती	०१.०४.२०१७ रोजी	स्थूल संग्रह – वाढ: स्वतःचा निधी	वाढ: अनुदान	अनुदान IND AS 2017 संक्रमण	कातलेली रक्कम: विक्री समायोजन	कातलेली रक्कम: अनुदाना पैकी	एकुण ३१.०३.२०१८	घसारा – ०१.०४.२०१७ रोजी	वर्षाकरीता	विक्री	IND AS 2017 संक्रमण	एकुण ३१.०३.२०१८	निव्वळ संग्रह – ३१.०३.२०१८ रोजी	३१.०३.२०१७ रोजी
३.मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे														
जमिन	५६६८३११	१०९००००	०		०	०	१७७५८३११	०	०	०		०	१७७५८३११	५६६८३११
कर पट्टा जमिन	१८७२५११७	०	०		२०७१९६	०	१८५१७९२१	०	०	०		०	१८५१७९२१	१८७२५११७
इमारती	४९४५६२४०३	७९८२९९६	०		०	०	५०२५४५३९९	२३१५५७०२६	२५१३४३७३	०		२५६७९१३९८	२४५०५३००१	७९९५६५८३
यंत्रसामुग्री	३३२३५४६८१	१३१८२९०	०		०	०	३३३६७२९७१	३१३९२९९३२	२०५१५०८३	०		३३४४४५०१५	९२२२७९५६	६४४५६४०
विद्युत स्थापना	२४४११२६६	७८३२५८०	०		०	०	३२२४५९४६	२००६४८८७	६६६५८५८	०		२६७३०७४५	१०५२५२०१	४३५८४७९
फर्निचर	२२०५१३८०	११३६४९९	०		०	०	२३१८७८७९	१७७४९०२२	१०५५८९८	०		१८८०४९२०	४३८२९५९	४३०२३५८
कार्यालयीन सामुग्री	८५२२६६७	७४२८२२	०		०	०	९२६५०८९	७४४९३६	६६८३८६	०		७८१०३२२	१४५४७६७	१३८०७३१
वाहने	११०२४५९२	०	०		०	०	११०२४५९२	४३८२०८२	२०८१०२३	०		६४६३१०५	४५६१४८७	६६४२५१०
संगणक	२६८२४९६१	३३९९३१४	३९३१५		०	०	३०२६२७९०	२३२०१६७४	२५३६३०४	०		२५७३८०४८	४४८४७४२	३६२२४८७
एकुण मुर्त संपत्ती	९४४२५६६७८	३१५०२१०१	३९३१५	०	२०७१९६	०	९७५४९०८१८	५१८०२६५५१	४४४५०९९५	०	०	५०२४८४५४३	४०२९६७७३०	४२३०१०३१६
५. अमुर्त संपत्ती														
सॉफ्टवेअर विकास	१५२३८५०	१५२३८५०					३०४७७००	०	०	०		०	३०४७७००	१५२३८५०
४.प्रगतीपथावर असलेले भांडवल	११०७२१७०	१५९५५१५४	०		३०५७४५८	०	२३९६९८६६	०	०	०		०	२३९६९८६६	११०७२१७०
एकुण स्थावर मालमत्ता	९५६७७२६९८	५०९८११०५	३९३१५	०	३२६४६५४	०	१०११७०८३८४	५१८०२६५५१	४४४५०९९५	०	०	५०२४८४५४३	४३९१८४८४१	४३६६९३३३६
मागील वर्षाची एकुण	९१७८८७६८५	७२०१४५२९	०	०	२९३३७८९५	०	९५६४७२६९८	४७०५८०३७१	१०३११२८२	५१६०१७६	०	५१८०२६५५९	४४६७२६२३९	१०५६४५००४

मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे (२०१६–१७)

अ) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे	०१.०४.२०१६ रोजी	मुळ संग्रह – वाढ – स्वतःचा निधी	मुळ संग्रह – वाढ – अनुदान	मुळ संग्रह – IND AS संक्रमण	मुळ संग्रह – काढलेली रक्कम – विक्री समायोजन	मुळ संग्रह – काढलेली रक्कम – अनुदाना पैकी	मुळ संग्रह – एकूण ३१.०३.२०१७	घसारा – ०१.०४.२०१६ पर्यंत	घसारा – वर्षाकरीता	घसारा – विक्री समायोजन	घसारा – IND AS संक्रमण	घसारा – एकूण ३१.०३.२०१७ पर्यंत	नक्त संग्रह – ३१.०३.२०१७ रोजी	नक्त संग्रह – ३१.०३.२०१६ रोजी
संपत्ती														
३. मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे														
जमिन	५६६८३११	०	०		०		५६६८३११	०	०	०		०	५६६८३११	५६६८३११
करारपट्टा जमिन	१८९३२३१३	०	०		२०७९६*		१८९११५१७	०	०	०		०	१८९११५१७	१८९३२३१३
इमारती	३६१५८१३०१	२४९८११०३	०		०	०	३८६५६२४०४	१०५५७०४७९	५१३०९८६	०	२००५५३६०	२३१५५७०२६	३६३००५३७७	५२६००६६७
यंत्रसामुग्री	३२८८९२८१०	१७४५६०७	०	८०८९५७५	८०८९५७५	०	३३३२५४५८३	११९६१९२४३	६२६६८८	४२७०२८३	२२९५१०७४	२१३६२९११३२	११८४२४७४९	७४४२२२६९
विद्युत स्थापना	२२७०३२५७	११५००१९	०		०		२४४२३३६५	११३११५६३	७७३३७४	०		२००९४८८७	४३५८४५९	३०८१७५४
फर्निचर	१९८४००१४	२२०४२६६	०		०		२२०५१३८०	१७०९३३१४	६११६२८	०		१७७४९०२२	४३०२३५८	२७५३६२०
कार्यालयीन सामुग्री	७८३०२४८	११२४११	०		०	०	८५२२६६७	६७८१५६१	३६०३६५	०		७१४१९३६	१३८०७३१	१०४८६७१
वाहने	६८००१६८	५०८३५५२	०		२८५९१०८		११०२४५६२	४८०१२३५	१२३६८००	१६८०३३३		४३६२७०८२	६६४२५१०	१९९८९२३
संगणक	२३६५४४६०	११६१०७१	०		०	०	२४८२५५३१	२२३१९८३५	८८१८३१	०		२३२०२६६४	१६२२४८७	१३३४६२५
एकूण मुर्त संपत्ती	१०३६७९८९२	४२५४३०१०	०		११४०६८३	०	९१४२५६६७८	४७०५८०३७१	१०३१२२८२	५१६०९७६	४३०९५०७४	५६८०२६५५९	४२६१३०११९	६५१४२३११
५ अमुर्त संपत्ती														
सॉफ्टवेअर विकास	४४१९१००	२०७५०					१५२३८५०					०	१५२३८५०	१४११९१००
४ प्रगतीपथावर असलेले भांडवल	१००४६९३	२१४७६६८९			१९३७५२९२		१९०७३१७०						११०७३१७०	१००४६९३
एकूण स्थावर मालमत्ता	९१३८८३६८५	७२०१७५२१	०		२९६२०८९५	०	९६८७५२६९८	४७०५८०३७१	१०३१२१२८२	५१६०२७६		५६८०२६५५९	४४६७२६१३९	१०५६४५००४
मागील वर्षाची एकूण	४२९८१३८०७	९४०४२४३	६१९८५८५९	०	२०७९६	६५६७८५९	९०५२३८९९२	३३८३८८२९४	१०३३३२४७	०	१३९८९९८८	३३८६८०५४१	४३७५९८६१३	१०१४९५५१९

**रू. २०७९६/- ही चालु वर्षातील काढलेली रक्कम दाखवलेली आहे.

मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे (२०१५–१६)

अ) मुर्त संपत्ती	०१.०४.२०१५ रोजी	एकुण संग्रह: वाढ: स्वतःच्या निधी	वाढ: अनुदान	IND AS संक्रमण	काढलेली रक्कम: विक्री समायोजन	काढलेली रक्कम: अनुदाना पैकी	एकुण ३१.०३.२०१६	घसारा: ०१.०४.२०१५ पर्यंत	वर्षाकरीता	विक्री समायोजन	IND AS संक्रमण	एकुण ३१.०३.२०१६ पर्यंत	निव्वळ संग्रह: ३१.०३.२०१६ रोजी	३१.०३.२०१५ रोजी
संपत्ती														
३ मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे														
जमिन	[illegible]						[illegible]	०	०	०		०	[illegible]	[illegible]
कर पट्टा जमिन	[illegible]				२०७९१६		[illegible]	०	०	०		०	[illegible]	[illegible]
इमारती	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
यंत्रसामुग्री	[illegible]	[illegible]		[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
विद्युत स्थापना	[illegible]	[illegible]					[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
फर्निचर	[illegible]	[illegible]					[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
कार्यालयीन सामुग्री	[illegible]	[illegible]					[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
वाहने	[illegible]						[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
संगणक	[illegible]	[illegible]					[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]
एकुण मुर्त संपत्ती	[illegible]	[illegible]	[illegible]		२०७९१६	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
५. अमुर्त संपत्ती														
सॉफ्टवेअर विकास		[illegible]					[illegible]					०	[illegible]	
४ प्रगतीपथावर असलेले भांडवल							०						०	
एकुण स्थावर मालमत्ता	[illegible]	[illegible]	[illegible]		२०७९१६	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
मागील वर्षाची एकुण	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	०	[illegible]	[illegible]	[illegible]

**रु. २०७९१६/– ही चालु वर्षातील काढलेली रक्कम दाखवलेली आहे.

	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)	१ एप्रील २०१६ रोजी (रूपये)
६. इतर अचल संपत्ती			
(स्वतंत्र उल्लेख नसल्यास असुरक्षित समजलेले)			
सुरक्षा आणि इतर ठेवी	३४८६९४०	३७२९१७३	३८७३०८६
शासकीय प्राधिकरणाकडे ठेवी	१६८४६६००	१५६२५१३८	११५६१३७८
	२०३३३५४०	१९३५४३११	१५४३४४६४
७.साठा			
(किंमत व्यवस्थापनातर्फे लागत खर्च किंवा बाजारभाव यापैकी जी कमी असेल ती)			
चांगले बियाणे	८१४३०००००	८८८९०००००	११७२५०००००
अनउपयुक्त बियाणे	३३७४०००००	६१२०००००	१०८२०००००
संवेष्टन सामुग्री	९७४०००००	७३७०००००	५९६०००००
	१२४९१०००००	१०२३८०००००	१३४०३०००००
७.१ चांगले बियाणे			
पायाभुत,मुलभुत बियाणे	३३०००००	७३०००००	५५०००००
प्रमाणित,सत्यप्रत आणि कच्चे बियाणे	८१२००००००	८८४८०००००	११६८४०००००
	८१५३०००००	८९२१०००००	११७३९०००००
७.२ अनउपयुक्त बियाणे			
लोग्रेड, नापास आणि नॉनसिड	३३७४०००००	६१२०००००	१०८२०००००
७.३ प्रक्रीया संवेश्टन सामुग्री	९७४०००००	७३७०००००	५९६०००००
८.मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे व्यतिरीक्त असलेली जैविक संपत्ती	१००००००	३२०००००	१४०००००
९. व्यापारी येणे			
तारणरहीत सहा महिण्यापेक्षा जास्त कालावधीचे येणे			
वसुलीयोग्य असलेले	१६९४७८९३६	९७१२४३५१	४८७३६६८८
संशयास्पद वसुली	२५८१५८६६	२५८१५८६६	२५८१५८६६
	१९५२९४८०२	१२२९४०२१७	७४५५२५५४
इतर			
वसुलीयोग्य असलेल	७६५३४४८८	६५४४०९७३८	३३०४३७७८६
संशयास्पद वसुली	२३२०००	२३२०००	२३२०००
	७६७६६४८८	६५४६४१७३८	३३०६६९७८६
	२७२०६१२९०	७७७५८१९५५	४०५२२२३४०
वजा-- संशयास्पद वसुलीची तरतुद	२६०४७८६६	२६०४७८६६	२६०४७८६६
	२४६०१३४२४	७५१५३४०८९	३७९१७४४७४
१०. रोख व रोख सममुल्य			
हस्तस्थ रोख	१६२८५८	१३४५४४	१०४०७२
११. वरील व्यतिरीक्त बँकेतील शिल्लक रक्कम			
चालु खात्याचे शिल्लक	४३३७५४३८१	४२११७८७२९	३९०७७५३८५
मुदती ठेवी खात्याची शिल्लक	१५८९९५९९८७	१२९०७१३४०६	१५९७११३२४५
	२०२३७१४३६८	१७११८९२१३५	१९८७८८८६३०
१२. चालु कर संपत्ती	१२३७७८७५९	७८५५७४८	२१७८८७५८
१३. इतर चल संपत्ती			
(स्वतंत्र उल्लेख नसल्यास असुरक्षित समजलेले)			
१३.१ ग्राहक अग्रीम			
वसुलीयोग्य असलेले	१९८९५०७४७८	१८३५०२०२५८	१५६४७४९६६६
संशयास्पद वसुली	५०६५८६९८	५०५०३३६५	५०५०३३६५
१३.२ कर्मचारी अग्रीम			
वसुलीयोग्य असलेले	३०६११६५	५०३२६८६	४०९३५६४

१३.३ इतर अग्रीम			
वसुलीयोग्य असलेले	१३४७८३	१९४३२८९	९५३१८६
संशयास्पद वसुली	१०४६६७	३०००००	३०००००
	२०४३५०६७९१	१८९२७९९५९८	१६२०५९१८०६
वजा— संशयास्पद वसुलीची तरतुद	५०८०३३६५	५०८०३३६५	५०८०३३६५
	१९९२७०३४२६	१८४१९९६२३३	१५६९७८८४४१
१३.४ इतर चल संपत्ती			
मुदती ठेवीवरील अप्राप्त व्याज	३०४५३९८७	४५८५७४५८	७६४९१९३४
आगाउ केलेला खर्च	१५५२३२५	१५८३२८१	१५७३४८९
	३२००६३१२	४७४४०७३९	७८०६५४२३
	२०२४७०९७३८	१८८९४३६९७२	१६४७८५३८६४
१४. समभाग भांडवल			
अधिकृत			
१०,००,००० समभाग प्रत्येकी रू. १००/— प्रमाणे	१०००००००००	१०००००००००	१०००००००००
	१०००००००००	१०००००००००	१०००००००००
विक्री केलेले समभाग			
५,००,००० सामान्य भाग प्रत्येकी रू.१००/—	५००००००००	५००००००००	५००००००००
(मागील वर्षी ५,००,००० सामान्य समभाग)	५००००००००	५००००००००	५००००००००
विक्री केलेले व भरणा झालेले			
४,१८,४४५ सामान्य भाग प्रत्येकी रू. १००/— प्रमाणे पुर्ण भरणा झालेले (मागील वर्षी ४,१८,४४५ सामान्य भाग)	४१८४४५००	४१८४४५००	४१८४४५००
	४१८४४५००	४१८४४५००	४१८४४५००

टिपणी— १ अ— भाग व्यवस्था आणि भाग भांडवल

भाग संख्या	२०१७—१८	२०१६—१७	२०१५—१६
समभाग १ एप्रील रोजी—४,१८,४४५	४,१८,४४,५००	४,१८,४४,५००	४,१८,४४,५००
अहवाल वर्षात विक्री भाग —	—	—	—
अहवाल वर्षात परत घेतलेले भाग—	—	—	—
३१ मार्च रोजीचे भाग— ४,१८,४४५	४,१८,४४,५००	४,१८,४४,५००	४,१८,४४,५००

टिपणी—१ ब—५ टक्यापेक्षा जास्त भाग धारण करणाऱ्या भागधारकांची नावे.

भाग धारण प्रतिशत	३१ मार्च २०१८ रोजी (भाग संख्या)	३१ मार्च २०१७ रोजी (भाग संख्या)	३१ मार्च २०१६ रोजी (भाग संख्या)
महाराष्ट्र शासन ४८.९९% टक्के	२,०५,०००	२,०५,०००	२,०५,०००
नॅशनल सिड्स कॉर्पोरेशन ३५.४४% टक्के	१,४८,३३०	१,४८,३३०	१,४८,३३०
१५. इतर समभाग			
अ) नफा आणि तोटा पत्रकातील अधिक्य			
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	२७८४१४७२४४	२३६३५७५३६४	२०६८१२६२६३
अधीक: या वर्षातील नफा	२१०६५३७४४	४५९९६८९२७	३११००४५९६
मागील वर्षातील समायोजन IND AS 2016			४४९६४३०
प्रस्तावीत लाभांश व वितरण कर IND AS 2017		६२९८०८९	५०३६३०५
DTA/DTL Effect of IND AS 2017 समायोजन			
चालु वर्षासाठीचा निव्वळ मागील वर्षाचे समायोजन	(१६९५२५९)		
वजा: सामान्य संचीतील स्थानांतरीत	(५२६६३४४)	(११३१२७००)	(८००००००)
संशोधन संचीतील स्थानांतरीत	(४२१३०७५)	(१३९५००००)	(१००००००००)
प्रस्तावीत लाभांश व वितरण कर IND AS 2017	०	(६२९८०८९)	(५०५२५२६)
प्रस्तावीत लाभांश व वितरण कर	(६२९८०८९)	(५०३६३०५)	
सी.एस.आर खर्च	(१०९४७९८८)	(९०९८०४२)	(२०३६७१४)
(अ)	२९९६३८०२३७	२७८४१४७२४४	२३६३५७५३६४
ब) सामान्य संचिती			
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	७८६६४८७९	६७३५२१७९	५९३५२१७९
अधीक या वर्षातील जमा	५२६६३४४	११३१२७००	८००००००
(ब)	८३९३१२२३	७८६६४८७९	६७३५२१७९

क) संशोधन संचिती			
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	१०२५१८६००	८८५८६८६००	७८५८६८६००
अधीक: या वर्षातील जमा	४२१३०७५	१३९५००००	१००००००००
(क)	१०६७३१६७५	१०२५१८६००	८८५८६८६००
(ड) भांडवल संचिती			
वर्षाचे सुरूवातीची शिल्लक	१४२९७०५	१४२९७०५	१४२९७०५
अधीक: या वर्षातील जमा	०	०	०
(ड)	१४२९७०५	१४२९७०५	१४२९७०५
अहवाल वर्षाचे शेवटची शिल्लक (अ+ब+क+ड)	३१५८४७२८३१	२९६६७६०४२८	२५२०९२५८४८

१६. भांडवली अनुदान	१ एप्रील २०१७ रोजी	लाव	काढुन घेतले	३१ मार्च २०१८ रोजी	३१ मार्च २०१७ रोजी	१ एप्रील २०१६ रोजी
NSP III अंतर्गत भांडवली अनुदान	८०६०२७६१	०	०	८०६०२७६१	८०६०२७६१	८०६०२७६१
NSP – III अंतर्गत संशोधन आणि विकास	३४२५९५३	०	३४२५९५३	०	३४२५९५३	३४२५९५३
बिज बँक : फिरते निधी	६४३३०००	०	०	६४३३०००	६४३३०००	६४३३०००
बिज बँक : फिरते निधी : NSR	९०८२०००	०	०	९०८२०००	९०८२०००	९०८२०००
कापूस डिलींटींग केंद्र	१०११४९१९	०	०	१०११४९१९	१०११४९१९	१८२०४४९४
पॅकिंग यंत्र	१५४०००	०	१५४०००	०	१५४०००	१५४०००
प्रक्रिया बळकटीकरण आणि साठवण सुविधा	२५०००००	०	०	२५०००००	२५०००००	२५०००००
बिज बँक : गोडाऊन बांधकामासाठी	८४१४८९	०	०	८४१४८९	८४१४८९	८४१४८९
RKVY अनुदान (सौर ऊर्जा)	१३९१००००	०	५९६८७५५	११९४१२४५	१३९१००००	८९५५०००
RKVY अनुदान (बीटी कापूस)	०	०	०	०	०	४८८०८८७
RKVY अनुदान (उत्पादन)	०	०	०	०	०	६०२५५१११
अनुदान : बिज गुणवत्ता सक्षमीकरणासाठी	०	१३००००००	४५५४९७	१२५४४५०३	०	०
स्थावर संपत्ती IND AS साठी भांडवली अनुदान	३०३०३२८०३	३९३१५	३६९७८९३८	२६६०९३१८०	३०३०३२८०३	३३७९५८३०२
एकुण	४३४०९९९२५	१३०३९३१५	४६९८३१४३	४००१५३०९७	४३४०९९९२५	५३३२९२९९७
१७. राज्य शासनाकडुन खेळता ऋणनिधी						
राज्य सरकारचा खेळता ऋणनिधी	५०००००००	०	०	५०००००००	५०००००००	५०००००००
एकुण	५०००००००	०	०	५०००००००	५०००००००	५०००००००

	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)	१ एप्रील २०१६ रोजी (रूपये)
१८. ऋण			
बँकेकडून ऋण	०	२४८२७५९०९	३०३४८०८८४
	०	२४८२७५९०९	३०३४८०८८४
१९. व्यापारी देयता			
बियाण्यासाठी देणी (इतर)	१७७८३९७८३	३९८३४०११६	५७१५९४६७८
MSME ची पुरवठा व खर्च देणी	१३६७४५९४	८४५८००७	०
पुरवठा व खर्च	१५०५७५४०१	१६९६३२४२६	१७१४५१११९
	३४२०८९७७८	५७६४३०५४९	७४३०४६५९७
२०. इतर चल देयता			
ग्राहकांकडून स्विकारलेली आग्रीम रक्कम	१६९१३८४०५९	१०३८८५५५२१	११०३११९८०५
दावा न केलेले लाभांश	२५६६९१५	२५२९२२२	२२६३६९४
व्यापारी / सुरक्षा ठेवी	२३३१८११४५	२६६९१५९५५	११८९८०५३८
कर्मचारी खाते	९११३७३७	९२११३३७	५७४९४७०
सरकारी खाते	६४५४८५०	२२१३०७४६	८७११७७५
वैधानीक भरणा	३१७४५६९	३५५१२९७	५४१३१२५
इतर	५८७७३९८९	१७७२०७२२६	२८१०२०९९६
	३००५४४६६६३	१५२०११७३०४	१६०५३३९४०३
२१. तरतुदी			
कर्मचारी लाभ तरतुद			
अमुर्त उपदान	९५१००७८	३८६१७९७	१०९८८०४२
रजा रोखीकरण	११२३६१४५	६०५८७९४	४९२२७७१
	१२७४६२२३	९९२०५९१	१५९११०८१३
२२. चालु कर देयता (निव्वळ)	११२७०००००	०	३४३११४९८
	११२७०००००	०	३४३११४९८

वित्तीय विवरणाचा टिपणीचा भाग		
	३१ मार्च २०१८ रोजी (रूपये)	३१ मार्च २०१७ रोजी (रूपये)
२३. व्यवसायातुन प्राप्ती		
बियाणे विक्री	५२०८४७६०२४	७०१३८९१११९
प्रक्रीया सामुग्री विक्री	५२४३७७२	७५१९९२८
इतर व्यवहारातुन प्राप्ती	४८४३४९७५२	१७९४२३६०५
	५६९८०६९५४८	७२००८३४७२४
२३.१. बियाणे विक्री		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	३९३७५११९१	५१३११७५७२
प्रमाणीत, सत्यप्रत बियाणे	४४५३९५६०३०	६३३३७८६२१३
लोग्रेड, नापास, नॉन सीड बियाणे	३५०५३२८००	१४३०१६०८७
ऊतीसंवर्धन, फुलझाडे, लँडस्केपींग	१०२३६००३	२३९७०९१९
	५२०८४७६०२४	७०१३८९१११९
२३.२. प्रक्रीया सामुग्री विक्री		
प्रक्रीया सामुग्री	१२००२७७	१९२९१०५
जुनी प्रक्रीया सामुग्री	४०४३४९५	५५९०८२३
	५२४३७७२	७५१९९२८
२३.३. इतर व्यवहारातुन प्राप्ती		
खर्चाची प्रतिपुर्ती	४६०५७३१३९	१६९२६११६८
विक्री परत व प्रक्रीया शुल्क	६००५७३१	७८३०७०९
गतवर्षीची देयता वर्ग	१७७७०८८२	२३३१७२८
	४८४३४९७५२	१७९४२३६०५
२४. इतर प्राप्ती		
व्याज {शोधनातुन आयकर कपात रू. १०९२३०११} (गतवर्षी रू. १३१४००८५)	१०५४७०५०५	१३८९०१०३५
इतर अव्यवहारातुन प्राप्ती		
किरकोळ प्राप्ती	३२७१२३९३	३२४४२०६०
संपत्ती विक्री वरील नफा	०	९९३५७
भांडवली अनुदान उत्पन्न ओळख खाते	३६९७८९३८	४३०१५०७४
	१७५१६१८३६	२१४५५७५२६
२५. प्रक्रीया सामुग्री उपयोग		
सुरूवातीचा साठा	७३७०००००	६९६०००००
अधीक -खरेदी	१४४३४८३३८	१४९८१०५८९
	२१८०४८३३८	२१९४१०५८९
वजा- अखेरचा साठा	९७४०००००	७३७०००००
	१२०६४८३३८	१४५७१०५८९
२६. बियाणे खरेदी		
पायाभुत बियाणे	३३४६८५१०६	३३२७१५९०३
प्रमाणीत, सत्यप्रत, कच्चे बियाणे	४३९७०१४२३५	५०४४७६६७२३
ऊतीसंवर्धन, फुलझाडे, लँडस्केपींग	४९५९५१२	११७१८६२२
	४७३५८५८८५३	५३८९२०१२४८
२७. चांगले आणि व्यापारी साठा यातील बदल		
सुरूवातीचा साठा		
चांगले बियाणे आणि व्यापारी साठा	९५३३०००००	१२८२१०००००
अखेरचा साठा		
चांगले बियाणे आणि व्यापारी साठा	११५२७०००००	९५३३०००००
साठयामधील वाढ/(घट)	(१९९४०००००)	३२८८०००००
२७.१ सुरूवातीचा साठा		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	७३००००००	५५००००००
प्रमाणीत, सत्यप्रत बियाणे	८८४८०००००	११६८४०००००
लोग्रेड, नापास, नॉन सीड बियाणे	६१२०००००	१०८२०००००
	९५३३०००००	१२८२१०००००
२७.२ अखेरचा साठा		
पायाभुत, मुलभुत बियाणे	३३००००००	७३००००००
प्रमाणीत, सत्यप्रत बियाणे	८१२००००००	८८४८०००००
लोग्रेड, नापास, नॉन सीड बियाणे	३३७४०००००	६१२०००००
	११५२७०००००	९५३३०००००

२८. कर्मचारी लाभ व्यय		
वेतन, भत्ते व इतर लाभ	३०७५९६०६६	३००५५१३१८
रजा रोखीकरण	११२३६१४५	६३४९४१०
IND AS नुसार कर्मचारी लाभ गणना	६१६०१७०	१६३४५६१९
भविष्य निर्वाह निधी अंशदान	३२६०९७६९	३४०८१०४१
कर्मचारी कल्याण खर्च	११८८६६२	५८४५८५
उपदान	२८९१४१२	७७२३५९४
	३६१६८२२२४	३६५६३५५६७
२९. वित्तीय खर्च		
व्याज	६१२५७५३	३४५६४००
बँक चार्जेस	१३१८५७६	१६७७८८७
	७४४४३३०	५१३४२८७
३०. इतर खर्च		
(अ) प्रकीया आणि इतर खर्च		
हाताळणी	२५७३३५०५	२२६६०७०२
सुरक्षा—देखरेख खर्च	२८७३३२६५	२२५६६५५१
श्रमीक बोनस	२४२२१४२	१७८८३७१
कत्राटदारांना दिलेला प्रकीया खर्च	५०४१०११४	४०७७०४८८
विद्युत आणि उर्जा	१११५०७४१	१०८३२८२६
इधन खर्च	२७६६२९२	२६४३९९६
बियाणे विमा	४८७०६१०	३३६५५४७
मजुरी	३३६४६८३१	२७३७६४२४
श्रमीक भविष्य निर्वाह निधी अंशदान	३७९११९३	३२८९२९२
प्रमाणिकरण खर्च	९७८१५२६८	८७२६८७९५
वाहतुक व जकात	१६७४१७६७	२१९४३५८२
प्रकीया केंद्र व गोदाम भाडे	९०२८७१६	४०९१७३६
किरकोळ खर्च	९८४४५४	६७१५८८८
यंत्रसामुग्री दुरूस्ती व देखभाल	१३२५६३८	४५५६३६५
(अ)	२९८२७९६३५	२५९८७०५६३
(ब) प्रशासकीय खर्च		
भरती आणि प्रशिक्षण	४००००	३८५५२००
वाहन खर्च	११४२००४	९८७४३०
छपाई व लेखन सामुग्री	२८३८५६९	४६६१९८५
सामान्य जाहीरात खर्च	४७२१३९७	१९४७४७५
भाडे पट्टी	४१३६३९	२०७१९६
भाडे	२२२१४६५	१९४७१७८
दर व कर	३०८७६५३	३१५९६८१
अंकेक्षकांना शोधन		
अंकेक्षण शुल्क	१५००००	१५००००
कर अंकेक्षण शुल्क	२२५००	२२५००
अंकेक्षण अनुषंगीक खर्च	३८६९	३७६७
संचालक बैठक शुल्क	१६०००	१३०००
कर्मचारी प्रवास खर्च	१६४०२०१३	१७६८६९६२
संचालक प्रवास खर्च	७५०१४२	९३४३९६
विमा	१२२२६५५	११९३१३७
टपाल व दूरध्वणी	४०६१०९४	४६२८८८३
दुरूस्ती व देखभाल:		
इमारती	४७५१७७८	३४७७२०३
वाहणे	१०२८७४७	८९१८४०
इतर संपत्ती	६६६३३३८	४२६१५८४
इतर कार्यालयीन खर्च	१७७२६००१	१८६५५७११
(ब)	६७२६२८७२	६८६८६०१६
(क) विकी व वितरण खर्च		
वाहतुक जकात व हाताळणी	८७७२०४८६	८०४४४६५८
गोडावुन भाडे आणि साठवणुक शुल्क	६५७३९१५	१४१८६७१५
जाहिरात व प्रसिध्दी	१२९३४३२१	१४१४९१३१
पिक नुकसान भरपाई	—३००७५९१	३००१९२८
इतर व्याज	११२९४९६	१३७६६०१
(क)	१०५३५०२३२	११३१५१०३३
(ड) संशोधन आणि विकास खर्च		
गुणवत्ता नियंत्रण प्रयोगशाळा खर्च	२१६३५८०	२४४२१०६
संशोधन आणि विकास खर्च	४२३३३०३	२१४२९७३
(ड)	६३९६८८३	४५८५०७९
एकुण इतर खर्च (अ+ब+क+ड)	४७७२८९६२१	४४६३००६९१
पूर्व कालावधीतील समायोजन (नक्त)	(१६९५२५९)	४४९६४३०
	—१६९५२५९	४४९६४३०

अनुसूची : लेखा बाबत टिपणीः

31) संभाव्य देयता :-

अ) महामंडळाविरूध्द असलेले दावे जे देय म्हणुन स्विकृत केलेले नाही.

1. सन 2008-2009 या कालावधीत मध्यप्रदेश राज्याकरीता असलेला रू.12,77,651/- (सकल) विक्रि कर विशयक राशी (मागील वर्षी रुपये 12,77,651/- (सकल)) मध्यप्रदेश आणि महाराष्ट्र राज्याकरिता) याबाबत अपिलीय प्राधिकरणाकडे अपिल प्रलंबित आहेत.

2. कंत्राटदार/बिजोत्पादक/ग्राहक यांनी महामंडळाविरुध्द 2,58,36,701/-रुपयाचे दावे दाखल केलेले आहेत.(मागील वर्षी रु.2,42,96,142/-)

3. मजुर आणि कर्मचारी यांनी महामंडळाविरुध्द गुन्हा दाखल केलेला आहे, रक्कम निश्चित नाही.

4. लोग्रेड, नापास आणि नॉनसीड च्या विक्रिवर कृशी उत्पन्न बाजार समितीचे शुल्क, रक्कम निश्चित नाही.

5. खेळता ऋणनिधी वरिल व्याज,सदरील बाबीसाठी राज्य सरकारकडुन प्रत्युत्तर प्रलंबित आहे, त्यामुळे तरतुद केलेली नाही.

6. बियाणे संयोजक, मध्य प्रदेश याने लवादाकडे अर्ज दिलेला आहे आणि त्याची कारवाई सुरु आहे.

7. दर आणि कर रु. 85,79,939/- (मागील वर्षी रुपये 74,44,119/-)

32) भांडवली खात्याच्या निगडित असलेल्या कंत्राटची अंदाजीत किंमत रु. 1,56,04,901/- (मागील वर्षी रुपये 3,73,93,959/-)

33) महामंडळाकडे उपलब्ध माहिती नुसार लघु संलग्नकायाद्याअंतर्गत कुठल्याही पुरवठादाराकडुन 1 लाखपेक्षा जास्त व 30 दिवसाकरिता देय रक्कम व व्याजासंदर्भात कुठलेही दावे नाहीत. आणि लघु/किरकोळ पुरवठादारांची बाकी मुळ रक्कम आणि / किंवा व्याजाची स्थीती वर्शाचे शेवटी दर्शवीलेली आहे.

34. कंपनी अधिनियम, 2013 च्या कलम 135 (1) नुसार कंपनीचे अहवाल वर्शात संयुक्त सामाजिक जबबादारी CSR समिती स्थापन केली आहे. या समितीचे कार्यक्षेत्र कंपनी अधिनियम 2013 च्या अनुसूची 7 प्रमाणे आहे. कंपनी अधिनियम,2013 च्या कलम 135 (5) नुसार कंपनीने मागील 3 वर्शाच्या निव्वळ नफ्याच्या सरासरीच्या किमान 2 टक्के खर्च करणे आवश्यक आहे. कंपनीने अहवाल वर्शात 1,09,47,985/- रूपये संयुक्त सामाजिक जबाबदारीच्या कार्यावर खर्च केलेले आहेत.

35.कर्मचारी लाभ खर्च व्यवस्थापकीय संचालक यांचे मानधनासह खालील प्रमाणेः

विवरण	2017-18	2016-17
1. वेतन व भत्ते	1868145	1685219
2. रजा वेतन अंशदान	-	78,584
एकुण	1868145	17,63,803

36. विविध ऋणको व धनको आणि अग्रीम व आधिक्ये यांची लेखा पुस्तकानुसार संबधीतांकडून खात्री व्हावयाची आहे व या बाबत काही लेखा पुस्तकात समायोजन करावयाचे असल्यास याची खात्री झाल्यानंतर करण्यात येईल.

37. चालु वर्षाचे वर्गीकरण आणि जवळच्या रूपयाशी जुळवणी करण्याकरीता मागील वर्शाचे आकडे पुर्नसंचयीत करण्यात आलेले आहे.

38. कंपनीने औद्योगीक विकास महामंडळ/शासनाकडून 15 ठिकाणी जमीन 99 वर्षाच्या भाडेतत्वावर घेतलेली आहे. याचे भाडे रक्कम यावर्षी रू.2,07,196/- नफा-तोटा खात्याला वर्ग केलेले आहे.

39. कंपनी भविष्य निर्वाह निधी, गुंतवणूकदार शिक्षण सुरक्षा निधी, समुह विमा, आयकर, विक्रीकर, सेवाकर आणि इतर वैधानिक वादरहित देय निधी संबधित प्राधिकरणाकडे नियमीतपणे जमा केलेला आहे.

40. भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेने (ICAI) जारी केलेल्या लेखामानकाचे अनुपालन केलेले आहे.

I) **कर्मचारी लाभ -**

कर्मचाऱ्यांच्या लाभाचे सविस्तर विवरण खालीलप्रमाणेः

भविष्य निर्वाह निधीः

भविष्य निर्वाह निधी हे निवृत्ती नंतरच्या लाभाची व्याख्या असून याचा महामंडळाचे अंशदान निधी दरवर्षी नफा-तोटा खात्यामध्ये संबधित खात्याचे नावे दाखविण्यात येतो.

उपदानः

उपदान योजनेअंतर्गत प्रत्येक पात्र कर्मचाऱ्यांना त्याच्या शेवटच्या वेतनाचा विचाार करून महामंडळामध्ये त्याच्या रूजु तारखेपासून त्याने पुर्ण केलेल्या प्रत्येक सेवा वर्शाला 15 दिवसाचे वेतन याप्रमाणे लाभ देण्यात येतो. हा लाभ मृत्यू, राजीनामा, सेवेतुन बडतर्फी इ. जे अगोदर असेल त्याकरीता देण्यात येतो. हा लाभ 5 वर्ष सेवा पुर्ण झाल्यानंतर किंवा मृत्यूनंतर देय राहतो.

३१ मार्च २०१८ साठी उपदानाविषयीची योजना खालील तक्त्याप्रमाणे आहे.

विवरण	उपदान योजना		
	३१.०३.२०१८	३१.०३.२०१७	३१.०३.२०१६
१. गृहितके			
सुट दिलेला दर	८.०० %	८.०० %	८.०० %
पगार वाढ	९.०० %	८.०० %	८.०० %
२. चालु किमतीच्या दायित्वातील बदल या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला दायित्वाची चालु किंमत	२१२५३५३१५.००	२३५०८९६०२.००	२२८५०२२८७.००
व्याजाचा खर्च	१७००२८२५.००	१८८०७९६८.००	१८२८०१८३.००
चालु सेवा खर्च	४२९४९५८.००	५१२५१७६.००	५४९३८१६.००
शोधन केलेले लाभ	३६४७४१४४.००	३१२२४५८४.००	२३६१६०१५.००
विमाशास्त्रीय दायित्वातील वाढ/घट	७६९६२६०.००	१५२६२०४७.००	६४२९३३१.००
वर्षाच्या शेवटी चालु किमतीच्या दायित्वातील बदल	२०५०५४४१४.००	२१२५३५३१५.००	२३५०८९६०२.००
३. संपत्तीच्या वैध किमतीमधील बदल या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला संपत्तीची वैध किमंत	२५४२१७००७.००	२५५२७४३६४.००	२५३६४२७५१.००
संपत्तीतून अपेक्षित परतावा	१८१८३८३१.८९	१९९७९१२८.००	२०१२२४५२.००
योगदान	२६३७३६.१४	१०१८८१००.००	५१२५१७६.००
शोधन केलेल लाभ	३६४७४१४४.००	३१२२४५८४.००	२३६१६०१५.००
विमाशास्त्रीय दायित्वातील वाढ/घट	NIL	NIL	NIL
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमत	२३६१९०४३१.०३	२५४२१७००७.००	२५५२७४३६४.००
४. संपत्तीची वैध किंमत या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला संपत्तीची वैध किमंत	२५४२१७००७.००	२५५२७४३६४.००	२५३६४२७५१.००
संपत्तीतून वास्तविक परतावा	१८१८३८३१.८९	१९९७९१२८.००	२०१२२४५२.००
योगदान	२६३७३६.१४	१०१८८१००.००	५१२५१७६.००
शोधन केलेले लाभ	३६४७४१४४.००	३१२२४५८४.००	२३६१६०१५.००
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमंत	२३६१९०४३१.०३	२५४२१७००७.००	२५५२७४३६४.००
निधीची स्थिती	३११३६०१७.०३	४१६८१६९२.००	२०१८४७६२.००
अपेक्षित परताव्यापेक्षा जास्त असलेला वास्तविक परतावा	NIL	NIL	NIL
५.परिचीत विमाशास्त्रीय मिळालेला फायदा/तोटा			
दायित्वावरीलविमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	७६९६२६०.००	१५२६२०४७.००	६४२९३३१.००
नियोजीत विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	NIL	NIL	NIL

दायित्वावरील विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	७६९६२६०.००	१५२६२०४७.००	६४२९३३१.००
चालु वर्षात परिचोत झालेले विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	७६९६२६०.००	१५२६२०४७.००	६४२९३३१.००
६. तालेबंद आणि नफा/तोटा पत्रकामध्ये ओळखुण आलेल्या किमंती			
वर्षाच्या शेवटी दायित्वाची चालु किमंत	२०५०५४४१४.००	२१२५३५३१५.००	२३५०८९६०२.००
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमंत	२३६११०४३१.०३	२५४२१७००७.००	२५५२७४३६४.००
निधीची स्थिती	३११३६०१७.०३	४१६८१६९२.००	२०१८४७६२.००
ताळेबंदातील निव्वळ संपत्ती/देयता	३११३६०१७.०३	४१६८१६९२.००	२०१८४७६२.००
७. नफा/तोटा पत्रकातील आढळणारे खर्च			
चालु सेवा खर्च	४२९४९५८.००	५१२५१७६.००	५९९३८१६.००
व्याज खर्च	१७००२८२५.००	१८८०७१६८.००	१८२८०१८३.००
नियोजीत संपत्तीचा अपेक्षित परतावा	१८१८३८३१.८९	१९९७९१२८.००	२०१२२४५२.००
निव्वळ विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	७६९६२६०.००	१५२६२०४७.००	६४२९३३१.००
नफा/तोटा पत्रकातील आढळणारे खर्च	१०८०९४११.००	११३०८८३१.००	१००८०८७८.००

रजा रोखीकरण

३१ मार्च २०१८ साठी रजा रोखीकरणाविषयी योजना खालील तक्त्याप्रमाणे आहे.

विवरण	उपदान योजना		
	३१.०३.२०१८	३१.०३.२०१७	३१.०३.२०१६
१. गृहितके			
सुट दिलेला दर	८.०० %	८.०० %	८.०० %
पगार वाढ	९.०० %	९.०० %	९.०० %
२. चालु किमतीच्या दायित्वातील बदल या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला दायित्वाची चालु किमंत	१८५०४८७१७.००	१७८४०५६७२.००	१७८०४७४७८.००
व्याजाचा खर्च	१४८०३८९७.००	१४२७२४५४.००	१४२४३७९८.००
चालु सेवा खर्च	६८४०७६.००	११२८६८६.००	९७६०१०.००
शोधन केलेले लाभ	२२३६४३९२.००	१९०१९९७६.००	१४१६२७२७.००
विमाशास्त्रीय दायित्वातील वाढ/घट	५२८७२४६.००	१०२६१८८१.००	८८३७८५६.००
वर्षाच्या शेवटी दायित्वाची चालु किंमत	१७२८८५०५२.००	१८५०४८७१७.००	१७८४०५६७२.००
३. संपत्तीच्या वैध किमतीमधील बदल या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला संपत्तीची वैध किमंत	१८४६३९८५०.००	१८४२७७५८६.००	१७८१८१८९४.००
संपत्तीतून अपेक्षित परतावा	१३४९६७११.३८	१४४५९६६१.००	१४५३१२७६.००
योगदान	२७२६३२९.४९	४९२२५७९.००	५७२७१४३.००
शोधन केलेल लाभ	२२३६४३९२.००	१९०१९९७६.००	१४१६२७२७.००
विमाशास्त्रीय दायित्वातील वाढ/घट	NIL	NIL	NIL
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमंत	१७८४९८४९८.८७	१८४६३९८५०.००	१८४२७७५८६.००
४. संपत्तीची वैध किंमत या तक्त्याप्रमाणे			
वर्षाच्या सुरूवातीला संपत्तीची वैध किमंत	१८४६३९८५०.००	१८४२७७५८६.००	१७८१८१८९४.००
संपत्तीतून वास्तविक परतावा	१३४९६७११.३८	१४४५९६६१.००	१४५३१२७६.००
योगदान	२७२६३२९.४९	४९२२५७९.००	५७२७१४३.००
शोधन केलेले लाभ	२२३६४३९२.००	१९०१९९७६.००	१४१६२७२७.००
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमंत	१७८४९८४९८.८७	१८४६३९८५०.००	१८४२७७५८६.००
निधीची स्थिती	५६१३४४६.८७	४०८८६७.००	५८७१९१४.००
अपेक्षित परताव्यापेक्षा जास्त असलेला वास्तविक परतावा	NIL	NIL	NIL
५.परिचीत विमाशास्त्रीय मिळालेला फायदा/तोटा			
दायित्वावरील विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	५२८७२४६.००	१०२६१८८१.००	८८३७८५६.००
नियोजीत विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	NIL	NIL	NIL
दायित्वावरील विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	५२८७२४६.००	१०२६१८८१.००	८८३७८५६.००
चालु वर्षात परियीत झालेले विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	५२८७२४६.००	१०२६१८८१.००	८८३७८५६.००
६. ताळेबंद आणि नफा/तोटा पत्रकामध्ये ओळखुण आलेल्या किमंती			
वर्षाच्या शेवटी दायित्वाची चालु किमंत	१७२८८५०५२.००	१८५०४८७१७.००	१७८४०५६७२.००
वर्षाच्या शेवटी संपत्तीची वैध किमंत	१७८४९८४९८.८७	१८४६३९८५०.००	१८४२७७५८६.००
निधीची स्थिती	५६१३४४६.८७	४०८८६७.००	५८७१९१४.००
ताळेबंदातील निव्वळ संपत्ती/देयता	५६१३४४६.८७	४०८८६७.००	५८७१९१४.००

७. नफा/तोटा पत्रकातील आढळणारे खर्च			
चालु सेवा खर्च	६८४०७६.००	११२८६८६.००	९७६०१०.००
व्याज खर्च	१४८०३८९७.००	१४२७२४५४.००	१४२४३७९८.००
नियोजीत संपत्तीचा अपेक्षित परतावा	१३४९६७११.३८	१४४५९६६१.००	१४५३१२७६.००
निव्वळ विमाशास्त्रीय (फायदा)/तोटा	५२८७२४६.००	१०२६१८८१.००	८८३७८५६.००
नफा/तोटा पत्रकातील आढळणारे खर्च	३२९५९८४.००	११२०३३६०.००	१००१०५६०.००

४१. प्रति समभाग उत्पन्न:

विवरण	२०१७–१८	२०१६–१७	२०१५–१६
मुळ उत्पन्न प्रति समभाग खालील प्रमाणे परिगणित केलेले आहे.			
अ) सामान्य समभाग धारकांना देण्यायोग्य निव्वळ नफा	२१०६५३७४४	४५८९०९४८१	३११००४५९६
ब) आकडेवारीने थकीत सामान्य समभाग	४१८४४५	४१८४४५	४१८४४५
प्रत्येक समभागावरील मुळ उत्पादन (दर्शनी रू १०० प्रति समभाग) अ/ब	५०३	१०९७	७४३

४२. प्रलंबित करदेयता/संपत्ती

सनदी लेखापाल संस्थेने, विस्थगीत कर संपत्ती व देयते बाबत IND AS-१२ नुसार विभागणी केली ती खालीलप्रमाणे:

विस्थगीत करदेयता	३१ मार्च २०१८ रोजी		३१ मार्च २०१७ रोजी		१ एप्रील २०१६ रोजी	
	संपत्ती	देयता	संपत्ती	देयता	संपत्ती	देयता
सुरूवातीनी शिल्लक	—	६४,८७,७३२.००	—	१,२०,४३,६०८.००	—	४६,९१,४५८.००
IND AS प्रमाणे परिभाषीत नियोजीत लाभ असलेल्या तोटयाची पुर्नमोजणी (३१/०३/२०१७, रु.१,६३,४५,६१९.००)	—	—	५५,५५,८७६.००	—	—	—
कंपनी अधिनियत २०१३ नुसार काढलेला घसारा रू.१,७५,०३,८८८.०० व आयकर प्रमाणे घसारा रू.१,४३,०९,१३१.०० दोन्ही घसाऱ्यातील फरक रू.३१,९४,७५७.००—	११,०५,६४१.००	—	—	—	—	—
बोनस देय आणि इतर बाबी रू.२४,२१,१४२.००	८,३७,९१०.००	—	—	—	—	—
एकुण	१९,४३,५५१.००	—	५५,५५,८७६.००	—	—	—
अखेरची निव्वळ देयता	—	४५,४४,१८१.००	—	६४,८७,७३२.००	—	४६,९१,४५८.००

४३. विभाजीत (सेगमेंट) अहवाल:

महामंडळाचा प्रमुख व्यवसाय फक्त बियाण्यापुरता व भौगोलीक प्रदेशापुरता मर्यादीत असल्यामुळे भारतीय सनदी लेखापाल संस्थेच्या AS-१७ नुसार वेगळे दर्शविण्याची आवश्यकता नाही.

४४. संबधीत व्यक्ती प्रगटन

अ) संबध

महत्वपुर्ण व्यवस्थापण व्यक्ति आणि नातेवाईक:

अ.क्र.	नावे	पदनाम
१.	श्री. ओमप्रकाश एन. देशमुख, भा.प्र.से.	व्यवस्थापकीय संचालक
२.	श्री. आर.व्ही.गमे, भा.प्र.से.	व्यवस्थापकीय संचालक
३.	श्री. ओमप्रकाश बकोरिया, भा.प्र.से.	व्यवस्थापकीय संचालक
४.	श्री. संजय एस. धोत्रे	संचालक
५.	श्रीमती. अनिता बी. चौरे.	संचालक
६.	श्री. व्ही. टी. देशमुख.	संचालक
७.	श्री. बि. व्ही. देशमुख.	श्री. व्ही. टी. देशमुख यांचा मुलगा
८.	श्री. डि व्ही. देशमुख.	श्री. व्ही. टी. देशमुख यांचा मुलगा
९.	श्रीमती. एस. बी. देशमुख.	श्री. व्ही. टी. देशमुख यांची सुन
१०.	श्रीमती. पि. डी. देशमुख.	श्री. व्ही. टी. देशमुख यांची सुन

ब) अहवाल वर्षात संबधितांशी केलेले सर्वसाधारण व्यवहार:

अ.क्र.	नाव	रक्कम (रूपयामध्ये)	विवरण
१.	श्री. ओमप्रकाश देशमुख, भा.प्र.से.	१४,६९,६५६	मानधन
२.	श्री. आर.व्ही.गमे, भा.प्र.से.	२,८८,७१६	मानधन
३.	श्री. ओमप्रकाश बकोरिया, भा.प्र.से.	१,०९,७७३	मानधन
४.	श्री. संजय एस. घोत्रे, संचालक	४,०००	बैठक फी
५.	श्रीमती. अनिता बी. चौरे, संचालक	२,५००	बैठक फी
६.	श्री. व्ही. टी. देशमुख.	८,०००	बैठक फी
		५,६०,०२३	बियाणे खरेदी
७.	श्री. बि. व्ही. देशमुख.	३,७८,८४०	बियाणे खरेदी
८.	श्री. हि. व्ही. देशमुख.	१,४८,३८८	बियाणे खरेदी
९.	श्रीमती. एस. बी. देशमुख.	३८,२५०	बियाणे खरेदी
१०.	श्रीमती. पि. डी. देशमुख.	३२,५९६	बियाणे खरेदी

४५. <u>खरेदी विक्री साठा याबाबत विवरण</u>:

	विवरण	२०१७–२०१८		२०१६–१७	
		मात्रा (क्विंटल)	रक्कम (रूपये)	मात्रा (क्विंटल)	रक्कम (रूपये)
अ)	पायाभुत बियाणे:				
	प्रारंभ स्कंध	१,४९५	७३,००,०००	९९३	५५,००,०००
	खरेदी	१,०७,९६७	३३,४६,८५,१०६	८०,८१८	३३,२७,१५,९०३
	विक्री	६९,७२५	३९३७,५१,१९१	७२,८५९	५१,३१,१७,९७२
	संवरण स्कंध	८,९१३	३३,००,०००	१४९५	७३,००,०००
ब)	प्रमाणित कच्चे आणि सत्यप्रत बियाणे:				
	प्रारंभण स्कंध	२,३१,७२५	८८,४८,००,०००	२,४३,३९९	१,१६,८४,००,०००
	खरेदी	९,७३,२०२	४,३९,७०,१४,२३५	९,१८,१२७	५,०४,४७,६६,७२३
	विक्री	८,०४,९५१	४,४५,३९,५६,०३०	८,८१,९३३	६,३३,३७,८६,२१३
	संवरण स्कंध	१,९२,५४७	८१,२०,००,०००	२,३१,७२५	८८,४८,००,०००

<u>टिपणी:</u> संवरण स्कंधामध्ये, २३८२५३ क्विंटल बियाणे हे लोग्रेड, नापास, नॉन सिड प्रक्रीया तुट व इतर तुट असलेले दर्शविण्यात आलेले नाही. (मागील वर्षी असे बियाणे ५५३२५ क्विंटल होते.)

४६.१

समभाग समेट ०१ एप्रिल २०१६ रोजी (संक्रमणावेळी)

मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP) ते IND-AS ची समेट खालील तक्त्याप्रमाणे (रक्कम रु.मध्ये)

विवरण	टिपणी क्र	मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP)	समायोजन	IND-AS
१	२	३	४	५
(१)संपत्ती				
अचल संपत्ती				
क) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे	५	९,५२,४१,२११.००	३३,७९,५८,३०२.००	४३,३०,९९,५१३.००
ख) प्रगतीपथावरील भांडवल		९०,०४,६९३.००	०.००	९०,०४,६९३.००
ग) गुंतवणूक मालमत्ता		०.००	०.००	०.००
घ) ख्याती		०.००	०.००	०.००
च) इतर अमूर्त संपत्ती		१४,९९,१००.००	०.००	१४,९९,१००.००
छ) विकासाअंतर्गत असलेली अमूर्त संपत्ती		०.००	०.००	०.००
ज) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे व्यतिरिक्त जैविक संपत्ती		०.००	०.००	०.००
झ) आर्थिक मालमत्ता		०.००	०.००	०.००
१) गुंतवणूक		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी येणे		०.००	०.००	०.००
३) कर्जे		०.००	०.००	०.००
४) इतर		०.००	०.००	०.००
ट) स्थगित कर संपत्ती (निव्वळ)		०.००	०.००	०.००
ठ) इतर अचल संपत्ती		१,५४,३४,४६४.००	०.००	१,५४,३४,४६४.००
		१२,१०,७९,४६८.००	३३,७९,५८,३०२.००	४५,९०,३७,७७०.००
(२) चल संपत्ती				
क) साठा	१	१,३५,१७,००,०००.००	(१४,००,०००.००)	१,३५,०३,००,०००.००
ख) स्वमालकांच्या केंद्राशिवाय असलेली जैविक संपत्ती	१	०.००	१४,००,०००.००	१४,००,०००.००
ग) आर्थिक मालमत्ता				
१) गुंतवणूक		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी येणे		३७,९१,७४,४७४.००	०.००	३७,९१,७४,४७४.००
३) रोख आणि रोख समतुल्य		१,०४,०७२.००	०.००	१,०४,०७२.००
४) वरील ३ व्यतिरीक्त बँकेतील शिल्लक		१,९८,७८,८८,६३०.००	०.००	१,९८,७८,८८,६३०.००
५) कर्जे		०.००	०.००	०.००
६) इतर आर्थिक संपत्ती	४	०.००	९९,६७,८३१.००	९९,६७,८३१.००
घ) चालू कर संपत्ती	३	२,१७,८८,७५८.००	०.००	२,१७,८८,७५८.००
च) इतर चल संपत्ती	३	१,६४,७८,५३,८६४.००	०.००	१,६४,७८,५३,८६४.००
		५,३८,८५,०९,७९८.००	९९,६७,८३१.००	५,३९,८४,७७,६२९.००
एकुण संपत्ती		५,५०,९५,८९,२६६.००	३४,७९,२६,१३३.००	५,८५,७५,१५,३९९.००
समभाग आणि देयता				
समभाग				
क) समभाग भांडवल		४१,८४४,५००.००	०.००	४१८,४४,५००.००
ख) इतर समभाग	२, ४ & ७	२,५१,२३,९३,११३.००	९५,३२,७३५.००	२,५२,०९,२५,८४८.००
		२,५५,३२,३७,६१३.००	९५,३२,७३५.००	२,५६,२७,७०,३४८.००
देयता				
अचल देयता				
क) भांडवली अनुदान	९	१९,५३,३४,६९५.००	३३,७९,५८,३०२.००	५३,३२,९२,९९७.००
ख) राज्य शासनाकडुन खेळता ऋणनिधी		५,००,००,०००.००	०.००	५,००,००,०००.००
ग) आर्थिक देयता				
१) घेतलेले कर्ज		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी देणे		०.००	०.००	०.००
३) इतर आर्थिक देयता (वरील (ख) मध्ये निर्देशित केलेल्या व्यतिरीक्त)		०.००	०.००	०.००
घ) तरतुदी		०.००	०.००	०.००
च) स्थगित कर देयता (निव्वळ)		४६,९९,४५८.००	०.००	४६,९९,४५८.००
छ) इतर अचल देयता		०.००	०.००	०.००
		२५,००,२६,१५३.००	३३,७९,५८,३०२.००	५८,७९,८४,४५५.००
चल देयता				
क) आर्थिक देयता				
१) घेतलेले कर्ज		३०,३४,८०,८८४.००	०.००	३०,३४,८०,८८४.००
२) व्यापारी देणे		७४,३०,४६,५९७.००	०.००	७४,३०,४६,५९७.००
३) इतर आर्थिक देयता (वरील (ग) मध्ये निर्देशित केलेल्या व्यतिरीक्त)	४	०.००	५४,७१,४०१.००	५४,७१,४०१.००
ख) इतर चल देयता		१,६०,५३,३९,४०३.००	०.००	१,६०,५३,३९,४०३.००
ग) तरतुदी	२	२,०१,४७,११८.००	(५०,३६,३०५.००)	१,५१,१०,८१३.००
घ) चल कर देयता (निव्वळ)	३	३,४३,११,४९८.००	०.००	३,४३,११,४९८.००
		२,७०,६३,२५,५००.००	४,३५,०९६.००	२,७०,६७,६०,५९६.००
एकुण समभाग आणि देयता		५,५०,९५,८९,२६६.००	३४,७९,२६,१३३.००	५,८५,७५,१५,३९९.००
(परीपत्रकासोबत जोडलेल्या टिपणी पाहा)				

४६.२				
समभाग समेट ०१ एप्रिल २०१७ रोजी (संक्रमणावेळी)				
मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP) ते IND-AS ची समेट खालील तक्त्याप्रमाणे				(रक्कम रु.मध्ये)
विवरण	टिपणी क्र	मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP)	समायोजन	IND-AS
१	२	३	४	५
(१)संपत्ती				
अचल संपत्ती				
क) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे	५	१२,३०,९७,३१६.००	३०,३०,३२,८०३.००	४२,६१,३०,११९.००
ख) प्रगतीपथावरील भांडवल		१,९०,७२,९७०.००	०.००	१,९०,७२,९७०.००
ग) गुंतवणूक मालमत्ता		०.००	०.००	०.००
ग) ख्याती		०.००	०.००	०.००
घ) इतर अमूर्त संपत्ती		१५,३३,८५०.००	०.००	१५,३३,८५०.००
छ) विकासाअंतर्गत असलेली अमूर्त संपत्ती		०.००	०.००	०.००
ज) मालमत्ता, वनस्पती आणि उपकरणे व्यतिरिक्त जैविक संपत्ती		०.००	०.००	०.००
झ) आर्थिक मालमत्ता				
१) गुंतवणूक		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी येणे		०.००	०.००	०.००
३) कर्ज		०.००	०.००	०.००
४) इतर		०.००	०.००	०.००
ट) स्थगित कर संपत्ती (निव्वळ)		०.००	०.००	०.००
ठ) इतर अचल संपत्ती		१,९३,५८,३११.००	०.००	१,९३,५८,३११.००
		१६,३०,६२,४४७.००	३०,३०,३२,८०३.००	४६,६०,९५,२५०.००
(२) चल संपत्ती				
क) साठा	१	१,०२,७०,००,०००.००	(३२,००,०००.००)	१,०२,३८,००,०००.००
ख) स्वमालकीच्या केंद्राशिवाय असलेली जैविक संपत्ती	१	०.००	३२,००,०००.००	३२,००,०००.००
ग) आर्थिक मालमत्ता				
१) गुंतवणूक		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी येणे		७५,१५,३४,०८९.००	०.००	७५,१५,३४,०८९.००
३) रोख आणि रोख समतुल्य		१,३४,५४४.००		१,३४,५४४.००
४) वरील ३ व्यतिरीक्त बँकेतील शिल्लक		१,७१,१८,९२,१३५.००	०.००	१,७१,१८,९२,१३५.००
५) कर्ज		०.००	०.००	०.००
६) इतर आर्थिक संपत्ती	४	०.००	०.००	०.००
घ) चालू कर संपत्ती	३	७८,५५,७४८.००	०.००	७८,५५,७४८.००
च) इतर चल संपत्ती	३	१,८८,१४,३३,९७२.००	०.००	१,८८,१४,३३,९७२.००
		५,३८,७८,५३,४८८.००	०.००	५,३८,७८,५३,४८८.००
एकुण संपत्ती		५,५५,०९,१५,९३५.००	३०,३०,३२,८०३.००	५,८५,३९,४८,७३८.००
समभाग आणि देयता				
समभाग				
क) समभाग भांडवल		४,१८,४४,५००.००	०.००	४,१८,४४,५००.००
ख) इतर समभाग	२, ४, ५ & ७	२,९५,४१,०६,४६३.००	१,१८,५३,९६५.००	२,९६,५९,६०,४२८.००
		२,९९,५९,५०,९६३.००	१,१८,५३,९६५.००	३,००,७८,०४,९२८.००
देयता				
अचल देयता				
क) भांडवली अनुदान	९	१९,१०,६७,१२२.००	३०,३०,३२,८०३.००	४९,४०,९९,९२५.००
ख) राज्य शासनाकडुन खेळता ऋणनिधी		५,००,००,०००.००	०.००	५,००,००,०००.००
ग) आर्थिक देयता				
१) घेतलेले कर्ज		०.००	०.००	०.००
२) व्यापारी देणे		०.००	०.००	०.००
३) इतर आर्थिक देयता (वरील (ख) मध्ये निर्देशित केलेल्या व्यतिरीक्त)		०.००	०.००	०.००
घ) तरतुदी		०.००	०.००	०.००
च) स्थगित कर देयता (निव्वळ)	५	१,२०,४३,५०८.००	(५५,५५,८७५.००)	६४,८७,६३३.००
छ) इतर अचल देयता		०.००	०.००	०.००
		२५,३१,१०,६३०.००	२९,७४,७६,९२८.००	५५,०५,८७,५५८.००
चल देयता				
क) आर्थिक देयता				
१) घेतलेले कर्ज		२४,८२,७५,१०९.००	०.००	२४,८२,७५,१०९.००
२) व्यापारी देणे		५७,६४,३०,५४९.००	०.००	५७,६४,३०,५४९.००
३) इतर आर्थिक देयता (वरील (ग) मध्ये निर्देशित केलेल्या व्यतिरीक्त)		०.००	०.००	०.००
ख) इतर चल देयता		१,५५,०४,६७,३०४.००	०.००	१,५५,०४,६७,३०४.००
ग) तरतुदी	२	१,६२,१८,८५०.००	(६२,९८,०८९.००)	९९,२०,७६१.००
घ) चल कर देयता (निव्वळ)	३	०.००	०.००	०.००
		२,३९,१०,४२,४६२.००	(६२,९८,०८९.००)	२,३८,४७,४४,३७३.००
एकुण समभाग आणि देयता		५,५५,०९,१५,९३५.००	३०,३०,३२,८०३.००	५,८५,३९,४८,७३८.००
(परीपत्रकासोबत जोडलेल्या टिप्पणी पाहा)				

४६.३

एकुण सविस्तर उत्पन्नाची समेट ३१ मार्च २०१७ रोजी

मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP) ते IND-AS ची समेट खालील तक्त्याप्रमाणे (रक्कम रु.मध्ये)

	विवरण	टिपणी क्र.	मागील भारतीय सर्वमान्य लेखाधोरण (GAAP)	समायोजन	IND-AS
१	२	३	४	५	६
I	व्यवसायातून प्राप्ती		७२००८३४७२४.००	०.००	७२००८३४७२४.००
II	इतर उत्पन्न	९	१७१४४२४५२.००	४३०१५०७४.००	२१४४५७५२६.००
III	एकुण उत्पन्न (I + II)		७३७२२७७१७६.००	४३०१५०७४.००	७४१५२९२२५०.००
IV	खर्च				
	वापर झालेल्या सामुग्रीची लागत		१४५७१०५८९.००	०.००	१४५७१०५८९.००
	व्यापारातील सामुग्रीची खरेदी		५३८९२०१२४८.००	०.००	५३८९२०१२४८.००
	तयार माल, तयार होत असलेला माल, व्यापारातील माल व जैविक साठा या सर्वामध्ये होत असलेला बदल.	१	३२८८००००.००	०.००	३२८८००००.००
	कर्मचारी लाभ खर्च	५	३४९२८९९४८.००	१६३४५६१९.००	३६५६३४५६७.००
	वित्तीय लागत		५१३४२८७.००	०.००	५१३४२८७.००
	घसारा आणि अमार्तिकाकरण खर्च	९	१०३९१२८२.००	४३०१५०७४.००	५३४०६३५६.००
	इतर खर्च		४४६३००६९९.००	०.००	४४६३००६९९.००
	एकुण खर्च (IV)		६६७४८२८०४५.००	५९३६०९९३.००	६७३४१८८७३८.००
V	अपवादात्मक कर आणि खर्चाअगोदर नफा/(तोटा) (I-IV)		६९७४४९१३१.००	(१६३४५६१९.००)	६८११०३५१२.००
VI	अपवादात्मक खर्च		०.००	०.००	०.००
	मागील कालावधीतील खर्च	४	४४५९४३०.००	(४४५९४३०)	०.००
VII	करपूर्व नफा / (तोटा) (V-VI)		७०१९४५५६१.००	(२०८४२०४९.००)	६८११०३५१२.००
VIII	कर खर्च:				
	१. चालु कर		२४५००००००.००	०.००	२४५००००००.००
	२. मागील वर्षाचा कर		(९३१६०७०.००)	०.००	(९३१६०७०.००)
	३. स्थगित कर	५	७३५२१५०.००	(५५५५८७६.००)	१७९६२७४.००
	एकुण कर खर्च:		२४३०३६०८०.००	(५५५५८७६.००)	२३७४८०२०४.००
IX	चालु असलेल्या कामामधून मिळालेला नफा/(तोटा) (VII-VIII)		४५८९०९४८१.००	(१५२८६१७३.००)	४४३६२३३०८.००
X	खंडीत झालेल्या कामामधून मिळालेला नफा/(तोटा)		०.००	०.००	०.००
XI	खंडीत झालेल्या कामाचा कर खर्च		०.००	०.००	०.००
XII	खंडीत झालेल्या कामामधून मिळालेला करानंतरचा नफा/(तोटा) (X- XI)		०.००	०.००	०.००
XIII	कालावधीतील नफा/(तोटा) (XI+XII)		४५८९०९४८१.००	(१५२८६१७३.००)	४४३६२३३०८.००
XIV	इतर सविस्तर उत्पन्न अ) १. नफा/(तोटा) मधिल पुर्नवर्गीकृत न होणाऱ्या गोष्टी (परिभाषित फायदयाची योजनेअंतर्गत आणि पुर्नमोजणीमुळे येणारा तोटा)	५	०.००	१६३४५६१९.००	१६३४५६१९.००
	आयकर परिणाम	५	०.००	(५५५५८७६.००)	(५५५५८७६.००)
	२. नफा/(तोटा) मधिल पुर्नवर्गीकृत न होणाऱ्या आयकर		०.००	०.००	०.००
	ब) १. नफा/(तोटा) मधिल पुर्नवर्गीकृत होणाऱ्या बाबी		०.००	०.००	०.००
	२. नफा/(तोटा) मधिल पुर्नवर्गीकृत होणाऱ्या आयकर		०.००	०.००	०.००
	एकुण सविस्तर उत्पन्न		०.००	१०७८९७४३.००	१०७८९७४३.००
XV	चालु कालावधीतील एकुण सविस्तर उत्पन्न (XIII+XIV)	८	४५८९०९४८१.००	(४४९६४३०.००)	४५४४१३०५१.००
XVI	कमाई प्रति समभाग (अखंडीत कामामधून)				
	१. बेसीक		१०९७.००		१०८६.००
	२. डाईल्यूटेड		१०९७.००		१०८६.००
XVII	कमाई प्रति समभाग (खंडीत कामामधून)				
	१. बेसीक		०.००		०.००
	२. डाईल्यूटेड		०.००		०.००
XVIII	कमाई प्रति समभाग (अखंडीत आणि खंडीत कामामधून)				
	१. बेसीक		१०९७.००		१०८६.००
	२. डाईल्यूटेड		१०९७.००		१०८६.००

४६.४

समभाग समेट ३१ मार्च २०१७ आणि १ एप्रील २०१६ रोजी

विवरण	टिपणी	३१ मार्च २०१७	१ एप्रील २०१६
मागील भारतीय GAAP नूसार एकूण समभाग		२,९९६,७५०,९६३.००	२,५५३,२३७,६१३.००
समायोजन			
मागील कालावधीतील समयोजन	४	०.००	४,४९६,४३०.००
प्रस्तावित लाभांश आणि लाभांश वितरण कर (IND AS) नूसार १ एप्रील २०१६ रोजी	२	५,०३६,३०५.००	
प्रस्तावित लाभांश आणि लाभांश वितरण कर	२	६,२९८,०८९.००	५,०३६,३०५.००
लाभांश आणि लाभांश वितरण कर		(५०३६३०५.००)	०.००
रोजगारनंतरचे लाभाच्या पुर्नमोजणीमुळे स्थगीत कर देयता	५	५,५५५,८७६.००	०.००
मागील भारतीय GAAP नूसार एकूण समभाग		३,००८,६०४,९२८.००	२,५६२,७७०,३४८.००

४६.५

एकूण सविस्तर उत्पनाची समेट ३१ मार्च २०१७ रोजी

विवरण	टिपणी		३१ मार्च २०१७
मागील भारतीय GAAP नूसार करनंतरचा नफा			४५८,९०९,४८१.००
समायोजन			
रोजगारनंतरचे लाभाच्या पुर्नमोजणीमुळे दायित्व	५		(१६,३४५,६१९.००)
रोजगारनंतरचे लाभाच्या पुर्नमोजणीमुळे दायित्वामुळे करावरील परिणाम	५		५,५५५,८७६.००
मागील कालावधीतील समयोजन	४		(४,४९६,४३०.००)
(IND AS) नूसार करनंतरचा नफा			४४३,६२३,३०८.००
इतर सविस्तर उत्पन्न			
रोजगारनंतरचे लाभाच्या पुर्नमोजणीमुळे दायित्व (निव्वळ नफा)	५		१०,७८९,७४३.००
(IND AS) नूसार इतर सविस्तर उत्पन्न			४५४,४१३,०५१.००

समेटची टिपणी

1) जैविक संपत्ती

मागील GAAP अंतर्गत पिके, झाडे आणि रोपटे हे साठा म्हणून ओळखले जातात. IND AS 41 नूसार झाडे आणि रोपे जैविक संपत्तीच्या व्याख्येमध्ये समाविश्ट करण्यात आले आहे. म्हणून कंपनीने झाडे आणि रोपे यांना जैविक संपत्ती संबोधले आहे. परीणामतः 31 मार्च 2017 रोजी एकूण साठा हा 32 लक्षाने कमी (14.00 लक्ष 01 एप्रील 2016 रोजी) आणि चालू जैविक संपत्ती ही 32 लक्षाने वाढलेली आहे(14.00 लक्ष 01 एप्रील 2016 रोजी) वरील समायोजनेमुळे एकूण समभाग किंवा नफा यावरती कोणताही परीणाम दिसून येत नाही.

2) प्रस्तावित लांभाश आणि लांभाश वितरण कर

मागील भारतीय GAAP अंतर्गत, ताळेबंदाच्या नंतर संचालक मंडळाने प्रस्तावित केलेला लांभाश परंतु अंतिम लेखे मान्य झालेच्या अगोदर असा लांभाश हा समायोजित घटना म्हणून समजला गेला आहे. त्याअनुशंगाने प्रस्तावित लांभाशासाठी केलेली तरतूद समजली जाईल. IND AS 101 आणि 37 नूसार जर लाभांश हा सर्वसाधारण सभेमध्ये भागधारकांनी मान्यता दिलेला असेल असा लाभांश खऱ्या अर्थाने सर्वमान्य समजला जाईल. तसेच 31 मार्च 2017 रोजी देय असलेला प्रस्तावित लाभांश (लाभांश वितरण करासहीत) रु.62.98/- लक्ष (1एप्रील 2016 रोजी रु.50.36/- लक्ष) हा रोखलेल्या मिळकतीची समायोजनेची परत केलेल्या तरतूदी आणि IND AS प्रमाणे शोधन केलेल्या किंवा वित्तीय वर्शामध्ये पुरवलेल्या मध्ये समाविश्ट आहे. सदरील समाविश्ट केलेल्या रक्कमेमुळे परीणामतः समभागामध्ये वाढ आणि तरतुदीमध्ये घट दिसून येते.

3) चालु कर संपत्ती/देयता

कॉपोरेट संबंध मंडळ (MCA) ने सुचित केलेल्या परीशिश्ट 3 नूसार, चालु कर संपत्ती आणि देयता ही अंतिम लेखामध्ये वेगळे दर्शविले जाईल. परीणामतः एकूण चालु कर संपत्ती ही रु. 78.55/- लक्षाने वाढलेली आणि चालू संपत्ती ही तेवढयाच किंमतीने घटली आहे. त्याचप्रमाणे चालु कर देयता ही रु. निरंकाने (1 एप्रील 2016 रोजी रु. 217.89/- लक्ष) वाढलेली आणि चालू देयता (1 एप्रील 2016 रोजी रु. 343.18/- लक्ष) ही तेवढयाच किंमतीने घटली आहे.

4) मागील कालावधीतील समायोजन

IND AS 101 प्रमाणे पुर्वकालावधीतील संबंधीत असलेल्या बाबी पुर्वलक्षी/पुर्वव्यापी केलेल्या आहेत म्हणून कंपनीने 1.04.2016 रोजी च्या रोखलेल्या मिळकतीशी संबंधीत असलेले पुर्वकालावधीतील खर्च ख या अर्थाने ओळखलेला आहे. परीणामतः 1 एप्रील 2016 रोजी रोखलेली मिळकत ही रु. 44.96 लक्षाने वाढलेली आहे आणि इतर चालु आर्थिक देयता ही रु. 54.71 लक्षाने वाढलेली आहे. तसेच चालु आर्थिक संपत्ती ही रु. 99.67 लक्षाने वाढलेली आहे. त्याचप्रमाणे वित्तीय वर्श 2016-17 चे सविस्तर उत्पन्न सुध्दा रु. 44.96 लक्षाने वाढलेली आहे.

5) परीभाषीत लाभ दायीत्वाचे मोजमाप

मागील GAAP आणि IND AS दोहोंअंतर्गत, निवृत्तीनंतर परीभाषीत लाभ हे ॲच्यूरीयल पध्दतीने दर्शविले आहे. भारतीय GAAP नुसार, संपुर्ण लागत, ॲच्यूरीयल नफा आणि तोटा या तिनही गोष्टी नफा आणि तोटा पत्रकामध्ये दर्शविल्या आहेत. IND AS 101 आणि 19 अंतर्गत ॲच्यूरीयल मिळकत आणि तोटा यांची पुनरमोजणी, संपत्ती मर्यादेवरती होणारा परीणाम परंतु निव्वळ परीभाषीत लाभ देयता वरील मिळणारे निव्वळ व्याजाव्यतिरीक्त आणि संपत्तीवरील मिळणारी मिळकत च्या व्यतिरक्ति परंतु निव्वळ परीभाषीत लाभ देयता वरील मिळणारे निव्वळ व्याज हे समाविष्ट करुन OCI मार्फत ताळेबंद पत्रकामध्ये रोखलेल्या मिळकतीच्या नावे आणि जमा या पध्दतिने दर्शविले आहे. म्हणुन कर्मचारी लाभ लागत हे रु.163.45 लक्षाने वाढली आहे. (रु. 107.89 लक्ष निव्वळ करासहीत) आणि परीभाषेत लाभाची मिळकत किंवा तोटयाची पुनरमोजणी ही OCI निव्वळ करासहीत मध्ये दर्शविले आहे.

6) 31 मार्च 2017 रोजीच्या रोख प्रवाहपत्रकावरती IND AS स्विकारल्यामुळे होणरे परीणाम

भारतीय GAAP चे IND AS मध्ये झालेल्या बदलामुळे रोखप्रवाह पत्रकामध्ये कोणताही मुलाग्र बदल झालेला नाही.

7) रोखलेली मिळकत

1 एप्रील 2016 रोजी रोखलेली मिळकत ही या अनुसुचीमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे IND AS मध्ये परीणामतः समायोजन करण्यात आलेली आहे.

8) इतर सविस्तर उत्पन्न

IND AS अंतर्गत, अहवाल वर्षातील उत्पन्न आणि खर्च या बाबी उच्च दर्जाच्या मानकाची गरज किंवा अनुमती असल्यामुळे नफा किंवा तोटा पत्रकामध्ये समाविष्ट करण्यात आलेल्या आहेत. नफा किंवा तोटा पत्रकामध्ये न ओळखल्या गेलेल्या बाबी सुध्दा 'इतर सविस्तर उत्पन्न' या नावाने तसेच परीभाषीत लाभाची पुनरमोजणीचाही नफा किंवा तोटा पत्रकामध्ये समावेश करण्यात आलेला आहे. मागील GAAP मध्ये इतर सविस्तर उत्पन्नाची संकंल्पना अस्तित्वात नव्हती.

9) सरकारी अनुदानाचे लेखे आणि सरकारी सहायाचा खुलासा (IND AS 20)

मागील GAAP अंतर्गत सरकारी अनुदानाशी संबधीत संपत्तीचे लेखापुस्तक मुल्य मिळविण्याकरीता समायोजन करण्यात येत होते. IND AS 20नुसार अनुदानाशी संबंधीत असलेली संपत्ती ही स्थगीत मिळकत असलेल्या अनुदानाशी सुसंगत करुन ताळेबंद पत्रकामध्ये दर्शविलेले आहे. त्याच नुसार कंपनीने अहवाल वर्षातील सरकारी अनुदानाशी संबंधीत असलेली घसारायुक्त संपत्ती ही अनुदानाशी सुसंगत करुन स्थगीत मिळकत असलेल्या नफा किंवा तोटा पत्रकामध्ये घसारा खर्चाच्या प्रमाणात दर्शविले आहे. परीणामतः 1 एप्रील 2016 रोजी असलेल्या सरासरी असमर्थीत

स्थगीत उत्पन्न रु.3379.58 लक्ष आणि 31 मार्च 2017 रोजी रु.80.90 लक्ष हे IND AS 101 च्या परिच्छेद क्र. 10 नुसार स्थावर संपत्तीची प्रवाहीत रकमेच्या वाढीनुसार दर्शविलेले आहे. (निव्वळ संकलीत घसाऱ्याचया प्रभावासहीत) सदरील बदलामुळे एकुण समभाग आणि नफा मध्ये कोणताही परीणाम झालेला नाही.

अनुदानाशी संबंधीत असलेली संपत्ती ही स्थगीत मिळकत असलेल्या अनुदानाशी सुसंगत करुन ताळेबंद पत्रकामध्ये दर्शविलेले आहे. सदरील अनुदान हे स्थगीत मिळकतीशी रु.430.15 लक्ष असलेल्या संपत्तीच्या उपयोजीत कार्यकालाशी सुसंगत करुन नफा किंवा तोटा पत्रकामध्ये दर्शविलेले आहे. (2016-17 चे नफा किंवा तोटा पत्रक)

टीएसीएस ॲन्ड कंपनी करीता

सनदी लेखापाल
एस. चित्रा रणजीत
भागीदार
सभासद क. 104145
एफ.आर. नं. 115065 W

नागपुर 30 ऑक्टोंबर 2018

संचालक मंडळाच्या वतीने व करीता

ओमप्रकाश देशमुख, भा.प्र.से.
व्यवस्थापकीय संचालक
डिन क. 07836473

विनय वर्मा
कंपनी सचिव

एकनाथ डवले, भा.प्र.से.
अध्यक्ष
डिन क्र.06656860

संजय ठकरार
महाव्यवस्थापक (वित्त)

मुंबई 29 ऑक्टोंबर 2018

31 मार्च 2018 रोजी संपलेल्या महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या., अकोला ह्यांच्या लेख्यांबाबत कंपनी कायदा 2013 अनुच्छेद 143(6)(ब)च्या अनुसार भारताचे नियंत्रण व महालेखाकार यांची लेख्याबाबत टिपणी

कंपनी कायदा 2013 मधील लेखांकनाच्या मान्य माणकानुसार 31 मार्च 2018 रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षाचे लेखे तयार करण्याची जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळाच्या व्यवस्थापनाची आहे. कंपनी कायदा 2013 च्या अनुच्छेद 139 (5) नुसार भारताचे नियंत्रण महालेखाकार यांनी वैधानिक लेखा परिक्षकाची नियुक्ती केली असून कंपनी कायदा कलम 143 (10) अंतर्गत हया आर्थिक लेख्याबाबत इन्स्टिटयुट ऑफ अकाऊंटस ऑफ इंडिया या व्यावसायीक संस्थेद्वारा नमुद केल्यानुसार हया आर्थिक लेख्याबाबत स्वतंत्ररित्या मत प्रदर्शीत करण्यास पुर्णतः जबाबदार आहे. हे त्यांनी केल्याचे त्यांच्या दि. 29 ऑक्टोबर 2018 रोजीच्या लेखा अहवालामध्ये दर्शविले आहे.

आंम्ही भारताचे नियंत्रक व महालेखाकार यांच्या वतीने महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्या., अकोला यांचे 31 मार्च 2018 रोजी संपणाऱ्या आर्थिक वर्षाचे कंपनी कायदा 2013 च्या अनुच्छेद 143 (6)(अ) नुसार पुरवणी अंकेक्षण केलेले आहे. सदर पुरवणी अंकेक्षण वैधानिक लेखा परिक्षकांच्या कोणत्याही नोंदीच्या तपासणी शिवाय स्वतंत्रपणे तसेच काही बाबतीत वैधानिक लेखा परिक्षकांच्या अहवालावर प्राथमिक चौकशी करुन आणि निवडक बाबतीत लेख्यांच्या रेकॉर्डची तपासणी करुन करण्यांत आली.

आमच्या पूरक लेखापरिक्षणाच्या आधारावर, कायद्याच्या कलम 143(6)(ब) अंतर्गत खालील महत्वपूर्ण बाबी ज्या माझ्या निदर्शनास आल्या आहेत आणि माझ्या दृष्टिने वित्तीय विवरणे आणि संबंधित लेखापरिक्षण अहवाल अधिक चांगल्याप्रकारे समजण्याकरीता आवश्यक आहे त्याकडे लक्ष वेधू इच्छितो.

नफ्या वर टिपण्णी
नफा-तोटा पत्रक
ईतर खर्च (टिपणी क्रं. 30) रु. 47.73 कोटी

1. यामध्ये सन 2017-18 मध्ये संयुक्त सामाजिक जबाबदारी करिता केलेला खर्च रु. 109.48 लाख समाविष्ट केलेला नाही. सदर रक्कम कंपनीने ताळेबंदामध्ये संचित नफ्यातून कमी केलेली आहे.

   ICAI च्या मार्गदर्शक टिपणी प्रमाणे "संयुक्त सामाजिक जबाबदारीची कार्ये":
   संयुक्त सामाजिक जबाबदारीच्या कार्यावरील खर्च हा नफा-तोटा पत्रकामध्ये स्वतंत्रपणे "संयुक्त सामाजिक जबाबदारी वरील खर्च म्हणुन दर्शवावयास पाहीजे.

   हयामुळे ईतर खर्च रु. 1.09 करोड नी कमी दिसत असुन नफा रु. 1.09 करोड अधिक दिसत आहे.

भारताचे नियंत्रक व महालेखाकार करिता
स्वाक्षरांकीत
(एस.के.जयपुरीयार)
प्रधान महालेखाकार (लेखापरिक्षा)-III

ठिकाण : मुंबई
दिनांक : 04 डिसेंबर 2018

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

नोंदणीकृत कर्यालय : महाबीज भवन, कृषि नगर, अकोला ४४४ १०४

प्रतिनिधी नेमावयाचा फॉर्म

41 वी वार्षिक सर्वसाधारण सभा

मी / आम्ही (जर भागधारक संयुक्त भागधारक असतील तर) ____________________

राहणार __________ तालुका __________ जिल्हा __________ महाराष्ट्र राज्य __________

बियाणे महामंडळ मर्यादितचा / चे भागधारक या द्वारे श्री/ श्रीमती/कु. ____________________

__________ रा. __________ ता. __________ जि. __________

यांची डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि महाविद्यालय, कृषिनगर ,अकोला 444 104 येथील डॉ.के.आर.ठाकरे सभागृहात शुक्रवार दि.28 डिसेंबर 2018 दुपारी 1.00 वाजता भरणाऱ्या 41 व्या वार्षिक सर्वसाधारण सभेसाठी माझे / आमचे प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित राहण्यास व माझा / आमच्या तर्फे आमसभेची संबंधीत कार्यवाही बाबत असणाऱ्या ठरावा बाबत जर मतदान झाल्यास मतदान करण्यासाठी नियुक्त करतो.

प्रतिनिधीची स्वाक्षरी ____________________

भागधारक प्रमाणांकित

स्वाक्षरी

एक रुपयाचा रेव्हेन्यु स्टॅम्प

पत्ता ____________________

____

धारण केलेल्या भागांची संख्या ( ) व फोलिओ नं. ( )

टिप : प्रतिनिधीत्वाचा फॉर्म एक रुपयाचा रेव्हेन्यु स्टॅम्प लावून महामंडळाच्या नोंदणीकृत कार्यालय महाबीज भवन, कृषि नगर,अकोला - ४४४१०४ येथे नियोजित वेळेपुर्वी ४८ तास अगोदर दाखल करणे आवश्यक.

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ

उपस्थिती पत्रक

मी ____________________ रा. __________ ता. __________

जिल्हा __________ महामंडळाचा भागधारक / भागधारकाने नेमलेला प्रतिनिधी असून म.रा.बि.मं.

मर्यादितच्या शुक्रवार दि.28 डिसेंबर 2018 रोजी दुपारी 1.00 वाजता डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि महाविद्यालय, कृषिनगर, अकोला येथील डॉ.के.आर.ठाकरे सभागृह येथे होणाऱ्या 41 व्या सर्वसाधारण सभेसाठी माझी उपस्थिती नोंदवितो.

स्वाक्षरी

टिप - सभेसाठी उपस्थित राहणारे भागधारक अथवा भागधारकांनी नियुक्त केलेले प्रतिनीधी यांना विनंती करण्यात येते की, त्यांनी उपस्थिती पत्रिका भरुन सभेच्या प्रवेशद्वारवर सादर करावी.

नामांकन अर्ज

(Nomination Form)

(एकल किंवा संयुक्त अर्ज करणाऱ्या वैयक्तिक भरावे.)

प्रति, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ,मर्यादित महाबीज भवन, कृषि नगर, अकोला. 444 104	प्रेषक - भागधारकांचे नांव व पत्ता नोंदणी क्रमांक - एकूण समभाग -

मी / आम्ही वरील नमुद केल्याप्रमाणे महामंडळाचे भागधारक आहे / आहेत. या अर्जाद्वारे खालील व्यक्तींचे नांव नामांकन करतो की, माझ्या / आमच्या मृत्यूनंतर वर नमुद केलेले समभाग तसेच देय असणारा लाभांश, ह्या व्यक्तीला हस्तांतरीत करण्यात यावा.

* नामांकीत अज्ञान असल्यास नामांकीताचे नांव		वय
	जन्मतारीख	
पालकाचे नांव व पत्ता		

* नामांकीताचे नांव		वय
पत्ता		

टेलिफोन / भ्रमणध्वनी क्रमांक	
नामांकीत स्वाक्षरी / * पालक (नामांकीत अज्ञान असल्यास)	

* (नामांकीत अज्ञान असल्यास भरावयाचा)

कृपया वर नमूद केलेल्याचे सविस्तर नोंद घ्यावी. धन्यवाद !

आपला विश्वासु

दि.- / /

समभागधारकांचे नांव व पत्ता (समभागावर असल्याप्रमाणे)		(स्वाक्षरी नमुना स्वाक्षरीप्रमाणे)
एकमेव भागधारक		
पत्ता		
2 रा धारक		
3 रा धारक		
4 था धारक		

दोन साक्षीदारांचे नांव

अ.क्र.	नांव व पत्ता	स्वाक्षरी / दिनांकासह
1.		
2.		

महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ मर्यादित

बिजोत्पादक / भागधारक यांचेकडून बँक खातेक्रमांकाचीमाहिती भरुन घ्यावयाचा अर्ज

1. नांव : ______________________

2. भागधारक आहे का ? - होय / नाही.

3. फोलिओ क्रमांक : * [ ]

4. पत्ता : ______________________

____

गांव ________ तालुका ________ जिल्हा ________

5. पॅन नंबर : | | | | | | | | | | |

6. आधार कार्ड नंबर : | | | | | | | | | | | | |

7. मोबाईल क्रमांक : 1 | | | | | | | | | | |

2 | | | | | | | | | | |

8. बँकेचे नांव - राष्ट्रीयकृत बँक - उदा. (SBI, BOM, BOI, CBI, etc.) व इतर बँक

________________ शाखा : ________________

9. बँकेचा खाते क्रमांक | | | | | | | | | | | | | | | |

10. बँकेच्या शाखेचा IFS Code No. | | | | | | | | | | | |

मी संस्थेला माझा खाते क्रमांक माझ्या नावाने अदा होणारी रक्कम, ही नमुद केलेल्या खात्यात RTGS / ECS / NEFT द्वारे जमा करण्यास माझी संमती आहे.

दिनांक : / /20

सही ....

बिजोत्पादक / भागधारकाची

वरील प्रमाणे महाबीज बिजोत्पादक / भागधारकाचे भरुन दिलेली माहिती त्यांनी सादर केलेल्या बँकेच्या पासबुकाची पहिल्या पानाची सत्यप्रत / बँक स्टेटमेंटची सत्यप्रत / र+ केलेला चेकची प्रत आणि पॅन कार्ड नंबर व आधार कार्डची सत्यप्रत सादर केली आहे.

सहाय्यक क्षेत्र अधिकारी यांची सही ________________

नांव ________________

जिल्हा कार्यालयाचे नांव :- महाबीज ________________

फोलिओ क्रमांक पत्याचे स्टिकरवर दर्शविलेला आहे.

नोंदणीकृत कार्यालय : "महाबीज भवन", कृषि नगर, अकोला